

**STRATEGIA ROZWOJU LOKALNEGO
KIEROWANEGO PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ
DLA STOWARZYSZENIA
LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA „SIEDLIŚKO”
na lata 2016 – 2023**

dla obszaru gmin:

Kolbuszowa

Majdan Królewski

Raniszów

Dzikowiec

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

WSTĘP

Niniejsza Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność (LSR) napisana została dla Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Siedlisko” obejmującego obszar 4 gmin powiatu kolbuszowskiego zlokalizowanych w północnej części województwa podkarpackiego. „Siedlisko” tworzą 3 gminy wiejskie: Dzikowiec, Majdan Królewski, Raniżów oraz Kolbuszowa jako gmina miejsko –wiejska. Obszar LGD ma charakter rolniczy i jest spójny terytorialnie, ponieważ wszystkie gminy sąsiadują ze sobą. Kolbuszowa jako stolica powiatu stanowi centrum życia społecznego i kulturalnego dla jego mieszkańców. Znajduje się tu wiele urzędów i instytucji użyteczności publicznej.

Realizując poprzednią Lokalną Strategię Rozwoju na lata 2009 – 2015 udało się zrealizować wiele przedsięwzięć, które poprawiły jakość życia mieszkańców. Łącznie na budowę placów zabaw, parkingów, modernizację remiz, ośrodków kultury, oświetlenia ulicznego, renowację zabytków, organizację różnych imprez plenerowych, szkoleń i wielu innych przedsięwzięć na obszarach wiejskich przeznaczaliśmy ponad 5,5 mln złotych. Fundusze pochodziły z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013 (oś 4 Leader), sfinansowane z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Dostrzegając w dalszym ciągu wielkie potrzeby i oczekiwania społeczne zamierzamy kontynuować swoją działalność na dotychczasowym obszarze. Głównym celem Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (PROW 2014-2020) jest wzrost konkurencyjności rolnictwa z uwzględnieniem celów środowiskowych. PROW będzie realizował sześć priorytetów wyznaczonych dla unijnej polityki rozwoju obszarów wiejskich na lata 2014 – 2020. Lokalne Grupy Działania będą funkcjonować w ramach ostatniego, szóstego priorytetu „Promowanie włączenia społecznego, zmniejszania ubóstwa oraz rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich”. Zgodnie z zapisami Programu budżet LGD „Siedlisko” w 50 % przeznaczony jest na tworzenie miejsc pracy. Naszym głównym celem jest poprawa jakości życia mieszkańców, chcielibyśmy wpłynąć na wzrost ilości miejsc pracy i aktywności społeczno – gospodarczej na terenie LGD.

W proces tworzenia Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2016 – 2023 aktywnie włączyli się nie tylko członkowie Stowarzyszenia, ale przede wszystkim mieszkańcy. Podczas 12 spotkań konsultacyjnych, które odbywały się we wrześniu i październiku 2015r. uczestniczyli lokalni liderzy, sołtysi, przedsiębiorcy, przedstawiciele organizacji pozarządowych, samorządowcy, koła gospodyń także sami mieszkańcy. Dzięki tym spotkaniom, a także badaniom ankietowym okazało się jakie są potrzeby i oczekiwania lokalnej społeczności.

Zatem można podsumować, że treść tego dokument wynika z autentycznych potrzeb mieszkańców, a proces jego powstawania był oparty na zasadach partnerstwa. Potwierdzeniem tego jest fakt, iż konsultacje były prowadzone dwuetapowo. Pierwszy etap polegał na zbadaniu występujących problemów społecznych. Uczestnicy przeprowadzili analizę SWOT, czyli badanie słabych i mocnych stron oraz szans i zagrożeń danego obszaru. W drugiej części konsultacji na podstawie zdiagnozowanych problemów, identyfikacji występujących trudności przedstawiono propozycję celów ogólnych i szczegółowych. Mieszkańcy zgłaszali własne propozycje przedsięwzięć (projektów) do strategii, które zapisane w tym dokumencie mogą uzyskać pomoc finansową.

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego Przez Społeczność została opracowana na lata 2016-2023. Przyjęty przedział czasowy wynika przede wszystkim z koniecznej do zachowania zgodności z innymi dokumentami planistycznymi i strategicznymi na poziomie całego kraju i województwa. Wskazać w tym miejscu należy przede wszystkim Strategię Rozwoju Województwa- Podkarpackie 2020, Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2014 – 2020 oraz plany rozwoju i strategię gmin, które wchodzi w skład LGD i będą realizowane w tym okresie.

Spis treści

WSTĘP	2
I.CHARAKTERYSTYKA LOKALNEJ GRUPY DZIAŁANIA.....	4
I.1. Nazwa stowarzyszenia i jego forma prawna.	4
I.3. Potencjał LGD	7
II. PARTYCYPACYJNY CHARAKTER LSR.....	14
III. DIAGNOZA OBSZARU I LUDNOŚCI	17
III.1. Uwarunkowania przestrzenne i charakterystyka ludności zamieszkującej obszar LSR.	17
III.2. Uwarunkowania przyrodnicze i historyczno-kulturowe.....	19
III.3. Demografia i migracje w gminach tworzących LGD.	21
III.4. Gospodarka na obszarze LGD.	22
III.5. Rynek pracy i bezrobocie	25
III.6. Specyfika obszaru LGD „Siedlisko”	26
III.7. Kluczowe Grupy Docelowe	27
IV. ANALIZA SWOT DLA OBSZARU OBJĘTEGO LSR	27
IV.1. Wnioski z przeprowadzonej analizy SWOT:	31
V. CELE I WSKAŹNIKI	32
VI. SPOSÓB WYBORU I OCENY OPERACJI ORAZ SPOSÓB USTANAWIANIA KRYTERIÓW WYBORU	49
VI.1. Kryterium wyboru wniosków	50
VI.2. Procedury naboru wniosków	51
VII. PLAN DZIAŁANIA PRZY WDRAŻANIU LSR	54
VIII. OKREŚLENIE BUDŻETU LSR.....	63
IX. PLAN KOMUNIKACJI.....	65
X. ZINTEGROWANIE PRZEDSIĘWZIĘĆ LUB OPERACJI PLANOWANYCH PRZEZ LGDW RAMACH LSR	70
XI. MONITORING I EWALUACJA	71
XII. STRATEGICZNA OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO	75

I. CHARAKTERYSTYKA LOKALNEJ GRUPY DZIAŁANIA

I.1. Nazwa stowarzyszenia i jego forma prawna.

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Siedlisko” zostało wpisane do Krajowego Rejestru Sądowego w dniu 25.02.2008r. pod nr KRS 0000300060. Nadzór nad działalnością LGD sprawuje Marszałek Województwa Podkarpackiego. Ostatni zmiana w KRS to 30.03.2015r. „Siedlisko” działa w oparciu o następujące przepisy:

- ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz. U. 2015 r., poz. 378).
- ustawa z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz. U. z 2013 r. poz. 173 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz. U. z 2015 r., poz. 349),
- ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2015 poz. 1393 z późn. zm.),
- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006
- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005

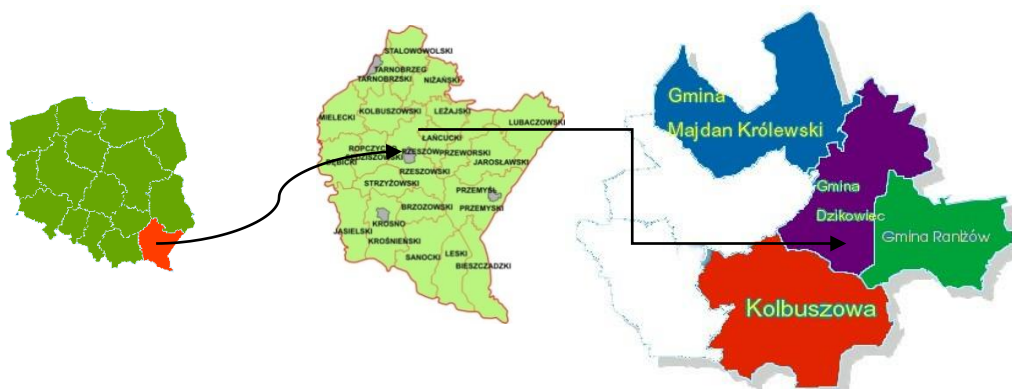
Data rejestracji w KRS – 25.02.2008 rok.

Nr KRS	NIP	REGON
0000300060	814-16-42-934	180350186

Lokalna Grupa Działania „Siedlisko” działa na terenie Gmin: Kolbuszowa, Dzikowiec, Majdan Królewski, Raniżów. Związek tych czterech gmin reprezentuje trzy podstawowe sektory, a mianowicie:

- Sektor publiczny
- Sektor społeczny
- Sektor gospodarczy

I.2. Obszar LGD objętej LSR z wykazem Gmin wchodzących w skład LGD

Kraj: Polska
Województwo: podkarpackie
Powiat: kolbuszowski

Stowarzyszenie jako Lokalna Grupa Działania obejmuje swym obszarem granice administracyjne następujących gmin: **Kolbuszowa, Majdan Królewski, Dzikowiec, Raniżów**. Wszystkie gminy, których obszar jest objęty LSR nie są członkami innych LGD oraz nie są partnerami ani członkami innych LGD, które ubiegają się o wybór do realizacji LSR w ramach Programu.

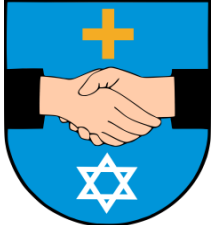
Tabela 1: Gminy tworzące Lokalną Grupę Działania

Lp.	Gminy	Typ gminy	Identyfikator jednostki podziału terytorialnego kraju	Powierzchnia (ha)	Liczba ludności
1.	Miasto i Gmina Kolbuszowa	Gmina wiejsko-miejska	180602 4 180602 5	171	24 997
2.	Gmina Majdan Królewski	Gmina wiejska	180603 2	155	9 916
3.	Gmina Raniżów	Gmina wiejska	180605 2	97	7 177
4.	Gmina Dzikowiec	Gmina wiejska	180606 2	122	6 509
Razem				545	48 599

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Liczba ludności zamieszkującej miasto Kolbuszowa wynosiła na koniec 2013 roku 9,3 tys., a więc miasto spełnia warunki formalne objęcia obszarem Lokalnej Strategii Rozwoju w okresie programowania na lata 2014-2020. Obszar funkcjonalny LSR w latach 2016-2023 obejmować będzie zatem łącznie 4 gminy województwa podkarpackiego, w tym 3 gminy wiejskie i jedną miejsko-wiejską. **Łączna liczba mieszkańców wg stanu na dzień 31.12.2013 wynosiła 48 599.**

Poniżej zaprezentowane zostały gminy tworzące obszar Lokalnej Grupy Działania „Siedlisko” na lata 2016-2023:

Nazwa jednostki terytorialnej	Herb gminy	Liczba sołectw	Dodatkowe informacje
Miasto i Gmina Kolbuszowa		14	Gmina ma charakter rolniczo-przemysłowy. Dominuje przemysł budowlany, meblarski i metalowy. Kolbuszowa leży nad rzeką Nil, otoczona kompleksem lasów ze stawami rybnymi, które to zajmują 22% ogólnej powierzchni. Cennym atutem jest samo położenie na skrzyżowaniu szlaków komunikacyjnych, w równej odległości od Rzeszowa, Mielca i Tarnobrzega. Przez teren gminy przebiega droga krajowa nr 9 Radom - Rzeszów-Barwinek. Kolbuszowa posiada bogatą historię sięgającą XV wieku, co jest jej niezaprzeczalnym atutem historycznym i kulturowym. Z upływem czasu powstało tu szereg fabryk, szkół, placówek upowszechniania kultury. W latach 1964-1972 Kolbuszowa otrzymała połączenie kolejowe z Rzeszowem przez

			Tarnobrzeg do Warszawy. W chwili obecnej miasto jest siedzibą gminy i powiatu. Atrakcją turystyczną Kolbuszowej jest niewątpliwie Park Etnograficzny (skansen), Muzeum Kultury Ludowej eksponujący zabytkowe budownictwo Lasowiaków i Rzeszowiaków, XVII-wieczna oficyna dworska i wiele innych. Stale rozwijana infrastruktura jak również zasoby gospodarcze, potencjał ludzki i zwykła gospodarność mieszkańców sprawiają, że warto zastanowić się nad zakładaniem działalności gospodarczej i inwestowaniem na tym terenie. Na terenie Gminy powstała Specjalna Strefa Ekonomiczna, która powinna być motorem napędowym gospodarki i ściąganiu inwestorów co będzie miało odzwierciedlenie w aktywizacji osób defaworyzowanych oraz zmniejszeniem bezrobocia na obszarze LGD.
Gmina Majdan Królewski		7	Według zapisów kronikarskich – w rejonie dawnej Puszczy Sandomierskiej przyjeżdżali na łowy królowie i szlachta. Odpoczywając obozowali na terenie dzisiejszego Majdanu. Stąd wzięła się nazwa Majdan czyli obozowisko. Szczególny rozwój gminy Majdan Królewski nastąpił po utworzeniu samorządów w 1990r. Rozpoczęto wtedy realizację wielu inwestycji. Gmina posiada dobrze rozwiniętą infrastrukturę drogową, komunikacyjną komunalną. Gmina Majdan Królewski to gmina o dużych walorach turystycznych z uwagi na swe malownicze położenie w otoczeniu ogromnych kompleksów leśnych, dogodne położenie komunikacyjne oraz posiadaną bazę noclegową. Przez gminę przebiega zielony szlak Nowa Dęba-Majdan Królewski-Huta Komorowska-Baranów Sandomierski oraz ścieżka przyrodniczo-turystyczna.
Gmina Raniżów		8	Gmina Raniżów leży w południowej części Kotliny Sandomierskiej. Raniżów jest najstarszą miejscowością w gminie, jej początki sięgają końca XIV wieku. Była wsią królewską. Do dziś zabytkowy charakter zachowała zagroda bartnicza w przysiółku Zembrza, wiele kościołów i kaplic. Duży zbiornik wodny w miejscowości Wilcza Wola - Stec stanowi bazę wypoczynkową dla mieszkańców pobliskich miast, a równocześnie pełni rolę zbiornika retencyjnego. Malownicze położenie wśród lasów sprawia, że w okresie letnim cieszy się on dużym powodzeniem. W pobliżu Zalewu zlokalizowane jest pole biwakowe oraz domki letniskowe. W planach znajduje się zagospodarowanie otoczenia akwenu pod kątem agroturystyki. Mile widziani byłiby także inwestorzy z zewnątrz, którym władze gminy mają do zaproponowania współpracy w zakresie produkcji ekologicznej żywności i nie tylko.
Gmina Dzikowiec		8	Dzikowiec jest to dawna wieś królewska, należąca do zamku w Przyszowie, a później do klucza raniżowskiego. Gmina Dzikowiec położona jest w północno zachodniej części województwa podkarpackiego, na terenach dawnej Puszczy Sandomierskiej. Na terenie gminy znajduje się kilka interesujących obiektów historycznych takich jak: zespół pałacowo-parkowy z XIX -wiecznym dworem, dworek drewniany i zabytkowy kościół parafialny z XIX w. i wiele innych. Cechą charakterystyczną gminy jest umiejscowienie w jej krajobrazie dużego zbiornika wodnego pn. Zalew Wilcza Wola "Maziarnia". Zalew oferuje latem możliwość kąpieli, uprawiania

			żeglarstwa oraz windsurfingu, zimą zaś bojerów. Dogodne warunki do uprawiania swojego hobby znajdą również amatorzy wędkarstwa. Bogactwem Gminy Dzikowiec jest szata roślinna, w tym zasobne w zwierzyńę i runo leśne lasy. Gmina ma stosunkowo dobrze rozwiniętą infrastrukturę techniczną. Przedsiębiorcom gmina proponuje tereny i obiekty nadające się do zagospodarowania, m.in.: kompleks nieruchomości na cele produkcyjne i usługowe, obiekty po byłych Spółdzielniach Kółek Rolniczych, dwór wraz z zabytkowym parkiem, tereny pod czystą ekologicznie działalność gospodarczą (przetwórstwo rolno spożywcze w oparciu o miejscowe zasoby), tereny pod działalność turystyczną, gastronomiczną i hotelową nad zalewem - Wilcza Wola "Maziarnia".

I.3. Potencjał LGD

I.3.1. Cel powstania LGD i jej inicjatorzy.

Proces budowania partnerstwa sięga roku 2007. Inicjatorami powołania stowarzyszenia były samorządy gmin: Kolbuszowa, Dzikowiec, Raniżów oraz Majdan Królewski. W tym samym czasie rozpoczęto rozmowy z przedstawicielami sektora społecznego i gospodarczego. Kolejnym etapem budowy partnerstwa było utworzenie Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Siedlisko”, a decyzję podjęto na zebraniu partnerów. Etap ten został uwieńczony zebraniem założycielskim członków Stowarzyszenia, które odbyło się 21 listopada 2007 r. W dniu 25.02.2008r. Lokalna Grupa Działania „Siedlisko” została wpisana do rejestru w Krajowym Rejestrze Sądowym jako Stowarzyszenie.

Szczególnie istotnym jest, iż LGD współtworzone było i jest kierowane, przez mieszkańców obszaru - osoby istotnie zaangażowane w działania związane z poprawą jakości życia lokalnej społeczności. W nowej perspektywie PROW na lata 2014-2020 LGD „Siedlisko” będzie kontynuować politykę prowadzoną w ramach osi Leader w PROW 2007-2013, ukierunkowując się na promowanie aktywności mieszkańców w kształtowaniu rozwoju obszaru objętego LSR z wykorzystaniem jego zasobów (m.in. bogatego materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego, tradycji, a także bazy i oferty czasu wolnego).

Nowy etap w budowaniu partnerstwa zainicjowały informacje o potrzebie dostosowania Lokalnej Strategii Rozwoju do zadań realizowanych w latach 2016-2023 oraz duże zainteresowanie partnerów publicznych, społecznych i gospodarczych kontynuowaniem pozyskiwania funduszy z UE. Konsultacje społeczne z mieszkańcami w sprawie nowej LSR na lata 2016 – 2023 trwały od 1 września do 27 października 2015r. Spośród osób, które uczestniczyły tych spotkaniach wybrany został Zespół ds. LSR, który dokonał przeglądu analizy SWOT i na jej podstawie wypracował cele główne (strategiczne), cele szczegółowe i przedsięwzięcia prowadzące do ich osiągnięcia.

Głównymi celem Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Siedlisko” jest m.in. działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju wsi, a także aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i marginalizacją na terenach wiejskich.

Przedstawiciele samorządów będący członkami LGD posiadają dużą wiedzę w realizacji projektów z funduszy europejskich z PROW 2007 - 2013, m.in. w ramach działań: Odnowa i rozwój wsi, „małe projekty”, a także RPO. Wiele projektów na obszarach wiejskich realizowały także osoby fizyczne, KGW, organizacje pozarządowe, parafie, rolnicy.

Kadra zarządzająca, pracownicy oraz członkowie Stowarzyszenia LGD „Siedlisko” posiadają szerokie doświadczenie w realizacji projektów o zakresie podobnym do operacji, które mogą być realizowane w ramach podejścia LEADER PROW 2014-2020 oraz innych projektów realizowanych na obszarach wiejskich. LGD posiada również doświadczenie w realizacji projektów miękkich. 4 spośród 5 członków Zarządu to pracownicy zatrudnieni w urzędach Gmin. Posiadają zatem doświadczenie w pracy administracyjnej. Prezes i wiceprezes LGD w swoich zakładach pracy odpowiedzialni są za

pozyskiwanie funduszy zewnętrznych. Jeden z członków Zarządu to działacz społeczny, działający w kilku organizacjach, jednocześnie jest radnym i Wiceprzewodniczącym Rady Powiatu Kolbuszowskiego.

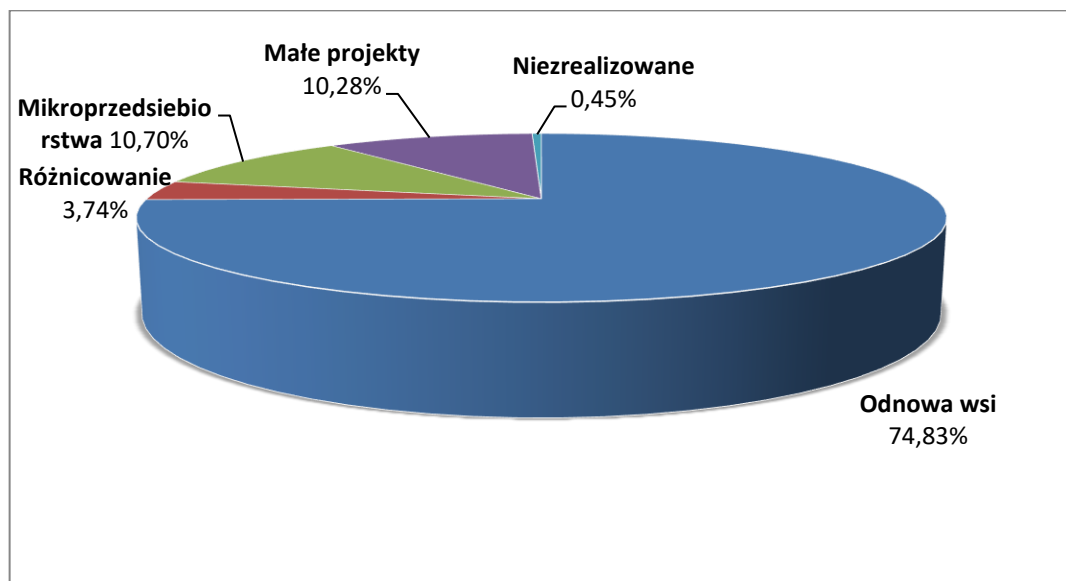
Budżet na wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2009 – 2015 ostatecznie został zrealizowany na poziomie: 5 501 044,78 zł. Realizacja budżetu zamknęła się na poziomie 99,55 % (tj. 5 476 044,78 zł). Łącznie zrealizowano 72 projekty.

1. Odnowa i rozwój wsi – 29,
2. Małe projekty – 34,
3. Przedsiębiorcy - 9 (w tym 3 wnioski rolników ubezpieczonych w KRUS), utworzono 13 miejsc pracy.

Wypłacone kwoty na poszczególne działania

1. **Odnowa i rozwój wsi: 4 116 435,43 zł**, z tego działania korzystały głównie jednostki sektor finansów publicznych. Środki zostały wykorzystane na remont i wyposażenia świetlic wiejskich, instytucji kultury i innych obiektów sportowych czy zabytkowych, budowę parkingów, chodników, oświetlenia zewnętrznego, budowę placów zabaw dla dzieci i wiele innych. Dzięki temu zwiększyła się oferta spędzania wolnego czasu dla mieszkańców i turystów, poprawiła się także estetyka danych miejscowości.
2. **Małe projekty: 565 481,35 zł**, to działanie skierowane do organizacji pozarządowych, osób fizycznych, parafii, jednostek sektora finansów. Dzięki „małym projektom” zorganizowano różnego rodzaju imprezy plenerowe, zajęcia o charakterze kulturalnym (np. warsztaty i kursy, turnieje sportowe, a także wyposażono świetlice wiejskie.
3. **Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw: 588 378,00 zł**, dzięki temu nowopowstałe lub istniejące podmioty gospodarcze uzyskały pomoc finansową na m.in. utworzenie pracowni projektowo-architektonicznej, gabinet fizjoterapii i odnowy biologicznej, powiększono park maszynowy i zbudowano lecznicę weterynaryjną. Dzięki temu stworzono nowe miejsc pracy, mieszkańcy poprawili dostęp do niektórych usług.
4. **Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej: 205 750,00 zł**, dofinansowanie wykorzystane zostało m.in. na zakup maszyn budowlanych (minikoparek, miniładowarek) oraz zakup maszyn stolarskich w celu poszerzenia usług budowlanych i rozwijanie działalności gospodarczej w zakresie produkcji mebli oraz elementów ogrodzenia. Zbudowany w wyniku tego potencjał podniesie konkurencyjność firm na rynku i w przyszłości utworzenie dodatkowe miejsca pracy

Wykres 1. Podział środków w poprzednim rozdaniu na działania: Odnowa i rozwój wsi, Małe projekty, Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw, Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej osi IV LEADER Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013

Pracownicy biura zatrudnieni są w LGD od 15.03.2010r. posiadają zatem doświadczenie w realizacji różnych

projektów, finansowanych także z innych źródeł niż PROW. W ciągu tych lat uczestniczyli w różnych szkoleniach organizowanych np. przez Centrum Doradztwa Rolniczego (CDR) w Krakowie.

W latach 2010 – 2015 „Siedlisko” zrealizowało 6 projektów poza osią IV LEADER:

1. **Popularyzacja smaków Kolbuszowszczyzny** – okres realizacji: 01.10.2013 – 31.05.2014, zadanie polegało na aktywizacji KGW, a także promocji i popularyzacji zanikających potraw i tradycji kulinarnych Ziemi Kolbuszowskiej. Podczas 8 kulinarnych spotkań Panie z KGW wspólnie gotowały regionalne jadalno. Projekt był współfinansowany przez Szwajcarię w ramach szwajcarskiego programu współpracy z nowymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej. Całkowity koszt wyniósł **25 968,57 zł**.
2. **Działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych poprzez organizację warsztatów kulinarnych** – okres realizacji: 01.03.2014 – 31.12.2014, celem zadania było zapoznanie osób starszych i samotnych z zasadami zdrowego odżywiania, przedstawienie procedury wpisu na Listę Produktów Tradycyjnych, aranżacjami stołu na różne okazje. Projekt był współfinansowany przez Gminę Kolbuszowa w ramach zadania publicznego. Całkowity koszt wyniósł **4 000,00 zł**.
3. **Siedlisko młodych talentów** – okres realizacji: 01.03.2014 – 15.07.2014, Zajęcia dla dzieci w wieku 8 - 13 lat odbywały się w Centrum Kultury Wsi w Kolbuszowej Górnej. Polegały wykonywaniu robótek ręcznych z trawy, sznurka, bibuły, filcu. Zadanie realizowane było ze środków Regionalnej Fundacji Rozwoju „Serce” w Kolbuszowej. Całkowity koszt wyniósł **3 548,30 zł**.
4. **Działalność wspomagająca rozwój nauki, edukacji, oświaty i wychowania poprzez organizację warsztatów robotyki** – okres realizacji: 15.01.2015 – 30.06.2015, zadanie polegało na edukacji przez zabawę 50 dzieci w wieku 6-12 lat poprzez budowanie różnych konstrukcji z klocków lego z elementami robotyki. Projekt był współfinansowany przez Gminę Kolbuszowa w ramach zadania publicznego. Całkowity koszt wyniósł **4 007,24 zł**.
5. **Nasze dzieci po godzinach** – okres realizacji: 01.09.2015 – 31.12.2015, dla 55 dzieci w wieku 8 - 13 lat odbywały się zajęcia plastyczne, szachowe, lego z elementami robotyki oraz taneczno – teatralne. Zadanie realizowane było ze środków Regionalnej Fundacji Rozwoju „Serce” w Kolbuszowej. Całkowity koszt wyniósł **5 000,00 zł**.
6. **Szkoła życia 50 plus** – okres realizacji: 15.07.2015 – 30.09.2015, zadanie skierowane do dwóch grup wiekowych kobiet przed i po 50 roku życia, zaangażowanych w działalność 20 Kół Gospodyń Wiejskich z terenu województwa podkarpackiego tj. powiatu kolbuszowskiego oraz ropczycko - sędziszowskiego. Jego celem była promocja aktywnego modelu życia, wzrost wiedzy i świadomości na temat zdrowego odżywiania, zachęcenie osób starszych do podejmowania aktywności fizycznej, artystycznej i społecznej. Całkowity koszt wyniósł **17 409,67 zł**.

1.3.2. Reprezentatywność LGD

Stowarzyszenie LGD „Siedlisko” jest dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem osób fizycznych i osób prawnych, w tym jednostek samorządu terytorialnego, działającym na rzecz rozwoju obszarów wiejskich. W jego skład wchodzi 56 członków wg danych na dzień 28 grudnia 2015 roku. Zgodnie z zasadą partnerstwa podejścia Leader, reprezentują oni trzy sektory: społeczny, gospodarczy i publiczny:

sektor publiczny reprezentuje - 8 członków,
sektor gospodarczy reprezentuje - 7 członków,
sektor społeczny reprezentuje - 41 członków,

Wyżej wskazany skład LGD jest reprezentatywny dla lokalnej społeczności, bez dominacji jakiegokolwiek grupy interesu i uwzględnia przedstawicieli każdego z sektorów.

W skład Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Siedlisko” oprócz mieszkańców wchodzi następujący partnerzy:

- Gmina Kolbuszowa- (uchwała nr XVIII/135/07 Rady Miejskiej w Kolbuszowej z dnia 16.11.2007z późn. zm.),
- Gmina Majdan Królewski – (uchwała nr IX/81/07 Rady Gminy Majdan Królewski z dnia 29.11.2007 z późn zm.),
- Gmina Raniżów-(uchwała nr XVI/95/07 Rady Gminy Raniżów z dnia 22.11.2007 z późn zm.),

- Gmina Dzikowiec-(uchwała nr XII/82/2007 Rady Gminy Dzikowiec z dnia 14.11.2007 z późn. zm.).
- Stowarzyszenie Moja Mała Ojczyzna Komorów-(uchwała nr.1/2007 Zarządu Stowarzyszenia z dnia 08.11.2007r.),
- Towarzystwo Przyjaciół Huty Komorowskiej-(uchwała nr 8/2007 Zarządu Towarzystwa z dnia 08.11.2007r.),
- Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Powiatu Kolbuszowskiego NIL-(uchwała nr 5/III/2007 Zarządu Stowarzyszenia z dnia 19.11.2007r.),
- Stowarzyszenie „Staniszówka”-(uchwała nr 2/07 Zarządu Stowarzyszenia dnia 22.11.2007r.),
- Regionalne Towarzystwo Kultury im. J.M. Gosłara -(uchwała nr 1/2007 Zarządu z dnia 13.11.2007r.),
- Stowarzyszenie Kobiet Wiejskich Gminy Dzikowiec „Przystań”,
- Gminny Ośrodek Kultury Majdan Królewski,
- Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Kolbuszowej,
- Muzeum Kultury Ludowej-(uchwała nr XXXIX/447/05 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 30.05.2005).
- Przedsiębiorstwo: ELMAR plus sp. zoo,
- Nadleśnictwo Kolbuszowa w Świerczowie,
- Zakład Obróbki i Handlu Drewnem,
- Ewelina Nazimek-Bomba Ośrodek Jeździecko Rehabilitacyjny,
- Henryk Bajek „Proj-Bud”,
- FHU ELBAR

Partnerzy, o których mowa wyżej reprezentują wszystkie trzy sektory, na których opiera się LGD. Sukcesywnie zostają włączani nowi partnerzy reprezentujący różne grupy interesów, środowisk społecznych i zawodowych oraz poszerza reprezentację partnerstwa o przedstawicieli tych grup i środowisk.

LGD poprzez angażowanie wszystkich grup społecznych a w szczególności lokalną społeczność chce objąć swym działaniem poprawę zatrudnienia i tworzenia nowych miejsc pracy, przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, rozwój ekonomii społecznej i usług społecznych w interesie ogólnym, rewitalizację fizyczną, gospodarczą i społeczną ubogich społeczności na obszarach wiejskich. LGD wykorzystując wiedzę i doświadczenie swoje, swoich partnerów uwzględniając rozwój lokalny kierowany przez społeczność szczególny nacisk będzie kładło na:

- aktywizowanie grup defaworyzowanych
- poprawę infrastruktury publicznej
- animowanie przedsiębiorczości społecznej na terenach wiejskich
- poszukiwaniu możliwości wspierania w zakresie integracji społecznej oraz rehabilitacji społecznej i zawodowej umożliwiających osobom w trudnej sytuacji ponowne wejście na rynek pracy, wynikiem czego będzie lepsze samopoczucie tych osób, poprawa ich stanu zdrowia i włączenie społeczne,
- wykorzystywanie LGD jako animatorów przedsiębiorczości społecznej na terenach wiejskich (np. stworzenie Forum Partnerstw Lokalnych mających na celu promowanie idei partnerstwa oraz zbieranie i upowszechnianie wiedzy o istniejących partnerstwach),

I.3.3. Struktura LGD „Siedlisko”

Strukturę Stowarzyszenia LGD „Siedlisko” tworzą: **Walne Zebranie Członków, Zarząd, Rada, Komisja Rewizyjna oraz Biuro Stowarzyszenia.**

- **Walne Zebranie Członków:** stanowi najwyższą władzę Stowarzyszenia. Odpowiedzialne jest przede wszystkim za uchwalanie kierunków i programu działania Stowarzyszenia, podejmowanie uchwał w sprawie zatwierdzenia i aktualizacji LSR, zatwierdzanie kryteriów wyboru operacji oraz wybór i odwołanie członków Zarządu, Komisji Rewizyjnej i Rady, a także rozpatrywanie i zatwierdzanie sprawozdań finansowych, Zarządu, Komisji Rewizyjnej i Rady. Walne Zebranie Członków **składa** się z 56 osób, będących mieszkańcami gmin obszaru LGD, w tym 8 osób reprezentujących sektor publiczny, 7 osób reprezentujących **sektor gospodarczy oraz 41 osób**

reprezentujących sektor społeczny. Skład WZC jest więc reprezentatywny dla specyfiki obszaru objętego LSR oraz przyjętych kierunków działania:

- **sektor publiczny:** reprezentują przedstawiciele gmin wchodzących w skład Stowarzyszenia (wójtowie, burmistrz oraz ich zastępcy, a także przedstawiciele urzędów),
- **sektor gospodarczy:** reprezentują przedstawiciele przedsiębiorstw oraz podmiotów gospodarczych funkcjonujących na obszarze objętym LSR,
- **sektor społeczny:** reprezentują mieszkańcy obszaru objętego LSR, w tym przedstawiciele organizacji pozarządowych oraz inne dobrowolne zrzeszenia i ruchy obywatelskie.
- **Zarząd Stowarzyszenia:** składa się z 3 - 5 członków, wybieranych i odwoływanych przez Walne Zebranie Członków spośród osób fizycznych będących członkami Stowarzyszenia. Zarząd działa w imieniu Stowarzyszenia, realizując cele statutowe, kieruje całokształtem działalności Stowarzyszenia (na podstawie uchwał WZC), a także reprezentuje Stowarzyszenie i kieruje jego bieżącą działalnością w okresie między Walnymi Zebraniem.
- **Rada:** organ decyzyjny Stowarzyszenia, do którego kompetencji należy przede wszystkim: dokonywanie oceny projektów oraz wybór operacji, które mają być realizowane w ramach LSR. Szczegółowy opis Rady znajduje się w punkcie - 3.4 rozdziału.
- **Komisja Rewizyjna:** wybierana i odwoływana jest przez Walne Zebranie Członków i składa się z 3 – 5 osób, którzy wybierają ze swego grona przewodniczącego oraz jego zastępcę. Do jej podstawowych kompetencji należy kontrolowanie działalności Stowarzyszenia, ze szczególnym uwzględnieniem działalności finansowej, a także dokonywanie oceny pracy Zarządu oraz możliwość wystąpienia z wnioskiem o zwołanie Walnego Zebrania.
- **Biuro:** jest jednostką administracyjną Stowarzyszenia, która kieruje pracami organizacyjnymi i przygotowawczymi. Prowadzi sprawy LGD, między innymi poprzez inspirowanie i podejmowanie działań na rzecz Stowarzyszenia oraz pełną obsługę w zakresie spraw administracyjnych, finansowych i organizacyjnych.

1.3.4. Rada – Organ decyzyjny LGD

Zgodnie ze Statutem Stowarzyszenia Rada jest organem decyzyjnym, o którym mowa w art. 34 ust. 3 lit. f rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006.

Rada Stowarzyszenia LGD „Siedlisko” jest organem, który dokonuje wyboru operacji (projektów), które mają być realizowane i finansowane w ramach Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego Przez Społeczność. Składa się z 9 - 15 osób wybieranych i odwoływanych przez Walne Zebranie Członków spośród członków Stowarzyszenia.

Członkowie Rady tworzą tzw. „trójkąt współpracy”, gdyż reprezentują trzy kluczowe sektory:

- **publiczny** – 4 osoby (27 % całego składu Rady),
- **społeczny** – 7 osób (46 %)
- **gospodarczy** – 4 osoby (27 %)

Zasady powołania i odwoływania członków organu decyzyjnego.

Zasady powoływania i odwoływania członków Rady określa Statut Stowarzyszenia, który mówi, że to Walne Zebranie Członków spośród członków Rady wybiera: Przewodniczącego i Wiceprzewodniczącego zwykłą większością głosów przy obecności co najmniej połowy członków Stowarzyszenia.

W skład Rady wchodzi przedstawiciele sektora gospodarczego, społecznego, publicznego, mieszkańcy a także inne odpowiednie podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie. Sektor publiczny stanowi nie więcej niż 30% jej

składu. Do sektora publicznego zaliczamy: przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego, osoby pełniące funkcje związane z ich reprezentowaniem, w tym radnych; uczelni publicznych; jednostek badawczo – rozwojowych; samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej; państwowe lub samorządowe instytucje kultury oraz państwowe lub samorządowe osoby prawne utworzone na podstawie odrębnych przepisów w celu wykonywania zadań publicznych. W celu profesjonalnej realizacji zadań stowarzyszenia „Siedlisko” oraz podnoszenia wiedzy i kompetencji członków organu decyzyjnego zaprojektowany został ponadto plan szkoleń. Szkolenia te mogą być organizowane i prowadzone we wszystkich pozaszkolnych formach dydaktycznych (w tym jako zajęcia warsztatowe, seminaria, konferencje oraz kursy). Corocznie plan szkoleń przygotowujemy będzie w oparciu o zgłoszone przez przedstawicieli organu decyzyjnego zapotrzebowania na szkolenia.

Rada LGD stosuje parytet, który nie stawia w uprzywilejowanej sytuacji danej grupy interesu. Zapis w statucie mówi, że co najmniej 50% głosów pochodzi od partnerów niebędących instytucjami publicznymi. Ma to zapobiec dominacji 1 z sektorów podczas wyboru wniosków finansowania. Posiedzenia Rady są zwoływane odpowiednio do potrzeb, w szczególności wynikających z naboru wniosków prowadzonego przez LGD.

Zgodnie ze Statutem nie można łączyć funkcji w organie decyzyjnym z funkcją w Zarządzie lub organie kontroli. Członkowie Rady są zobowiązani zachować bezstronność w wyborze operacji. Członek Rady lub jego reprezentant, który jest wnioskodawcą wybieranej przez Radę operacji, reprezentuje wnioskodawcę, zachodzi pomiędzy nim a wnioskodawcą stosunek bezpośredniej podległości służbowej, jest z nim spokrewniony, jest osobą fizyczną reprezentującą przedsiębiorstwo powiązane z przedsiębiorstwem reprezentowanym przez wnioskodawcę lub zgłosi inne powiązanie z daną operacją lub co do którego zachodzi podejrzenie stronniczości przy wyborze dane operacji, zostaje wykluczony z tego wyboru. Na podstawie deklaracji, Przewodniczący Rady wraz z sekretarzami posiedzenia kontroluje czy skład rady obecny na posiedzeniu pozwala na zachowanie parytetów. **Tym samymi władze publiczne, ani żadna pojedyncza grupa interesu, nie posiada więcej niż 49% praw głosu w podejmowaniu decyzji przez organ decyzyjny.**

Zgodnie z uchwałą nr 14/2015z dnia 15.12.2015 r., do Rady zostało wybranych 15 członków. Żadna z tych osób nie będzie zatrudniona w biurze LGD.

Celem stosowania Regulaminu Rady jest zapewnienie przejrzystości, demokratyczności, jawności i bezstronności w procesie podejmowania decyzji. Przejrzystość podejmowania decyzji została zagwarantowana przez jasny i czytelny podział kompetencji i obowiązków pomiędzy Przewodniczącym Rady, Prezesem Zarządu oraz Biuro Stowarzyszenia.

Demokratyczność zapewnia Statut Stowarzyszenia, Regulamin Rady, Procedura wyboru i oceny grantobiorców w ramach projektów grantowych wraz z opisem sposobu rozliczania grantów, monitorowania i kontroli dla Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Siedlisko”, Procedura wyboru i oceny operacji w ramach Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność (LSR) dla Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Siedlisko”. Zgodnie z tymi dokumentami decyzje w sprawie wyboru operacji zapadają zwykłą większością głosów i każdy z członków Rady ma tylko jeden głos.

Jawność podejmowania decyzji gwarantują zapisy ww. dokumentów, zgodnie z którymi w posiedzeniach Rady mogą wziąć udział z osoby zaproszone przez przewodniczącego Rady oraz sami wnioskodawcy. Decyzje podejmowane są w formie uchwały i podlegają podaniu do publicznej wiadomości poprzez wywieszenie na tablicy ogłoszeń w siedzibie LGD oraz umieszczenie na stronie internetowej LGD. Ponadto listy wybranych / niewybranych do finansowania projektów zostaną umieszczane będą na stronie Internetowej Stowarzyszenia.

W posiedzeniach Rady uczestniczy Prezes Zarządu lub wskazany przez niego członek Zarządu.

Zgodnie z nim każdy z członków Rady, przed przystąpieniem do oceny, składa deklarację poufności i bezstronności, w którym wymienione są wnioski, wobec których pozostaje bezstronny.

Od decyzji Rady wnioskodawcy przysługuje prawo wniesienia protestu. Szczegółowe informacje zawiera Regulamin Rady i stosowane procedury dotyczące wyboru operacji.

1.3.5. Funkcjonowanie LGD

Głównymi dokumentami regulującymi funkcjonowanie LGD „Siedlisko” są: Statut, Regulamin Rady, Regulamin Zarządu, Regulamin Komisji Rewizyjnej Stowarzyszenia oraz Regulamin Biura LGD.

Statut Stowarzyszenia:

- **Reguluje najważniejsze kwestie przewidziane w ustawie z dn. 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach** (Dz.U. 2015 poz.1393 z późn. zm): nazwę stowarzyszenia, teren działania i siedzibę stowarzyszenia, cele i sposoby ich realizacji, sposób nabywania i utraty członkostwa, przyczyny utraty członkostwa oraz prawa i obowiązki członków, a także wskazuje władze stowarzyszenia, tryb dokonywania ich wyboru, uzupełniania składu oraz ich kompetencje, sposób reprezentowania stowarzyszenia oraz zaciągania zobowiązań majątkowych, a także warunki ważności jego uchwał, sposób uzyskiwania środków finansowych oraz ustanawiania składek członkowskich, zasady dokonywania zmian statutu oraz sposób rozwiązania się stowarzyszenia.

- **Wskazuje ponadto organ nadzoru nad stowarzyszeniem**, jakim jest Marszałek Województwa Podkarpackiego, a także określa organ LGD kompetentny w zakresie uchwalenia LSR i jej aktualizacji (Walne Zebranie Członków) oraz Procedura wyboru i oceny grantobiorców w ramach projektów grantowych wraz z opisem sposobu rozliczania grantów, monitorowania i kontroli dla Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Siedlisko” i Procedura wyboru i oceny operacji w ramach Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność (LSR) dla Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Siedlisko”.

• **Regulamin Rady:**

Rada LGD powoływana jest przez Walne Zebranie Członków. Regulamin zawiera przede wszystkim:

- szczegółowe kompetencje Rady
- szczegółowe zasady zwoływania i organizacji posiedzeń organu decyzyjnego,
- szczegółowe rozwiązania dotyczące wyłączenia z oceny operacji (sposób wyłączenia członka organu z oceny),
- szczegółowe zasady podejmowania decyzji w sprawie wyboru operacji,
- zasady protokołowania posiedzeń organu decyzyjnego,
- zasady wynagradzania członków organu decyzyjnego.

• **Regulamin Zarządu:** zawierający zapisy dotyczące przede wszystkim:

- Podejmowanie decyzji w sprawach bieżącego funkcjonowania Stowarzyszenia,
- podziału zadań pomiędzy członków Zarządu,
- zasad organizacji posiedzeń zarządu
- zasady protokołowania posiedzeń.

• **Regulamin Komisji Rewizyjnej:**

- szczegółowe kompetencje organu,
- szczegółowe zasady zwoływania i organizacji posiedzeń Komisji,
- zasady prowadzenia działań kontrolnych,
- zasady protokołowania posiedzeń.

• **Regulamin Biura:** określa zasady funkcjonowania Biura stowarzyszenia, w tym:

- uprawnienia kierownika biura,
- strukturę organizacyjną biura,
- podział zadań w zakresie doradztwa, animacji lokalnej i współpracy

Procedura naboru pracowników LGD

Nabór na wolne stanowiska pracownicze i kierownicze w Biurze Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Siedlisko” przebiega w oparciu o „Procedurę naboru pracowników stowarzyszenia LGD „Siedlisko”, która zawiera szczegółowy opis naboru, opis stanowisk pracy i zakres obowiązków pracowników biura.

Według procedury, Zarząd ogłasza nabór na wolne stanowiska w Biurze Stowarzyszenia w prasie o zasięgu lokalnym, na stronie internetowej Stowarzyszenia i na tablicy ogłoszeń w siedzibie Stowarzyszenia. W ogłoszeniu podane są m.in. wymogi kwalifikacyjne, dokumentacyjne oraz termin i sposób składania dokumentów. Procedura opisuje tryb selekcji kandydatów a ogłoszenie o wynikach naboru upowszechnia się na stronie internetowej Stowarzyszenia.

Obsługa organów Stowarzyszenia LGD „Siedlisko” zapewniona jest przez Biuro Stowarzyszenia. Za prawidłowe funkcjonowanie Biura będzie odpowiadał Kierownik, który przy pomocy pracowników będzie wykonywał przewidziane dla Biura zadania. Zarząd nadzoruje realizację zadań i ponosi odpowiedzialność za prace wykonywane przez Biuro, a także ma wpływ na zatrudnienie i wynagrodzenie pracowników Biura oraz nadzoruje inne działania określone w Regulaminie Biura zatwierdzonym przez Zarząd.

Tym samym **Regulamin Biura Stowarzyszenia LGD „Siedlisko”** określają szczegółowo podział zadań pracowników biura, a także zapewniają adekwatność wymagań przypisanych poszczególnym stanowiskom do przewidzianych obowiązków. Wyznaczono także zadania w zakresie animacji lokalnej i współpracy, a także przewidziano metody ich pomiaru.

Podobnie jak w przypadku Rady LGD „Siedlisko”, także dla pracowników biura zaprojektowany został plan szkoleń.

Podstawową zasadą funkcjonowania LGD jest oddzielenie funkcji decyzyjnej w procesie wyboru operacji od funkcji zarządczej. Zasada obowiązuje także w drugą stronę, to znaczy organ decyzyjny musi ograniczyć się tylko do wyboru projektów i nie próbować ingerować w zarządzanie LGD, które jest wyłączną kompetencją Zarządu. Zasady, organizację i tryb działania organów Stowarzyszenia LGD „Siedlisko” określa przede wszystkim statut Stowarzyszenia, Regulamin Rady LGD oraz Regulamin Biura LGD.

II. PARTYCYPACYJNY CHARAKTER LSR

Głównym wyzwaniem, przed jakim stoi Lokalna Grupa Działania jest opracowanie i realizacja Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego Przez Społeczność przy znaczącym współdziałaniu lokalnej społeczności. Kluczowym elementem opracowania LSR jest jej partycypacyjny charakter – czyli oddolny udział społeczności lokalnej w jej tworzeniu. LSR dla LGD SIEDLISSKO powstawała etapami. Udział społeczności lokalnej, podmiotów publicznych oraz społeczno-gospodarczych poszczególnych gmin w budowę dokumentu, jakim jest LSR można sprowadzić do partnerstwa, które zawiera się w koncepcji aktywizacji społeczności lokalnej. W oparciu o stworzoną diagnozę regionu zaangażowano społeczności poszczególnych gmin w tworzenie LSR. Poszukiwanie alternatywnych sposobów zmiany, poprawy zdiagnozowanej sytuacji i sformułowanych problemów, które wysiłkiem tworzących LGD, powinny zostać rozwiązane, było kolejnym krokiem prowadzącym do podjęcia konkretnych działań strategicznych. Konsultacje aktywizujące i angażujące lokalne społeczności oraz realna szansa na zaspokojenie zidentyfikowanych potrzeb mieszkańców doprowadziły do podjęcia wspólnych, publicznych decyzji o potrzebie realizacji wytyczonych działań.

Metody angażowania społeczności lokalnej w przygotowanie LSR:

1. Ankieta elektroniczna- wspomagany komputerowo wywiad w formie ankiety online. Ankieta miała na celu poznanie rzeczywistych potrzeb mieszkańców oraz określenie priorytetów, jakie LGD „Siedlisko” przyjmie do realizacji w ramach PROW 2014 – 2020. Przygotowana w serwisie ankieta została upubliczniona na stronach internetowych LGD, urzędów gmin oraz dostępna w biurze LGD. Mieszkańcy zidentyfikowali słabe i mocne strony obszaru LGD, a także potencjały oraz preferowane kierunki działania.

2. Formularz zgłoszenia pomysłu na projekt do realizacji w ramach lokalnej strategii rozwoju LGD „Siedlisko” w ramach PROW 2014 – 2020 – informacja o możliwości składania pomysłów na projekt była umieszczona na stronach internetowych LGD, urzędów gmin oraz dostępna w biurze LGD

Łącznie wpłynęło: 92 ankiety w tym 64 zgłoszenia – „Pomysłu na projekt ...”

Termin przeprowadzenia obu ankiet: 2.04.2015 – 30.06.2015

3. Ankieta dla Gmin – „Dane o Gminie ... do wykorzystania przy opracowaniu opisu obszaru LGD”

4. Warsztat strategiczny - spotkania z przedstawicielami samorządów gminnych, Zarządem LGD, przedstawicielami sektora społecznego oraz gospodarczego. Warsztat skoncentrowany był na określeniu potrzeb rozwojowych w kontekście uwarunkowań lokalnych i ram działania LGD. W warsztacie uczestniczyło 28 osób, w tym przedstawiciele społeczności lokalnej, sektorów: społecznego, gospodarczego i publicznego w LGD.

Termin realizacji: 03.11.2015

5. **Konsultacje e-mailowe** - z pracownikami i władzami LGD, przede wszystkim poprzez adres e-mail. Umożliwiły zadawanie pytań, przesyłanie propozycji związanych z LSR. Adres do konsultacji to: biuro@lgsiedlisko.kolbuszowa.pl
Korespondencja mailowa trafiała bezpośrednio do pracowników biura oraz Zarządu.

Terminy zbierania: sierpień – listopad 2015r.

6. **Otwarte spotkania informacyjno – konsultacyjne** - jako jedno z najczęściej stosowanych narzędzi partycypacyjnych. Na zaproszenie LGD, w spotkaniu mogli wziąć udział wszyscy zainteresowani obywatele. W spotkaniach udział wzięło 294 osoby. Terminy i miejsca spotkań przedstawiono w tabeli „Harmonogram spotkań” poniżej.

7. **Konsultacje pisemne celów - Formularz uwag** – formularz na podstawie którego mieszkańcy mogli zgłaszać swoje ewentualne uwagi co do wybranych celów i przedsięwzięć działania, na każdym etapie tworzenia LSR.

Od dnia 2 kwietnia do 30 czerwca 2015 r, LGD „Siedlisko” wyszło do mieszkańców z terenu Gmin: Kolbuszowa, Dzikowiec, Majdan Królewski i Raniżów z ankietami, których celem było poznanie rzeczywistych potrzeb oraz określenie priorytetów, jakie LGD przyjmie do realizacji w latach kolejnych. Informacje zebrane w ramach tego badania stały się punktem wyjścia i ważnym elementem tworzenia LSR. Mieszkańcy LGD „Siedlisko” aktywnie i zaangażowaniem zgłaszali w ankietach szereg pomysłów, projektów, które mogłyby zaktywizować lokalną społeczność. W sumie wpłynęło 64 zgłoszenia, które to stały się punktem wyjścia do opracowywania LSR i określenia celów działania LGD.

W trakcie spływania ankiet LGD „Siedlisko” zorganizowało „warsztat strategiczny”, którego celem było określenie potrzeb rozwojowych w kontekście uwarunkowań lokalnych i ram działania LGD. Wzięli w nim udział przedstawiciele samorządów gminnych, Zarząd LGD, przedstawiciele sektora społecznego oraz gospodarczego.

Kolejnym etapem budowania LSR było zorganizowanie od 1 września 2015 r., cyklicznych konsultacji ze społecznością lokalną poszczególnych gmin tworzących LGD SIEDLISKO. Spotkania miały charakter informacyjno-konsultacyjny dotyczące realizacji przyjętych celów strategicznych, a tym samym wdrażania poszczególnych działań prowadzących do osiągnięcia postawionego celu. Dzięki tym spotkaniom społeczność lokalna poszczególnych gmin biorąca udział w programowaniu odczuwała silny związek z projektem i jego przyszłymi rezultatami. Mieszkańcy podczas bezpośrednich konsultacji, ale i na każdym etapie prac nad opracowaniem LSR za pośrednictwem e-maili, formularzu uwag, bezpośrednio w biurze LGD mogli składać swoje ewentualne spostrzeżenia, które podlegały analizie i były cennym materiałem przy opracowywaniu LSR.

Spotkania przewidywały:

- **zgłaszanie propozycji działań**, które mogły wpłynąć na pełniejsze wykonanie zaplanowanego przedsięwzięcia oraz dawały gwarancje efektywniejszego wykorzystania potencjału prowadzące do osiągnięcia obranego celu strategicznego. W związku z tym, nowopowstałe projekty będą mogły wpływać na niewielkie zmiany w skonstruowanym budżecie LSR. Budżet będzie „reagował” na wprowadzane aktualizacje, mieszczące się w granicach przyjętych kosztów.
- **formułowanie priorytetów** (wskazanie standardowych priorytetów, z których uczestnicy warsztatów wybiorą najbardziej reprezentatywne dla swojego środowiska).
- **przygotowanie analizy mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń środowiska lokalnego** (analiza SWOT)
- **wskazanie celów głównych i operacyjnych** (określenie celów głównych i szczegółowych, których realizacja poprzez rozpisanie na konkretne działania pozwoli zrealizować założenia Strategii i przyczyni się do zakończonego sukcesem długofalowego rozwoju LGD)
- **prezentację projektu Lokalnej Strategii Rozwoju** (zgłaszanie uwag)

HARMONOGRAM SPOTKAŃ INFORMACYJNYCH w ramach konsultacji społecznych Lokalnej Strategii Rozwoju - PROW 2014-2020

L.p.	Nazwa Gminy	Miejscowość / Miejsce spotkania / termin	Tematyka spotkania

1	Gmina Kolbuszowa	Fundacja na Rzecz Kultury Fizycznej i Sportu w Kolbuszowej, 01.09.2015r.	Przedstawienie założeń PROW 2014 – 2020 w ramach podejścia LEADER i możliwości finansowania projektów. Przeprowadzenie diagnozy obszaru oraz identyfikacji problemów obszaru GMINY KOLBUSZOWA i analizy SWOT (analiza mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń obszaru).
2	Gmina Dzikowiec	Samorządowe Centrum Kultury w Dzikowcu 04.09.2015r	Przedstawienie założeń PROW 2014 – 2020 w ramach podejścia LEADER i możliwości finansowania projektów. Przeprowadzenie diagnozy obszaru oraz identyfikacji problemów obszaru GMINY DZIKOWIEC i analizy SWOT (analiza mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń obszaru).
3	Gmina Majdan Królewski	Gminny Ośrodek Kultury w Majdanie Królewskim, 08.09.2015r	Przedstawienie założeń PROW 2014 – 2020 w ramach podejścia LEADER i możliwości finansowania projektów. Przeprowadzenie diagnozy obszaru oraz identyfikacji problemów obszaru GMINY MAJDAN KRÓLEWSKI i analizy SWOT (analiza mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń obszaru).
4	Gmina Raniżów	Urząd Gminy Raniżów Raniżów, 11.09.2015r	Przedstawienie założeń PROW 2014 – 2020 w ramach podejścia LEADER i możliwości finansowania projektów. Przeprowadzenie diagnozy obszaru oraz identyfikacji problemów obszaru GMINY RANIŻÓW i analizy SWOT (analiza mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń obszaru).
5	Gmina Kolbuszowa /spotkanie Zespołu ds. oprac. LSR/	Biuro LGD "Siedlisko" Kolbuszowa, 15.09.2015r.	Podsumowanie pierwszego etapu prac - analiza SWOT całego obszaru LSR. Wypracowanie roboczej wersji celów LSR - przekształcenie drzewa problemów w drzewo celów.
6	Gmina Dzikowiec	Samorządowe Centrum Kultury w Dzikowcu 18.09.2015r.	Przedstawienie mieszkańcom propozycji celów LSR. Zgłaszanie propozycji przedsięwzięć do realizacji w ramach LSR przez społeczność Gminy Dzikowiec.
7	Gmina Majdan Królewski	Gminny Ośrodek Kultury w Majdanie Królewskim, 22.09.2015r.	Przedstawienie mieszkańcom propozycji celów LSR. Zgłaszanie propozycji przedsięwzięć do realizacji w ramach LSR przez społeczność Gminy Majdan Królewski.
8	Gmina Raniżów	Urząd Gminy Raniżów Raniżów, 25.09.2015r.	Przedstawienie mieszkańcom propozycji celów LSR. Zgłaszanie propozycji przedsięwzięć do realizacji w ramach LSR przez społeczność Gminy Raniżów.
9	Gmina Kolbuszowa	Fundacja na Rzecz Kultury Fizycznej i Sportu w Kolbuszowej 29.09.2015r.	Przedstawienie mieszkańcom propozycji celów LSR. Zgłaszanie propozycji przedsięwzięć do realizacji w ramach LSR przez społeczność Gminy Kolbuszowa.
10	Gmina Kolbuszowa / spotkanie Zespołu ds. oprac. LSR	Biuro LGD "Siedlisko" Kolbuszowa 02.10.2015r.	Opracowanie wskaźników osiągnięcia celów (wskaźniki produktu, rezultatu, oddziaływania). Zdefiniowanie grup docelowych. Wypracowanie strategii komunikacji, misji i wizji LSR, harmonogramu działań, budżetu, planu monitoringu i ewaluacji.

11	Gmina Kolbuszowa	Fundacja na Rzecz Kultury Fizycznej i Sportu w Kolbuszowej 16.10.2015r.	Przedstawienie mieszkańcom obszaru projektu LSR - opiniowanie projektu LSR, zgłaszanie uwag i propozycji zmian.
12	Gmina Kolbuszowa	Fundacja na Rzecz Kultury Fizycznej i Sportu w Kolbuszowej, 27.10.2015r.	Przedstawienie mieszkańcom obszaru wersji LSR po wprowadzeniu zmian zgłaszanych w ramach konsultacji społecznych. Przyjęcie ostatecznej wersji strategii.

Wykorzystując różne formy partycypacyjne (ankiety, warsztat strategiczny, spotkania informacyjno-konsultacyjne), podczas opracowywania LSR zidentyfikowano również grupy docelowe strategii w tym grupy defaworyzowane, którym został poświęcony osobny punkt w Rozdziale III „Diagnoza obszaru i ludności”. Wskazane tam grupy docelowe LSR zidentyfikowano głównie w początkowej fazie prac nad strategią.

Przygotowana Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego Przez Społeczność mobilizuje efektywne wykorzystanie wszystkich miejscowych potencjałów oraz opisuje niezbędne kroki prowadzące do realizacji głównych celów w krótkim, średnim i długim czasie, także przewiduje możliwe działania alternatywne a w szczególności pozwala na:

1. Określenie perspektywicznego kierunku rozwoju LGD,
2. Koncentrację działań na zidentyfikowanych problemach strategicznych (priorytetach),
3. Wykorzystanie zidentyfikowanych szans i uniknięcie zagrożeń pojawiających się w jego otoczeniu,
4. Ciągłość planowania i obserwację swojego makro i mikro otoczenia,
5. Optymalne wykorzystanie posiadanych środków i zasobów,
6. Podporządkowanie celów szczegółowych celom ogólnym,

Głównym założeniem LGD „Siedlisko” przy opracowywaniu LSR było angażowanie w pierwszej kolejności przede wszystkim te grupy, których wiedza, doświadczenie, bądź plany odnośnie przyszłego rozwoju, łączą się z zakresem i tematyką strategii. **WNIOSKI, PROPOZYCJE I REKOMENDACJE Z POSZCZEGÓLNYCH ETAPÓW PRAC NAD STRATEGIĄ** analizowane były każdorazowo przez pracowników Biura LGD oraz członków Zarządu. Należy zauważyć, iż dołożono wszelkich starań, aby uspołeczniony proces opracowania strategii przełożył się na zaplanowanie działań adekwatnych do potrzeb i wykorzystania szans rozwojowych oraz większego włączenia społecznego mieszkańców. Różnorodność zastosowanych metod partycypacyjnych i prowadzonych działań włączających interesariuszy, stanowi istotny fundament, dla racjonalnie i ambitnie określonych celów, mających przyczynić się do poprawy jakości życia mieszkańców.

III. DIAGNOZA OBSZARU I LUDNOŚCI

III.1. Uwarunkowania przestrzenne i charakterystyka ludności zamieszkującej obszar LSR.

Obszar tworzący Lokalną Grupę Działania leży w północno - zachodniej części województwa podkarpackiego w powiecie Kolbuszowskim. W skład Lokalnej Grupy Działania wchodzi gminy: Kolbuszowa, Majdan Królewski, Dzikowiec, Raniżów. Powierzchnia Lokalnej Grupy Działania wynosi 545 km², co stanowi 3,05% powierzchni województwa podkarpackiego i 70,41% powiatu kolbuszowskiego. Z kolei ludność LGD „Siedlisko” stanowi 48 599 osób, której udział procentowy na tle województwa podkarpackiego i powiatu kolbuszowskiego wynosi odpowiednio 2,28% i 77,44%.

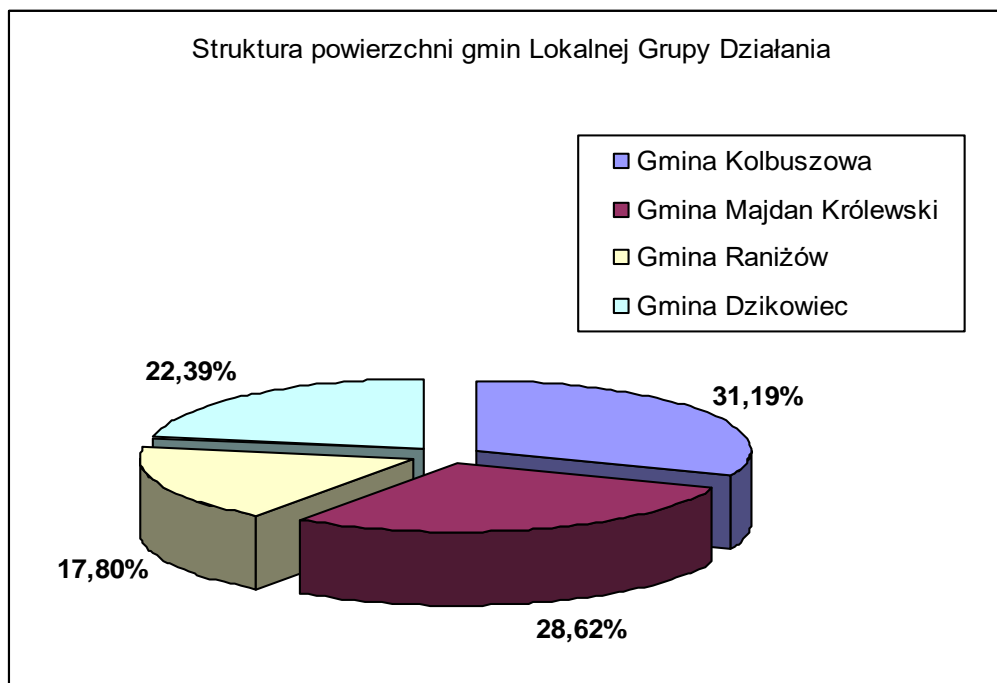
Tabela 2: Powierzchnia i liczba ludności poszczególnych gmin obszaru LGD

Wyszczególnienie	Powierzchnia (w km ²)	Liczba ludności tys.
Gmina Kolbuszowa	171	24 997
Gmina Majdan Królewski	155	9 916
Gmina Raniżów	97	7 177

Gmina Dzikowiec	122	6 509
Razem	545	48 599

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, dane na dzień 31.12.2013r.

Wykres 2: Struktura powierzchni Lokalnej Grupy Działania

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych

W tabeli poniżej przedstawiono strukturę powierzchni i ludności Lokalnej Grupy Działania Siedlisko na tle województwa podkarpackiego i powiatu kolbuszowskiego.

Tabela. 3: Powierzchnia i liczba ludności LGD na tle województwa podkarpackiego i powiatu kolbuszowskiego na dzień 31.12.2013.

Wyszczególnienie	Powierzchnia (w km ²)	Liczba ludności	Powierzchnia LGD tle województwa i powiatu (%)	Ludność LGD na tle województwa i powiatu (%)
Województwo podkarpackie	17 844	2 129 294	3,05	2,28
Powiat kolbuszowski	774	62 751	70,41	77,44
Obszar Lokalnej Grupy Działania	545	48 599	100,0	100,0

Źródło: Główny Urząd Statystyczny.

Na terenie LGD znajduje się miasto Kolbuszowa oraz 37 miejscowości.

Gmina Kolbuszowa: Bukowiec, Domatków, Huta Przedborska, Kłapówka, Kolbuszowa Dolna, Kolbuszowa Górna, Kupno, Nowa Wieś, Poręby Kupieńskie, Przedbórz, Świerczów, Werynia, Widelka, Zarębki.

Gmina Majdan Królewski: Majdan Królewski, Komorów, Huta Komorowska, Brzostowa Góra, Wola Rusinowska, Rusinów, Krzątka.

Gmina Raniżów: Korczowiska, Mazury, Poręby Wolskie, Posuchy, Raniżów, Staniszewskie, Wola Raniżowska, Zielonka.

Gmina Dzikowiec: Dzikowiec, Nowy Dzikowiec, Mechowiec, Lipnica, Płazówka, Kopcie, Wilcza Wola, Spie.

Tabela 4. Dochód podatkowy gminy na 1 mieszkańca w stosunku do średniego dochodu osób w województwie.

Nazwa Gminy	2013	2014	2015	plan 2016
	zł/osoba	zł/osoba	zł/osoba	zł/osoba
Kolbuszowa	883,96	961,32	1024,63	1109,42
Majdan Królewski	422,12	494,07	515,83	525,70
Raniżów	587,84	633,59	656,88	672,85
Dzikowiec	412,01	508,54	471,41	482,11
Razem	2255,93	2597,52	2668,75	2790,08
Średnia LGD	563,98	649,38	667,18	697,52

Źródło: Dane z Gmin – opracowanie własne

III.2. Uwarunkowania przyrodnicze i historyczno-kulturowe.

Lasy są naturalnym bogactwem obszaru tworzącego LGD i zajmują one ponad 30% całej powierzchni. Tereny te cechują się cennymi i bogatymi zasobami przyrodniczymi. Dla zachowania tych walorów ochroną prawną objęte jest około 50% powierzchni tego obszaru. Największe obszary formy ochrony przyrody występujące na terenie LGD Siedlisko oraz LGD Lasovia, którą tworzą pozostałe Gminy powiatu kolbuszowskiego, to obszary chronionego krajobrazu, które zajmują w granicach powiatu kolbuszowskiego łączną powierzchnię 37 160 ha. Lasy te ze względu na dużą różnorodność charakteryzują się występowaniem wielu ciekawych gatunków zwierząt. Począwszy od najpospolitszych, a zakończywszy na bardzo rzadkich i okazałych. Lasy te są również miejscem migracji wielu gatunków ptaków.

Na terenie objętym granicami LGD występują dwa Obszary Chronionego Krajobrazu:

1. Mielecko – Kolbuszowsko – Głogowski – leży na terenie miejscowości Przyłęk, Ostrowy Tuszowskie, Cmolasy, Siedlanka, Niwiska, Trześć (LGD Lasovia) Świerczów, Domatków, Bukowiec, Poręby Kupieńskie. (LGD Siedlisko).
2. Sokołowsko-Wilczowolski – obejmuje Raniżów, Dzikowiec, Lipnicę, Wilczą Wolę. (LGD Siedlisko). Wyróżnia się on wysokimi walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi, w skład których wchodzi obszary leśne, zbiorniki wodne, wydmy śródlądowe, wzgórza morenowe, mokradła, oczka wodne, torfowiska. To świat pełen roślin chronionych. Do szczególnie interesujących należy wiele obiektów objętych ochroną, jako użytki ekologiczne, pomniki przyrody.

Rezerваты to najcenniejsze obszary przyrody w stanie naturalnym- ochroną rezerwatową na obszarze tworzącym LGD objętych jest 563,83 ha gruntów. W tym celu utworzonych zostało 3 **rezerваты przyrody** są to:

1. Rezerwat „Buczyna” – o pow. 20,08 ha. Tworzy wysepkę naturalnego lasu liściastego wśród sztucznych drzewostanów sosnowych oraz piaszczysk.
2. Rezerwat „Jaźwiana Góra” – o powierzchni 3,94 ha. Leży w pobliżu Komorowa i Ostrowów Baranowskich. Jest to enklawa zespołu naturalnego, jakim jest tu fragment lasu jodłowo – bukowego. Nazwę rezerwat przejął od borsuków (inaczej jaźców) zamieszkujących ten teren.
3. Rezerwat „Zabłocie” – o powierzchni 539, 81 ha. Ochroną objęte są stanowiska lęgowe rzadkiej ornitofauny, kompleks stawów rybnych wraz z obrzeżami i pasem lasu. Jest to również teren bogaty w roślinność wodną.

Również na terenie objętym LGD znajduje się 2205,30 ha użytków ekologicznych oraz 45 pomników przyrody. Ponadto zgodnie z ustaleniami Planu zagospodarowania przestrzennego województwa podkarpackiego oraz programu ochrony środowiska dla województwa podkarpackiego na obszarze tworzącym LGD powstanie Park Krajobrazowy Puszczy Sandomierskiej. Ma on powstać w wyniku połączenia istniejących obszarów chronionego krajobrazu Mielecko – Kolbuszowsko – Głogowski oraz Sokołowsko –Wilczowolski .

O możliwościach rozwoju turystyki na terenach tworzących LGD Siedlisko: decyduje przede wszystkim atrakcyjność terenów - rzeki, zbiorniki wodne, lasy. Ostatnio brane są pod uwagę także mniej dotychczas doceniane

kryteria, uwzględniające: stanowiska flory i fauny objęte ochroną, pozwalające rozwijać turystykę przyrodniczą o charakterze indywidualnym połączoną z fotografowaniem oraz obszary, w których historycznie ukształtowały się specyficzne cechy regionu, utrwalone w formie regionalnych tradycji rzemieślniczych - rzeźbiarstwa, wikliniarstwa, garncarstwa, kowalstwa, bartnictwa. itp. W strategii rozwoju „Krajowego produktu turystycznego”, opracowanej w ramach programu TOURiN I - turystyka wiejska została określona przez zagranicznych ekspertów, jako jeden z pięciu podstawowych produktów turystycznych Polski, który ma szansę być konkurencyjny na rynkach międzynarodowych. Konkurencyjność turystyki na tym terenie poza walorami krajobrazowymi, wynika przede wszystkim z bogactwa kulturowego wsi, zachowanych tradycyjnych form gospodarowania. Wykorzystanie tych atutów wymaga jednak znaczącej rozbudowy infrastruktury i doprowadzenia, jakości świadczonych usług do wymagań obowiązujących w UE. Czynnikiem korzystnym dla rozwoju usług turystycznych na tym terenie jest systematycznie poprawiający się poziom infrastruktury technicznej, zapewniający jednocześnie ochronę środowiska, a także podejmowane przez lokalne społeczności prace, poprawiające ogólną estetykę wsi. Popyt na względnie tani wypoczynek w warunkach naturalnego środowiska przyrodniczego, ciszy, spokoju i kameralnej atmosfery ma od kilku lat tendencję rosnącą. Rozległe tereny leśne, zbiorniki wodne oraz niewielkie oddalenie od największych aglomeracji miejskich w regionie sprawiają, coraz większe zainteresowanie tymi terenami. Istnieją możliwości inwestowania w infrastrukturę techniczną (baza noclegowa, restauracje, parkingi, itp.) we wszystkich gminach wchodzących w skład Lokalnej Grupy Działania. Szczególne możliwości dla przyszłych inwestorów istnieją w gminach: Kolbuszowa, Raniżów i Dzikowiec, na terenie, których znajduje się zbiornik wody (w miejscowości Wilcza Wola) stanowiący bazę wypoczynkową dla mieszkańców pobliskich miast oraz spełniający rolę zbiornika retencyjnego. W centrum Lokalnej Grupy Działania w Kolbuszowej turyści mogą się zatrzymać w Hotelu Fundacji na Rzecz Kultury Fizycznej i Sportu w Kolbuszowej i w coraz większej ilości gospodarstw agroturystycznych. Sieć dróg umożliwi dotarcie do najbardziej interesujących pod względem historycznym, kulturowym i krajobrazowym miejscowości. Z centralnie położonej Kolbuszowej można organizować wycieczki piesze, rowerowe, motorowe i samochodowe wzdłuż 7 głównych tras turystycznych.

Również na tym terenie zlokalizowane są ścieżki edukacyjno-wypoczynkowe: „Maziarnia”, „Białkówka”, „Dymarka” oraz ścieżka przyrodniczo-turystyczna o dł. 5 km zlokalizowana w Gminie Majdan Królewski. Można na nich przeprowadzać lekcje na podstawie teorii poznanej w szkole, artystom dają natchnienie, sportowcy wykorzystują ścieżki do treningów lub odpoczynku, turyści znajdują tu miejsce do wędrówek. Przebywanie na ścieżkach pomaga w zdobyciu wiedzy przyrodniczej, geograficznej, biologicznej i historycznej. Przez Powiat Kolbuszowski przechodzi szlak architektury drewnianej. Na terenie zewidencjonowano 133 stanowiska archeologiczne; najwięcej z epoki kamiennej (47) i nowożytnej (57). O tożsamości historycznej miasta świadczy zachowane zabudowy z przełomu XIX i XX w. (rynek), zespół pałacowo-parkowy w Weryni. Teren LGD położony jest na obszarze jednej krainy geograficznej, zamieszkiwanej przez jedną grupę etnograficzną – Lasowiaków, co zaowocowało stworzeniem jednorodnego krajobrazu kulturowego o odrębnym charakterze różnym od sąsiadów. Obecnie jest to doskonale widoczne jedynie na terenie skansenu. Tradycyjna zabudowa wsi z elementami charakterystycznymi dla grup etnograficznych została odtworzona w parku etnograficznym Muzeum Kultury Ludowej w Kolbuszowej. Skansen to urokliwe wieś z przełomu XIX i XX wieku. Prezentują kulturę Lasowiaków i Rzeszowiaków, zamieszkujących niegdyś teren północnej części obecnego województwa podkarpackiego. Wędrując po skansenie, położonym z dala od miejskiego zgiełku, zobaczysz świat, którego już nie ma, poznasz frapujące historie mieszkających tu ludzi, zrozumiesz chłopską duszę...

Na niemal 30 hektarach eksponujemy ponad 80 obiektów dużej i małej architektury drewnianej. Są wśród nich chałupy, budynki inwentarskie (stajnie, obory, chlewy, kurniki), stodoły, spichlerze, maneż, bróg, budynki przemysłów wiejskich, jak młyn wodny, wiatraki, kuźnie, olejarnia i garncarnia, wreszcie budynki użyteczności publicznej – szkoła, karczma i remiza strażacka, a także okazały kościół p.w. św. Marka Ewangelisty. Do najstarszych obiektów należy m.in.: spichlerz dworski z Bidzin z 1784, chałupa z Markowej z 1804 r. oraz kościół z Mielca-Rzochowa postawiony w 1843 r.

Budynki przedstawione zostały w ich naturalnych relacjach i środowisku podobnym do tego, które im kiedyś towarzyszyło. Poszczególne obiekty zestawione są w zagrody według układu siedliska, gdzie powstały, zagrody zaś odtwarzają układy przestrzenne tradycyjnej zabudowy wsi. Znajdują się w naturalnym pejzażu przydomowych ogródków, sadów i pasiek, pól uprawnych, łąk i pastwisk, stawów, otoczone nadrzeczną zielenią i lasem. W niektórych obejściach hodowane są zwierzęta, a epizodycznym dopełnieniem tego obrazu są wykonywane według dawnych sposobów czynności domowe i gospodarskie, uprawy polowe oraz pokazy pracy i umiejętności tradycyjnych rzemiosł.

Większość wnętrz mieszkalnych i gospodarczych urządzonych jest sprzętami właściwymi dla danego miejsca i czasu, które jednocześnie opowiadają o codziennych zajęciach domowych.

Tereny LGD to również wspaniała historia związana z produkcją Mebli znanych w świecie, jako „Meble kolbuszowskie”. Jednakże, obok wielu przesłanek przemawiających za rozwojem turystyki na naszym terenie istnieje szereg przeciwności wynikających z ogólnej sytuacji gospodarczej. Stwierdzono, że dominacja rolnictwa, jako głównego motoru działalności gospodarczej na obszarach wiejskich musi iść w parze ze zróżnicowaną gospodarką wiejską. Turystyka wiejska ma duży potencjał ekonomiczny. Jest to rosnący sektor najszybciej rozwijającego się przemysłu na świecie – turystyki. Podobnie jak kilka innych społeczności województwa podkarpackiego dotknął go kryzys wsi; kurcząca się gospodarka, ograniczone dochody gospodarstw, wysoka emigracja prowadząca do zmniejszenia populacji, czego następstwem było zmniejszenie oferty usług podstawowych tj. handlowych, pocztowych, edukacyjnych, a zamiast tego rosnący poziom zaniedbania. Problemy na tym obszarze obejmują brak zróżnicowania gospodarki rolnej, a większość ludności uzależniona jest od rolnictwa. Ponadto czynnikiem utrudniającym rozwój turystyki jest stan infrastruktury. Brakuje ośrodków rekreacji, sportu, kultury. Bariery jest także brak znajomości języków obcych, co uniemożliwia zaproponowanie oferty cudzoziemcom. Wszystko to powoduje, że na tym etapie propozycja turystyczna nie jest zbyt wyszukana.

Ze względu na fakt, iż celem społeczności Kolbuszowej jest turystyka jako środek zróżnicowania miejscowej gospodarki należy przekształcać dotychczasowe działania w konkurencyjny przemysł. Głównym motorem działalności gospodarczej w dziedzinie turystyki musi być zróżnicowana gospodarka wiejska, co zapewni impet do tworzenia i dostarczania asortymentu nowych produktów i usług na obszarach wiejskich, od agroturystyki po gospodarstwa organiczne, specjalistyczne produkty żywnościowe, wyroby rzemieślnicze i wiele innych. Jednakże rozwój turystyki „na własną rękę” nie ożywi w sposób oczekiwany tego regionu. Niezbędne jest wsparcie rozwoju turystyki podstawowymi inwestycjami w infrastrukturę turystyki komercyjnej. Dotychczasowe doświadczenia sugerują, że produkt musi być ukierunkowany rynkowo i skoncentrowany na jakości. Unikalność, oryginalność i konkurencyjne ceny są głównymi atrybutami. Produkt musi być dobrze opakowany i profesjonalnie sprzedawany. Skoordinowany rozwój i marketing wymagał będzie współpracy na poziomie lokalnym i krajowym pomiędzy partnerami prywatnymi i państwowymi. Takie całościowe podejście mające na celu osiągnięcie zrównoważonej ekonomicznej dywersyfikacji jest możliwe poprzez realizację Lokalnej Strategii Rozwoju. Intencją projektodawców jest, aby jej realizacja stała się swoistym „kołem zamachowym” dla rozwoju turystyki na tym terenie. Wzrost przyjazdów indywidualnych jak również grupowych zwiększy obroty firm z branży usług turystycznych oraz poszerzy ofertę turystyczną. Unikalna kultura miejscowa czyste środowisko naturalne, bogactwo zasobów kultury materialnej, bogate tradycje regionalne, atrakcyjne kompleksy leśne i tereny o walorach rekreacyjno-wypoczynkowych, zasoby naturalne z unikalnymi walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi, gościnność, kreatywność mieszkańców wsparta inwestycją z zakresu turystyki, rekreacji oraz odnowy wsi stanowić będzie szansę dla rozwoju turystyki aktywnej realizowanej w krótkim przedziale czasowym (turystyka sobotnio – niedzielna, tranzytowa, biznesowa, rekreacyjna, rehabilitacyjna), pozwoli również na wydłużenie sezonu turystycznego dostarczając turystom wiele wrażeń o każdej porze roku.

III.3. Demografia i migracje w gminach tworzących LGD.

Na dzień 31.12.2013 r., na terenie działania Lokalnej Grupy Działania Siedlisko zameldowanych było **48 599** mieszkańców, z czego 81% mieszka na wsi a 19% w mieście Kolbuszowa

Na obszarze LGD w latach 2012 - 2014r., zaobserwowano pozytywny trend związany z przyrostem naturalnym w Gminach Kolbuszowa i Raniżów, jedynie w Gminie Dzikowiec ta tendencja jest spadkowa. Niestety obserwuje się odpływ ludności na obszarze LGD, głównie na obszarze o największym zaludnieniu. Tylko w gminie Dzikowiec zaobserwowano dodatnie saldo migracji. Wzrost liczby ludności na terenach wiejskich związany jest z większym udziałem przyrostu naturalnego na tych obszarach oraz postępującymi procesami suburbanizacji tj. rozprzestrzeniania się osadnictwa miejskiego poza granice administracyjne miast oraz przekształcaniami osadnictwa wiejskiego. To zjawisko obserwuje się głównie na terenie Kolbuszowej.

Pomimo dodatniego przyrostu naturalnego obszar ten odnotowuje zmniejszającą się liczbę mieszkańców, co jest wynikiem zarówno ujemnego bilansu migracji wewnętrznej jak i emigracji.

Tabela 5: Charakterystyka demograficzna LGD w latach 2012 - 2014

L.p.	Nazwa gminy	Liczba mieszkańców	w tym				Gęstość zaludnienia (os/km ²)	Rok	Przyrost naturalny	Saldo migracji
			kobiety	%	mężczyźni	%				
1	Kolbuszowa	24997	12798	51,2	12199	48,8	146	2012	29	-62
								2013	69	-87
								2014	74	-109
2	Majdan Królewski	9916	4915	49,6	5001	50,4	64	2012	9	-29
								2013	0	-23
								2014	-1	-8
3	Raniżów	7177	3464	48,3	3713	51,7	74	2012	0	-18
								2013	-1	8
								2014	6	-23
4	Dzikowiec	6509	3223	49,5	3286	50,4	54	2012	19	-3
								2013	-21	3
								2014	-12	3
RAZEM		48599	24400	49,7	24199	50,3	89,17		171	-348

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych Główny Urząd Statystyczny.

Brak jest danych na temat emigracji. Jednakże z rozmów przeprowadzonych w poszczególnych gminach z pracownikami socjalnymi oraz wydziałem ewidencji ludności wynika, że zjawisko to może dotyczyć od 10 do 15 % ludności i ma tendencję wzrastającą, co bardzo negatywnie wpływa na ten obszar szczególnie, że osoby wyjeżdżające to przede wszystkim osoby młode, wykształcone, ale coraz częściej i osoby starsze, które z różnych przyczyn straciły pracę która była ich jedynym źródłem utrzymania a na utrzymaniu mają całą rodzinę. Główne przyczyny emigracji to brak pracy, niska płaca w regionie, brak środków na założenie działalności gospodarczej. Sytuacja ta bezpośrednio przekłada się na zatrudnienie oraz wysokość bezrobocia.

III.4. Gospodarka na obszarze LGD.

Przedsiębiorczość i aktywność gospodarza to jeden z podstawowych czynników rozwoju regionalnego opartego na bazie MŚP, które nabierają dodatkowego znaczenia na terenach o słabej dynamice wzrostu gospodarczego, słabo rozwiniętej infrastrukturze technicznej, do których zalicza się obszar działania Lokalnej Grupy Siedlisko. Na dzień 31.12.2014r. na obszarze tym zarejestrowanych było 2935 firm, z czego 95% to osoby fizyczne prowadzące mikroprzedsiębiorstwa.

Tabela 6: Ilość podmiotów gospodarczych działających na terenie LGD w latach 2012 - 2014

L.p.	Nazwa Gminy	Ilość podmiotów gospodarczych		
		2012	2013	2014
1	Kolbuszowa	1827	1864	1898
2	Majdan Królewski	445	468	467
3	Raniżów	305	316	338
4	Dzikowiec	216	227	232
RAZEM		2793	2875	2935

Źródło: Główny Urząd Statystyczny.

Tabela 7: Ilość podmiotów gospodarczych działających na terenie LGD w latach 2012 – 2014 według klas wielkości

L.p.	Nazwa gminy	Ilość osób zatrudnionych												
		0-9			10-49			50-249			250 - 999			pow. 1000
		2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014	
1	Kolbuszowa	1713	1753	1787	94	91	92	17	17	16	3	3	3	0
2	Majdan Królewski	432	455	454	12	12	12	1	1	1	0	0	0	0
3	Raniżów	285	296	319	17	18	17	2	2	2	1	0	0	0
4	Dzikowiec	208	219	223	8	8	9	0	0	0	0	0	0	0
RAZEM		2638	2723	2783	131	129	130	20	20	19	4	3	3	0

Źródło: Główny Urząd Statystyczny.

Głównym ośrodkiem przemysłowym na obszarze LGD jest Kolbuszowa, która pełni funkcję centrum administracyjnego, gospodarczego, oświatowego, kulturalnego i handlowego dla okolicznych miejscowości. Przemysł koncentruje się w Kolbuszowej, Raniżowie, Kupnie i Widelce. Lokalną bazę przemysłową stanowi przede wszystkim 12 dużych zakładów produkcyjnych: WIENERBERGER Ceramika Budowlana Sp. z o.o. Zakład Produkcyjny Kupno (kapitał zagraniczny), „Volteon” – Energia sp. z o.o., Przedsiębiorstwo Produkcji Betonów „Solbet”, ORLEN Paliwa Sp. z o.o., Brammer SA, FIN sp. z o.o. WALOR s.c., KFM-Furniture sp. z o.o., Zakład Przetwórstwa Owocowo-Warzywnego ORZECH, KOLTEX, PAKFOL, DREWKOL, Bog-Fran oraz Zakład Przetwórstwa Drzewnego – Jan Dudziński. Oprócz zakładów produkcyjnych w ostatnich latach na terenie LGD powstało również kilka sklepów wielkopowierzchniowych takich jak: BIEDRONKA, TESCO, INTERMARCHE, STOKROTKA, Delikatesy CENTRUM, ORZECH. Zdominowanie przemysłu, handlu i usług przez mikroprzedsiębiorstwa, gospodarstwo rybne „KARP” w Kolbuszowej charakteryzujące się niewielkimi możliwościami rozwojowymi, to główne bariery mające wpływ na rozwój przedsiębiorczości i aktywności gospodarczej na tym terenie. Duże sklepy wielkopowierzchniowe wypierają z rynku małe firmy handlowe, które chcąc oferować swoim klientom lokalne produkty nie są w stanie utrzymać się na rynku i konkurować z dużymi sieciami handlowymi.

Szansą na rozwój przedsiębiorczości na tych terenach jest Park Przemysłowo-Naukowy o powierzchni 8 hektarów. Prawidłowe funkcjonowanie strefy przemysłowej zlokalizowanej na terenie LGD uzależnione będzie od profesjonalnego przeprowadzenia prac planistycznych. Stworzenie dobrego klimatu wokół tej inwestycji w szczególności dobra współpraca samorządów, wykorzystywanie istniejących i przyszłych możliwości tkwiących w renie lokalizacyjnej to szansa na zaistnienie tego parku w powiązaniu ze Strefą Ekonomiczną Euro-Park Mielec oraz Rzeszowskim Parkiem Naukowo-Technologicznym, jako klastra. Kolejne 7 hektarów terenów inwestycyjnych na terenie LGD zostało udostępnionych inwestorom w roku 2015. Dużą szansą na rozwój przedsiębiorczości na tym terenie stanowi możliwość współpracy z doliną lotniczą w zakresie kooperacji. W województwie podkarpackim innowacyjność kojarzy się

z kilkoma branżami w tym najczęściej wymieniane są kierunki: lotniczy, maszynowy, elektroniczny. Generalnie większość zakładów przemysłowych regionu prowadzi produkcję o niskim poziomie nowoczesności. W tych warunkach firmy produkujące w oparciu o wysokie technologie będą mieć kluczową rolę.

Szansą dla tego obszaru jest zrealizowany projekt przez Centrum Kształcenia Praktycznego w Kolbuszowej pn. „Regionalne Centrum transferu nowoczesnych technologii wytwarzania”, w ramach, którego utworzony został min. nowy kierunek kształcenia operator obsługi maszyn CNC. Dla uczniów jest to możliwość praktycznej nauki zawodu oraz dostęp do najnowszych technologii a w niedalekiej przyszłości również działalność gospodarcza w tej branży. Również bardzo duży potencjał tkwi w agroturystyce. Bardzo dobra lokalizacja pomiędzy: Rzeszowem Mielcem, Stalowa Wola, Tarnobrzegiem w połączeniu z unikalną przyrodą i bogactwem zasobów kultury materialnej, bogatymi tradycjami stanowią szansę dla rozwoju turystyki aktywnej realizowanej w krótkim przedziale czasowym (turystyka sobotnio – niedzielna, tranzytowa, biznesowa, rekreacyjna, rehabilitacyjna), o każdej porze roku. Jednakże niski poziom wiedzy z zakresu prowadzenia własnej firmy, brak środków na zakup podstawowych maszyn i urządzeń niezbędnych do rozpoczęcia działalności gospodarczej, ograniczony dostęp do wiedzy i informacji na temat prowadzenia firmy, nowoczesnych technologii, źródeł finansowania działalności inwestycyjnej, niedostateczny dostęp do zewnętrznych źródeł finansowania i trudności z pozyskaniem kapitału na rozwój nowych firm to problemy, z którymi na co dzień borykają się zarówno przedsiębiorcy jak również osoby planujące otworzyć własną działalność. Szansą na poprawę tej sytuacji jest wdrożenie Lokalnej Strategii Rozwoju, szczególnie działań mających na celu różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej, tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw, odnowy i rozwoju wsi. Ważnym będą również projekty szkoleniowe w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej oraz pozyskiwania środków na jej prowadzenie.

Nieadekwatnie wysoki wskaźnik zatrudnienia w rolnictwie świadczy oraz o znacznym przeludnieniu agrarnym i bezrobociu ukrytym. Wzrost wymogów związanych z bezpieczeństwem i jakością żywności oraz warunkami produkcji, wymusiły procesy restrukturyzacyjne, którym nie sprościli tutejsi rolnicy. Świadczą o tym dane gminnych ośrodków pomocy społecznej, z których wynika, że w roku 2013 aż 6,29 % mieszkańców zamieszkujących teren LGD korzysta z pomocy społecznej. Powoduje to sytuację, w której gospodarstwa zamieszkiwane są najczęściej przez rodziny wielopokoleniowe żyjące na granicy ubóstwa korzystające z pomocy socjalnej, charakteryzujące się „wyuczoną bezradnością” i niskim wykształceniem, co z kolei stanowi dużą barierę w rozwoju przedsiębiorczości, agroturystyki opartej o lokalne zasoby.

Tabela 8. Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną na terenie LGD w odniesieniu do kraju.

L.p.	Nazwa Gminy	Liczba osób, którym przyznano świadczenie			Liczba rodzin objętych pomocą społeczną			Liczba osób w rodzinach		
		2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014
1	Kolbuszowa	1451	1504	1391	765	803	743	2495	2604	2343
2	Majdan Królewski	572	627	648	325	336	348	1208	1249	1257
3	Raniżów	619	640	684	269	289	327	949	1056	1167
4	Dzikowiec	299	288	245	699	649	547	1215	1149	979
Razem LGD		2941	3059	2968	2058	2077	1965	5867	6058	5746
POLSKA		1926328	1987597	1873901	1218692	1257048	1192378	3250112	3322193	3083939

Źródło: Dane z Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej i strony MPiPS www.mpips.gov.pl.

Zasięg korzystania przez mieszkańców obszaru LGD z pomocy społecznej **obrazuje małą przedsiębiorczość mieszkańców**. Na obszarze LGD występują głównie problemy społeczne takie jak ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, rodziny niepełne. Są to najczęstsze problemy, które determinują mieszkańców do korzystania z pomocy społecznej. Z danych przedstawionych w tabeli wynika, że w roku 2013 najwięcej osób objętych pomocą społeczną w przeliczeniu na ilość mieszkańców miała Gmina Raniżów – 8,92 % mieszkańców. W drugiej kolejności były to Gminy Majdan Królewski (6,32 %) i Kolbuszowa (6,01 %). Najmniejszym wskaźnikiem tj. 4,42 % osób korzystających z pomocy społecznej wykazała się Gmina Dzikowiec.

III.5. Rynek pracy i bezrobocie

W 2014 roku na obszarze LGD bez pracy pozostawało ponad 2800 mieszkańców. To spadek w stosunku do roku 2013 o 395 osoby. Spadek spowodowany jest otwarciem dużych zakładów produkcyjnych naterenie specjalnej strefie ekonomicznej w okolicach Rzeszowai Mielca gdzie znaczna część osób w wykazanych 395 znalazła tymczasowe zatrudnienie. Wskazaną wyżej zależność (zmniejszenie liczby bezrobotnych) można również zauważyć na tle danych z województwa.

Tabela 9. Liczba osób bezrobotnych do liczby osób w wieku produkcyjnym na terenie LGD w stosunku do województwa.

Nazwa Gminy	LGD			Województwo		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014
Liczba bezrobotnych na obszarze LSR	3214	3270	2875	153807	154216	137932
Kolbuszowa	1563	1615	1384			
Majdan Królewski	793	774	692			
Raniżów	464	475	455			
Dzikowiec	394	406	344			
Liczba osób w wieku produkcyjnym	31219	31328	31248	1359605	1355579	1351342
%	10,3	10,4	9,2	11,3	11,4	10,2

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

Tabela 10. Liczba bezrobotnych kategorii kobiety / bezrobotni do 25 roku życia / powyżej 50 roku życia / długotrwale bezrobotni.

L.p.	Nazwa Gminy	Zarejestrowani bezrobotni					Razem
		Rok	kobiety	do 25 roku życia	powyżej 50 roku życia	długotrwale bezrobotni	Wszyscy bezrobotni
1	Kolbuszowa	2012	770	381	284	853	1563
		2013	780	351	328	920	1615
		2014	679	261	313	808	2875
2	Majdan Królewski	2012	383	208	143	471	793
		2013	373	179	159	471	774
		2014	331	148	151	440	692
3	Raniżów	2012	207	131	62	271	464
		2013	205	134	88	266	475
		2014	203	116	80	272	455
4	Dzikowiec	2012	200	110	54	219	394
		2013	192	120	53	225	406
		2014	173	77	49	224	344

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Pomimo rosnącej liczbie osób pracujących, obszar LGD charakteryzuje się małą aktywnością zawodową. Odsetek ludności pozostającej bez pracy w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym jest niewiele niższy niż w województwie co niewątpliwie jest zasługą dobrego położenia geograficznego LGD – sąsiedztwo dużych aglomeracji.

Pomimo zauważonego we wszystkich gminach LGD spadku bezrobocia wśród kobiet i osób do 25 roku życia, na szczególną uwagę zasługuje wskaźnik wzrostu bezrobocia wśród osób powyżej 50 roku życia, którzy mają znikome szanse na znalezienie pracy. To ta grupa osób (należących do grupy defaworyzowanej) powinna w pierwszej kolejności mieć odzwierciedlenie w realizacji LSR.

III.6. Specyfika obszaru LGD „Siedlisko”

Charakterystyka obszaru i dane przedstawione w poprzednich rozdziałach wyraźnie wskazują, że Lokalna Grupa Działania Siedlisko w dużej mierze osadzona jest na specyficznych uwarunkowaniach przyrodniczych. Przede wszystkim obszar ten wyróżnia się występowaniem określonych branż działalności gospodarczej, takich jak produkcja meblarska, produkcja ceramiki budowlanej, wyrobów rękodzieła, produktów spożywczych o charakterze regionalnym (miód, przetwory masarskie, etc.) oraz produkcji drobnej galanterii drewnianej (tradycyjne artykuły gospodarstwa domowego z drzewa, etc.). Szczególnie ta ostatnia branża jest szeroko rozpowszechniona we wszystkich gminach LGD. Do branż charakterystycznych dla tego obszaru należy również zaliczyć rozwijającą się agroturystykę. Inną cechą gospodarczą tego obszaru, lecz niestety niekorzystną, jest stosunkowo niska przedsiębiorczość społeczności lokalnej. Wskaźniki liczby przedsiębiorstw zarejestrowanych na tych terenach w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, są niższe niż średnia dla Podkarpacia oraz dla innych subregionów województwa.

Z drugiej strony istnieje ogromny potencjał oparty na lokalnych zasobach, który predysponuje ten obszar do rozwoju przedsiębiorczości turystycznej i usługowej. Dlatego też należy realizować działania z zakresu wspierania małych i średnich przedsiębiorstw, uświadamiania mieszkańców odnośnie korzyści płynących z samozatrudnienia oraz tworzyć warunki dla inwestycji turystycznych, tworząc w ten sposób silny rynek zbytu. Wśród innych tendencji gospodarczych, odnoszących się przede wszystkim do sytuacji na lokalnym rynku warto zwrócić uwagę, iż: we wszystkich gminach zaznacza się wysoki odsetek kobiet w gronie osób pracujących, zdecydowana większość pracujących mieszkańców gmin jest zatrudniona w usługach nierynkowych (m.in. administracja, ubezpieczenia społeczne, edukacja, ochrona zdrowia); w większości gmin wśród osób bezrobotnych dominują kobiety; we wszystkich gminach wśród osób bezrobotnych dominują ludzie młodzi, do 24 roku życia; we wszystkich gminach wśród osób bezrobotnych dominują ludzie z wykształceniem zasadniczym zawodowym; we wszystkich gminach wśród osób bezrobotnych dominują długotrwale bezrobotni (powyżej 12 miesięcy); wśród działań aktywizujących osoby bezrobotne dominuje praca subsydiowana i staże zawodowe. Cały obszar objęty wdrażaniem Lokalnej Strategii Rozwoju obszarów wiejskich zamieszkały jest przez grupę etnograficzną, zwaną Lasowiaczy, którzy wytworzyli specyficzną kulturę o bogatych tradycjach. Obecnie jest to doskonale widoczne jedynie na terenie skansenu. Tradycyjna zabudowa wsi z elementami charakterystycznymi dla grup etnograficznych Lasowiaków i Rzeszowiaków została odtworzona w parku etnograficznym Muzeum Kultury Ludowej w Kolbuszowej. Natomiast na całym obszarze można napotkać charakterystyczny dla Lasowiaków układ urbanistyczny, architekturę oraz zagospodarowania zagród. Jednym z podstawowych źródeł dochodu mieszkańców na tym obszarze przez wiele lat było (i do dzisiaj jest) rolnictwo i ono w dużej mierze ukształtowało zwyczaje i obyczaje jego mieszkańców. Warto tu wspomnieć chociażby o hucznie obchodzonych dożynkach, które są nagrodą dla rolników za włożony trud w wykonaną pracę. Po dzień dzisiejszy obchody święta plonów należą do najważniejszych wydarzeń we wszystkich czterech gminach. Charakterystyczną cechą mieszkańców tego obszaru jest ich głęboka religijność, a także szereg zwyczajów i obrzędów związanych ze świętami kościelnymi. Zarówno wyżej wymienione i szereg innych zwyczajów, obrzędów, dóbr kultury czy produktów kultury powodują, iż obszar objęty wdrażaniem LSR jest silnie wewnętrznie zintegrowany wokół tradycji.

Zważywszy na specyfikę opisywanego obszaru operacje finansowane i podejmowane w ramach przewidzianych w LSR powinny służyć zachowaniu oraz udostępnieniu jego walorów przyrodniczych, kulturowych i historycznych. Jak również podnoszeniu jego atrakcyjności m.in. przez budowę, renowację elementów infrastruktury turystycznej wraz ich promowaniem, zagospodarowanie i wyposażenie miejsc rekreacji i wypoczynku w tym należących do gospodarstw agroturystycznych, organizowanie wydarzeń kulturalno-rekreacyjnych, podejmowanie innych działań o charakterze promocyjnym w tym: wydawanie publikacji, tworzenie i utrzymanie serwisów internetowych itp. Zważywszy, że tematem wiodącym dla LSR jest budowa i umacnianie kapitału społecznego, wykorzystywanie lokalnych zasobów dla rozwoju turystyki i rekreacji oraz podniesienie aktywności gospodarczej mieszkańców nie bez znaczenia dla osiągnięcia

zamierzonych celów będzie przyjmowanie do finansowania operacji firm działających w szeroko rozumianym sektorze turystycznym.

Reasumując: Mieszkańcy tworzący LGD – co dało się odczuć podczas spotkań informacyjnych w ramach konsultacji społecznych - to grupa ludzi o silnym poczuciu tożsamości regionalnej, mocno identyfikująca się z miejscem swojego zamieszkania. Poczucie odrębności istnieje tu poprzez kultywowaną tradycję oraz obszar, który dzięki swoim odrębnym cechom jest identyfikowalny geograficznie i daje poczucie łączności grupie społecznej. Mieszkańcy potrafią zidentyfikować problemy, które istnieją w ich społeczności, a które hamują rozwój. Mają również świadomość bogactwa otaczającej ich przyrody, która może stać się ich wielką szansą na rozwój osobisty i rozwój obszaru LGD. Świadczą o tym liczne spotkania z mieszkańcami oraz ich zaangażowanie w procesie tworzenia LSR poprzez zgłaszanie licznych bezpośrednich uwag i ankiet wysyłanych drogą elektroniczną. Wszystkie ich spostrzeżenia i uwagi zostaną przedstawione w analizie SWOT, która wyraźnie wskazuje, jakie szanse i zagrożenia stoją przed LGD w latach 2015 – 2020.

III.7. Kluczowe Grupy Docelowe

Na podstawie diagnozy obszaru LGD jak i podczas procesu partycypacyjnego z mieszkańcami zidentyfikowano następujące kluczowe grupy docelowe:

- **Grupy defaworyzowane** – jako osoby zagrożone wykluczeniem społecznym, do których skierować należy przede wszystkim działania związane z kształtowaniem i promocją postaw przedsiębiorczych, komercjalizacją usług oferty czasu wolnego, a także rozwojem infrastruktury użyteczności publicznej, w tym przede wszystkim: **bezrobotni w wieku 50+, bezrobotni do 30 roku życia, długotrwale bezrobotni, osoby korzystające z pomocy społecznej, osoby niepełnosprawne oraz dzieci i młodzież.**
- **Przedstawiciele sektora społecznego** (organizacje pozarządowe, OSP, grupy nieformalne, w tym Koła Gospodyń Wiejskich, Kluby sportowe, parafie, zespoły regionalne i ludowe, itp.) – będące wyrazem aktywności obywatelskiej, nośnikami tradycji i kultury oraz podmiotami aktywnie działającymi na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego i zagwarantowania spójności społecznej obszaru.
- **Samorządy gminne** (mieszkańcy oraz władze publiczne i instytucje publiczne) – jako podmioty odpowiedzialne m.in. za rozwój infrastruktury i oferty czasu wolnego oraz jej beneficjenci, a także jako podmioty odpowiedzialne za politykę kulturalną, społeczną.
- **Przedsiębiorcy i podmioty gospodarcze, lokalni wytwórcy** – podmioty, które – rozwijając oraz dywersyfikując swoją działalność – mogą przyczynić się do przywrócenia grup defaworyzowanych na rynku pracy w obieg społeczny i gospodarczy.
- **LGD „Siedlisko”** – jako podmiot inicjujący oraz działający na rzecz integracji i rozwoju oferty czasu wolnego, podtrzymywania lokalnej tradycji i kultury oraz kształtowania i animowania postaw przedsiębiorczych.

IV. ANALIZA SWOT DLA OBSZRU OBJETEGO LSR

Istotnym elementem, stanowiącym punkt wyjścia do opracowania i sformułowania strategii są spostrzeżenia i potrzeby mieszkańców LGD, którzy aktywnie włączyli się w proces tworzenia nowej strategii rozwoju poprzez liczne spotkania, ankiety (rozprowadzonej przy współudziale gmin oraz interaktywnej ankiety umieszczonej na stronie internetowej LGD) oraz wymianę bezpośrednich uwag z pracownikami LGD Siedlisko. Nie bez znaczenia jest również diagnoza prospektywna, która pozwala ocenić stan obecny oraz wskazać główne kierunki rozwoju i istotne problemy.

Diagnoza prospektywna to próba zrelacjonowania przyszłości, która swoje źródło posiadania ma w stanie obecnym. W diagnozie bierze się pod uwagę przede wszystkim te czynniki, które determinują rozwój i podjęte działania.

Gminy, które tworzą obszar działania Lokalnej Grupy Działania osiągnęły już pewien znaczący stopień rozwoju, jako gminy przyjazne mieszkańcom, inwestorom oraz turystom. To, czy istniejący w niej potencjał będzie wykorzystany dla dalszego rozwoju, zależy od wielu różnych czynników, które będą stanowić szanse bądź zagrożenia dla rozwoju. Aby określić mocne i słabe strony obszaru, zastosowano analizę SWOT, która jest metodą kompleksową służącą do badania otoczenia LGD oraz jej wnętrza.

Pozwala ona zidentyfikować problemy, potencjał rozwojowy, ewentualne zagrożenia oraz szanse. Technika analityczna **SWOT** pozwala na posegregowanie posiadanych informacji na cztery kategorie strategiczne - **mocne strony (Strengths), słabe strony (Weaknesses), szanse (Opportunities) i zagrożenia (Threats).**

Analiza mocnych i słabych stron LGD

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
1. Niezagrożone środowisko przyrodnicze przy braku większych zakładów przemysłowych 2. Bogactwo zasobów kultury materialnej 3. Bogate tradycje regionalne, aktywna działalność kulturalna 4. Atrakcyjne kompleksy leśne i tereny rekreacyjno- wypoczynkowe w tym o charakterze ochronnymz unikalnymi walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi (Leśny Kompleks Promocyjny, kilka parków krajobrazowych, obszary Natura 2000, liczne pomniki przyrody, zalew) 5. Zabytki architektury sakralnej oraz parkowo-pałacowej 6. Duży potencjał osób w wieku produkcyjnym 7. Stosunkowo niski koszt zatrudnienia mieszkańców obszaru LGD (konkurencyjny), dla inwestorów zewnętrznych 8. Aktywnie działające Gminne Ośrodki Kultury, Kluby sportowe, Biblioteki publiczne, koła gospodyń wiejskich, placówki oświatowe jako miejsca spędzania wolnego czasu społeczności lokalnej 9. Dobrze funkcjonująca sieć Domów Ludowych i Domów Strażaka 10. Dobrze wykształcona kadra pedagogiczna 11. Wysoka sprawność kształcenia 12. Szeroka działalność organizacji pozarządowych 13. Możliwość selekcji kadry oraz duży potencjalny zasób siły roboczej ze względu na istniejące w regionie bezrobocie 14. Produkcja rolnicza o niskim poziomie skażenia 15. Baza do rozwoju przetwórstwa rolno-spożywczego 16. Dobre położenie logistycznej komunikacyjnej gminy 17. Dostępność do terenów inwestycyjnych 18. Dobre uzbrojenie w sieci: - elektroenergetyczną - telekomunikacyjną - wodociągową 19. Współpraca samorządów ze społecznością	1. Niedostateczne wykorzystanie środowiska naturalnego na potrzeby agroturystyki, rekreacji, sportu. 2. Wysoka stopa bezrobocia zarówno ludzi młodych jak i w wieku przedemerytalnym 3. Migracja ludzi młodych do miast i poza granice kraju 4. Starzenie się społeczeństwa 5. Niewielkie możliwości znalezienia zatrudnienia 6. Brak środków na rozwój i podjęcie działalności gospodarczej 7. Zbyt mała ilość nowopowstałych firm 8. Niedostateczne, do tej pory, środki na utrzymanie, wyposażenie i inwestowanie w rozwój świetlic wiejskich, ośrodków sportu i rekreacji, KGW, OSP i innych instytucji aktywizacji mieszkańców 9. Brak form kształcenia dzieci niepełnosprawnych 10. Niedostateczna baza informatyczna 11. Niski stopień wykorzystania istniejącej bazy kulturalnej 12. Niewystarczająca infrastruktura publiczna 13. Niewystarczająca infrastruktura instytucjonalna wspierająca rozwój przedsiębiorczości 14. Brak nowych zakładów pracy 15. Słabo rozwinięta drobna wytwórczość 16. Niska jakość gleb 17. Rozdrobniona struktura gospodarstw rolnych 18. Słabe zorganizowanie producentów rolnych 19. Brak zorganizowanego lokalnego rynku zbytu 20. Słaba mechanizacja produkcji rolnej 21. Słaba jakość dróg lokalnych -brak oświetlenia, chodników i poboczy 22. Brak kompleksowej strategii promocji walorów przyrodniczo-krajobrazowych, turystyki, sportu i kultury 23. Niewystarczająco rozwinięta ogólnodostępna infrastruktura około turystyczna i zabytkowa (nieoznakowane szlaki turystyczne, mała ilość obiektów sportowo-rekreacyjnych, placów zabaw dla dzieci, ścieżek edukacyjno-

lokalną 20. Cykliczne imprezy kulturalne i sportowe zasięgu regionalnym i ogólnopolskim 21. Duża liczba amatorskich grup artystycznych i animatorów kultury 22. Poczucie tożsamości regionalnej i zdolności do mobilizacji społecznej 23. Doskonałe warunki do uprawiania turystyki aktywnej i specjalistycznej – rozległe tereny do wytyczenia szlaków turystycznych (pieszych, rowerowych) 24. Potencjał dla rozwoju agroturystyki i produkcji zdrowej żywności 25. Funkcjonowanie Muzeum Kultury Ludowej 26. Działające wydawnictwo regionalne i prasa regionalna 27. Dobre warunki sprzyjające rozwojowi odnawialnych źródeł energii	- przyrodniczych, ścieżek rowerowych, domków letniskowych pod wynajem oraz obiektów noclegowych o wysokim standardzie, wypożyczalni sprzętu sportowo - rekreacyjnego itp.) 24. Mała liczba gospodarstw agroturystycznych 25. Niedostateczna integracja działań branży turystycznej - znikoma ilość oferty turystycznej w formie pakietów sprzedawanych zarówno na miejscu, jak i poza granicami obszaru, brak wypromowanych produktów turystycznych np. Skansenu 26. Brak wykwalifikowanej kadry turystycznej (w tym przygotowanych do obsługi turystów z kraju i zagranicy przewodników tj. osób, które oprowadziłyby turystów po najciekawszych miejscach na terenie LGD) 27. Brak organizacji spotkań młodzieży z osobami, które chciałyby przekazać im swoją wiedzę, umiejętności z zakresu kultury domowego przetwórstwa oraz kultywowania lokalnych tradycji 28. Brak środków na szkolenia, warsztaty w zakresie wytworzenia i produkcji lokalnych towarów i produktów 29. Niewystarczająca oferta i ilość zajęć spędzenia wolnego czasu, zajęć pozalekcyjnych dla dzieci, młodzieży i osób starszych 30. Brak żłobków – opieki nad dziećmi niekwalifikującymi się jeszcze do publicznego przedszkola – dzieci poniżej 3 roku życia 31. Zbyt mała ilość kursów i szkoleń aktywizujących społeczność na terenie LGD 32. Brak środków finansowych na rozwój usług kulturalnych i turystycznych 33. Brak spójności społecznej mieszkańców poprzez niskie zaangażowanie w działalność swojej wsi i Gminy, blokująca przedsiębiorczość i innowacyjność 34. Brak odpowiedniej infrastruktury i wyposażenia obiektów sakralnych

Analiza szans i zagrożeń LGD

SZANSE	ZAGROŻENIA
1. Rozwój świadomości ekologicznej mieszkańców 2. Pozyskanie środków z funduszy strukturalnych na rozbudowę i rozwój istniejącej infrastruktury drogowej (drogi chodniki, oświetlenie), kulturalnej	1. Wzrastające bezrobocie wśród mieszkańców 2. Dalsza migracja młodych ludzi do miast i zagranicę 3. Małe zainteresowanie kapitału zewnętrznego-

i sportowej oraz na realizację programów z zakresu ochrony środowiska 3. Przekazanie większych środków na remont, utrzymanie, doposażenie organizacji społecznych, świetlic wiejskich w niezbędne narzędzia oraz szkół w pomoce dydaktyczno – naukowe 4. Zaradność mieszkańców - polepszenie się sytuacji ekonomicznej mieszkańców 5. Kształcenie młodzieży w tematyce nowoczesnych technologii 6. Rozszerzenie strefy ekonomicznej – zainteresowanie inwestorów prowadzeniem działalności gospodarczej na terenach inwestycyjnych - pozyskanie zewnętrznych inwestorów 7. Rozwój kultury, turystyki i agroturystyki wiejskiej 8. Rosnące zainteresowanie żywnością wyprodukowaną w gospodarstwach ekologicznych – mobilizacja KGW do utworzenia produkcji zdrowej lokalnej żywności 9. Rosnące zapotrzebowanie na zdrową żywność – promowanie produktów lokalnych 10. Możliwość pozyskania środków UE na rozwój przedsiębiorstw i rolnictwa 11. Duże możliwości zatrudnienia w branży pozarolniczej – turystyce i agroturystyce 12. Rozwój turystyki rodzinnej, wzmożony popyt na wyjazdy weekendowe oraz coraz większe zainteresowanie aktywnym spędzaniem wolnego czasu 13. Poczucie tożsamości regionalnej i kulturalnej (powrót do tradycji) 14. Poprawa reklamy Gminy, obiektów kultury oraz małych grup działających w małych miejscowościach 15. Tendencje do podnoszenia kwalifikacji kadr turystycznych 16. Prężnie działające Muzeum Kultury Ludowej 17. Powstanie Muzeum Miasta Kolbuszowa 18. Kontynuowanie badań nad dziedzictwem kulturowym 19. Integracja działań (koordynacja) instytucji organizacji pozarządowych, współpraca samorządów 20. Zorganizowanie doradztwa, kursów, szkoleń dla społeczności LGD w celu podnoszenia kwalifikacji oraz wiedzy na temat pozyskiwania środków	dużych inwestorów 4. Istnienie wewnątrz systemu lokalnego wielu jednostek niezależnych od zarządów Gmin, i Powiatu 5. Długi czas oczekiwania na skutki podjętych działań operacyjnych 6. Brak środków na rozbudowę infrastruktury drogowej (drogi chodniki, oświetlenie), kulturalnej i sportowej 7. Niska świadomość ekologiczna mieszkańców gminy 8. Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego 9. Niska przedsiębiorczość mieszkańców 10. Starzejące się społeczeństwo 11. Wysoki poziom zadłużenia gmin 12. Niewystarczające środki budżetowe na dofinansowanie placówek oświatowych, obiektów zabytkowych itp. 13. Niestabilna i skomplikowana polityka podatkowa, wysokie poziomy podatków i składek ZUS 14. Duża konkurencyjność zagranicznych wyrobów 15. Brak instrumentów obrony rynku rodzimego - niekontrolowany wpływ towarów 16. Niekorzystne relacje cen produktów rolnych do środków produkcji - niska opłacalność produkcji 17. Degradacja i odejście od tradycji, kultury (brak dostatecznych środków finansowych na ich utrzymanie) 18. Brak współpracy i współdziałania w rozwijaniu i promocji turystyki 19. Niedostateczne środki własne i brak zewnętrznych źródeł wspierania rozwoju turystyki 20. Nieuprawianie ziemi, zarastające pola, wzrost dzikiej zwierzyny, która niszczy uprawy 21. Dezintegracja młodzieży oraz niskie zainteresowanie mieszkańców problematyka społeczną oraz lokalnymi sprawami 22. Wzrost wśród ludzi młodych alkoholizmu, narkomanii z powodu braku pracy 23. Napływ uchodźców z zagranicy

finansowych na rozwój i zachęcanie młodzieży do zakładania działalności gospodarczej – możliwość zwiększenia zakresu usług na terenie LGD 21. Zagospodarowanie wolnego czasu dla dzieci, młodzieży i osób starszych – place zabaw, wyjazdy do kina, teatru, na basen, siłownię, wycieczki krajoznawcze itp. 22. Zwiększenie dostępności obiektów do użytku mieszkańców grupom młodzieży, KGW, OSP itp. 23. Aktywizacja społeczeństwa 50+ 24. Stworzenie na terenie LGD związku harcerskiego dla dzieci i młodzieży 25. Rozwój infrastruktury komunikacyjnej – poprawa dostępności do autostrady A4 i drogi ekspresowej S19 26. Rozwój odnawialnych źródeł energii i budownictwa ekologicznego – ogniwa fotowoltaiczne, baterie słoneczne, pompy ciepła, budownictwo pasywne	

Przedstawione MOCNE i SŁABE strony oraz SZANSE i ZAGROŻENIA, wynikają z analizy trendów przedstawionych w diagnozie społeczno-gospodarczej obszaru LGD lub zostały zgłoszone podczas warsztatów partycypacyjnych.

IV.1. Wnioski z przeprowadzonej analizy SWOT:

Jak wskazuje analiza SWOT obszaru objętego LSR jego mocne strony oraz szanse związane są przede wszystkim z atrakcyjnością turystyczną regionu wynikającą z położenia geograficznego, bogatego dziedzictwa przyrodniczego, kulturowego i historycznego, a nie bez znaczenia są także takie elementy jak duży potencjał osób w wieku produkcyjnym, wysoka sprawność kształcenia i współpraca samorządów ze społecznością lokalną. Z w/w analizy SWOT wynika również bardzo istotna kwestia dotycząca promocji i zachowania lokalnych tradycji a mianowicie oprócz samych Gmin czy podległych im instytucjom (Domy Kultury, muzeum, biblioteki, świetlice itp.) istnieje na terenie LGD duża liczba różnego rodzaju grup artystycznych i animatorów kultury, które to aktywnie włączają się w organizowanie różnego rodzaju imprez artystycznych, kulturowych i sportowych o zasięgu regionalnym i ogólnopolskim. Analiza jasno wskazuje, że szansą w rozwoju LGD należy dopatrywać się w oparciu o w/w potencjał (mocne strony). Do inwestowania sektora społecznego, gospodarczego i publicznego efektywnie wpłynie na rozwój i promocję regionu. Z ankiet zebranych wśród mieszkańców wynika, że są osoby, które mają pomysł na prowadzenie działalności gospodarczej, ale brakuje im wiedzy w jaki sposób mogą pozyskać środki na jej otwarcie. Funkcjonujące na terenie LGD obiekty i instytucje kultury czy inne organizacje społeczne w interesujący sposób poprzez organizację różnego rodzaju akcji promocyjnych, imprez kulturalnych, organizację dodatkowych zajęć dla dzieci, młodzieży i dorosłych czy choćby wydawanie czasopism, poradników i przewodników angażują się w zainteresowanie obszarem LGD nie tylko lokalnych mieszkańców, ale również adresują swoją ofertę do osób spoza regionu czy województwa. Te wszystkie działania mają jeden cel – poprawić warunki społeczno-gospodarcze mieszkańców, zaangażować osoby z tzw. grupy defaworyzowanej i zwiększyć liczbę miejsc pracy.

Słabe strony zaś wynikają z pewnych opóźnień inwestycyjnych, niskiego poziomu wykształcenia samych mieszkańców, świadomości i zamożności mieszkańców oraz przedsiębiorstw, która ostatecznie przekłada się również na niski poziom dochodów samorządu lokalnego. Ten zaś powoduje niższy od oczekiwanego przez mieszkańców i niewystarczający w stosunku do potrzeb poziom inwestycji w infrastrukturę edukacyjną, kulturową czy drogową. Z przeprowadzonej analizy SWOT jako słabe strony mieszkańcy wskazali jednoznacznie, że walory istniejącego środowiska nie są ostatecznie wykorzystane na potrzeby agroturystyki, rekreacji i sportu. Przedstawiciele wszystkich sektorów zwrócili uwagę również na niewystarczające jak do tej pory środki na utrzymanie, wyposażenie i inwestowanie

w rozwój świetlic wiejskich, ośrodków sportu i rekreacji, KGW, OSP i innych instytucji aktywizacji mieszkańców. Spośród ankiet które wpłynęły do LGD Siedlisko mieszkańcy jako słabe punkty wskazali min. słabą jakość dróg lokalnych wraz z ich infrastrukturą, brak kompleksowej promocji obszaru objętego LGD, brak wykwalifikowanej Kadry turystycznej – przewodników, zbyt mała oferta spędzania wolnego czasu dla społeczności lokalnej oraz spotkań dzieci, młodzieży z osobami, które chciały by przekazać im swoją wiedzę i umiejętności z zakresu kultywowania lokalnych tradycji itp., niewystarczająco rozwinięta ogólnodostępna infrastruktura około turystyczna i zabytkowa (nieoznakowane szlaki turystyczne, mała ilość obiektów sportowo–rekreacyjnych, placów zabaw dla dzieci, ścieżek edukacyjno-przyrodniczych, ścieżek rowerowych, domków letniskowych pod wynajem oraz obiektów noclegowych o wysokim standardzie, wypożyczalni sprzętu sportowo - rekreacyjnego itp.). Mieszkańcy zarówno podczas konsultacji społecznych jak i w ankietach wychodzili z ciekawymi pomysłami w jaki sposób można zniwelować wszystkie braki wynikające z analizy SWOT (słabe strony). Mieszkańcy i przedstawiciele wszystkich grup społecznych w swoich pomysłach deklarowali chęć przystąpienia do projektu, którego celem byłoby zniwelowanie słabych stron regionu i tym samym poprawa jego atrakcyjności we wszystkich dziedzinach życia społecznego i gospodarczego. Wśród pomysłów (wpłynęło ich 64) było min. zainteresowanie inwestorów regionem i przygotowanie dla nich dodatkowych przywilejów podatkowych, doposażenie świetlic, ośrodków sportu i rekreacji, KGW, OSP i innych instytucji aktywizacji mieszkańców które bardziej efektywnie będą mogły organizować czas wolny społeczności lokalnej i promowanie tradycji i kultury regionu. Wśród pomysłów pojawiły się również takie które ukierunkowane są na rozszerzenie bazy turystyczno wypoczynkowej jak np. powstanie ośrodków wypoczynkowo-rekreacyjnych, budowa zaplecza na potrzeby zajęć garncarskich oraz etnobotanicznych przeznaczonego na warsztaty dla osób dorosłych, młodzieży i dzieci, budowa placów zabaw, ścieżek pieszych i rowerowych po miejscach dawnych dworów i pałaców na terenie LGD. Wśród pomysłów które napłynęły od mieszkańców i instytucji większość ukierunkowana jest na rozwijanie i kultywowanie lokalnych tradycji, rzemiosła i sportu poprzez organizowanie różnego rodzaju imprez kulturalnych i sportowych. Na uwagę zasługuje fakt, że wszystkie te grupy przy planowaniu swoich przedsięwzięć miały na uwadze osoby niepełnosprawne, bezrobotne, dzieci oraz osoby starsze 50+. Realizacja chociażby niektórych przedsięwzięć w znacznym stopniu przyczyni się do rozwoju i atrakcyjności obszaru a co za tym idzie zmniejszenia bezrobocia i poprawy ekonomicznej mieszkańców.

Występujące na badanym obszarze opóźnienia powodują, że w pierwszej kolejności realizowane są inwestycje przekładające się na podniesienie standardu życia (budowa dróg, wodociągów, kanalizacji itp.) kosztem przedsięwzięć mogących przełożyć się na rozwój gospodarczy i społeczny. Ich zbyt niski poziom sprawia, że nie poprawia się sytuacja materialna mieszkańców. Niskie dochody mieszkańców determinuje kolej m.in. konieczność ponoszenia z budżetu gminy znacznych nakładów na pomoc społeczną. Niski poziom dochodów mieszkańców obszaru, to również niskie nakłady na konsumpcję, a co za tym idzie również małe przychody lokalnych przedsiębiorców. Te zaś determinują niski poziom zatrudnienia oraz nieatrakcyjność wynagrodzenia. Niska atrakcyjność plac powoduje, że młode, przedsiębiorcze i uzdolnione osoby wyjeżdżają stąd za lepszą pracą. W efekcie pozostające tu osoby są znacznie gorzej przygotowane do pracy niż ich rówieśnicy, którzy opuścili rodzinne strony. Tym samym przedsiębiorcy sami skazują się na konieczność zatrudniania osób, które nie spełniają ich oczekiwań, pracują mniej wydajnie. Istotnym tutaj będzie organizacja szkoleń aktywizujących i dających mieszkańcom możliwość podniesienia swojej wiedzy oraz przekwalifikowania się jeśli zachodzi taka potrzeba. Dla rozwiązania problemu niskiej jakości życia na obszarze objętym LSR zachodzi zatem konieczność wzmocnienia działań gmin i podmiotów prywatnych mających na celu podniesienie: atrakcyjności turystycznej, świadomości społecznej, przedsiębiorczości oraz podniesienia poziomu wydajności pracy.

V. CELE I WSKAŹNIKI

Lokalna Grupa Działania określiła trzy ogólne (główne) cele, do których będzie dążyć, wynikające z wizji specyfiki obszaru.

- Cel ogólny nr I:** *Zachowanie i promowanie lokalnych tradycji, produktów, zwyczajów, dziedzictwa kulturowego, rekreacji oraz wzmocnienie kapitału społecznego*
- Cel ogólny nr II:** *Wykorzystanie lokalnych zasobów kulturowych i środowiskowych dla rozwoju turystyki, rekreacji i wypoczynku w obszarze LGD „Siedlisko”*

Cel ogólny nr III: Podniesienie aktywności gospodarczej na terenie LGD.

Są to cele o charakterze strategicznym, długim horyzoncie realizacji. Korespondują z celami Leader, określonymi w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 takimi jak:

- 1) wzmocnienie kapitału społecznego, w tym z wykorzystaniem rozwiązań innowacyjnych i wspieranie partycypacji społeczności lokalnej w realizacji LSR,
- 2) zakładanie działalności gospodarczej i rozwój przedsiębiorczości,
- 3) dywersyfikację źródeł dochodu, w tym tworzenie i rozwój inkubatorów przetwórstwa lokalnego tj. infrastruktury służącej przetwarzaniu produktów rolnych w celu udostępniania jej lokalnym producentom,
- 4) podnoszenie kompetencji osób z obszaru LSR w powiązaniu z zakładaniem działalności gospodarczej, rozwojem przedsiębiorczości lub dywersyfikacją źródeł dochodów, w szczególności rolników i osób długotrwale pozostających bez pracy,
- 5) podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej w zakresie ochrony środowiska, zmian klimatycznych a także innowacji,
- 6) rozwój produktów lokalnych,
- 7) rozwój rynków zbytu, z wyłączeniem targowisk,
- 8) zachowanie dziedzictwa lokalnego,
- 9) rozwój ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej lub kulturalnej,
- 10) rozwój infrastruktury drogowej gwarantującej spójność terytorialną w zakresie włączenia społecznego.

W oparciu o analizę SWOT określono cele szczegółowe:

Cel szczegółowy nr 1: Zachowanie form aktywnego spędzenia czasu;

Cel szczegółowy nr 2: Promocja walorów turystycznych, rekreacyjnych i historycznych regionu;

Cel szczegółowy nr 3: Poprawa wyposażenia organizacji społecznych, artystycznych, zespołów folklorystycznych i innych organizacji życia społecznego;

Cel szczegółowy nr 4: Poprawa stanu infrastruktury publicznej i społecznej.

Cel szczegółowy nr 5: Poprawa stanu infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, kulturalnej.

Cel szczegółowy nr 6: Tworzenie i rozwój działalności gospodarczej z wykorzystaniem rozwiązań innowacyjnych

Cele ogólne zostaną osiągnięte poprzez realizację celów szczegółowych i przedsięwzięć, które zostały przyporządkowane następująco:

Cel Ogólny nr I:	
Zachowanie i promowanie lokalnych tradycji, produktów, zwyczajów, dziedzictwa kulturowego, rekreacji oraz wzmacnianie kapitału społecznego	
Cele szczegółowe	Przedsięwzięcia
1. Zapewnienie form aktywnego spędzenia czasu	1. Organizacja zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży (w tym grup defaworyzowanych) 2. Organizacja spędzenia wolnego czasu, rozwój zainteresowań poprzez integrację społeczności (w tym grup defaworyzowanych)
2. Promocja walorów turystycznych, rekreacyjnych i historycznych regionu	1. Organizacja imprez, wydarzeń kulturalnych. 2. Wydawanie publikacji, badań i innych przedsięwzięć służących promocji regionu

	3. Stworzenie produktu turystycznego
3. Poprawa wyposażenia organizacji społecznych, artystycznych, zespołów folklorystycznych i innych organizacji życia społecznego	1. Wyposażenie organizacji społecznych, artystycznych, zespołów folklorystycznych i innych organizacji życia społecznego

Cel Ogólny nr II: Wykorzystanie lokalnych zasobów kulturowych i środowiskowych dla rozwoju turystyki, rekreacji i wypoczynku w obszarze LGD „Siedlisko”	
Cele szczegółowe	Przedsięwzięcia
1. Poprawa stanu infrastruktury publicznej i społecznej	1. Budowa, rozbudowa, remont i wyposażenie infrastruktury publicznej i społecznej
2. Poprawa stanu infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, kulturalnej.	1. Budowa, rozbudowa, remont i wyposażenie infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, kulturalnej.

Cel Ogólny nr III: Podniesienie aktywności gospodarczej na terenie LGD	
Cele szczegółowe	Przedsięwzięcia
1. Tworzenie i rozwój działalności gospodarczej z wykorzystaniem rozwiązań innowacyjnych	1. Podejmowanie działalności gospodarczej 2. Rozwijanie działalności gospodarczej

Obszar objęty Lokalną Strategią Rozwoju jakkolwiek trochę zróżnicowany geograficznie jest spójny i posiada wiele wspólnych cech charakterystycznych. Wszystkie gminy obszaru mają do rozwiązywania podobne problemy: brak wystarczającej oferty narynku pracy, bezrobocie w tym bezrobocie ukryte w rolnictwie, duża liczba rodzin wymagających pomocy socjalnej, migracja wykształconej młodzieży, konieczność inwestowania w infrastrukturę kubaturową i liniową przy ograniczonych środkach własnych na inwestycje, niewystarczająca promocja, w niewielkim stopniu wykorzystane zasoby kulturowe i krajobrazowe. W rozdziale III „Diagnoza obszaru i ludności” oraz analizie SWOT wszystkie te problemy zostały zasygnalizowane. Jednakże większą wagę położono na scharakteryzowanie zagadnień, które mogą być rozwiązywane w trakcie realizowania Lokalnej Strategii Rozwoju.

Cele Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność odnoszą się tylko do zagadnień i problemów specyficznych dla obszaru LGD. W założeniu są one, bowiem zgodne z celami PROW 2014 - 2020. Cele są adekwatne do specyfiki obszaru. Są spójne i wynikają z przeprowadzonej analizy SWOT oraz rozmów i zgłaszanych wniosków podczas warsztatów z mieszkańcami. Opierają się na silnych stronach, dążą do wzmocnienia słabych, wykorzystania szans i przeciwstawianiu się zagrożeniom. Są zbieżne i uzupełniają cele określone w innych dokumentach programowych gmin i miejscowości obszaru LGD.

Uzasadnienie poszczególnych celów i ich odniesienie do specyfiki obszaru.

Cel ogólny I.

1.0	CEL OGÓLNY I	Zachowanie i promowanie lokalnych tradycji, produktów, zwyczajów, dziedzictwa kulturowego, rekreacji oraz wzmocnienie kapitału społecznego				
1.	CELE SZCZEGÓŁOWE	Zapewnienie form aktywnego spędzenia czasu				
2.		Promocja walorów turystycznych, rekreacyjnych i historycznych regionu				
3.		Poprawa wyposażenia organizacji społecznych, artystycznych, zespołów folklorystycznych i innych organizacji życia społecznego				
		<i>Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego</i>	<i>Jednostkami ary</i>	<i>Stan początkowy 2016 rok</i>	<i>Plan na 2023 rok</i>	<i>Źródło danych/sposób pomiaru</i>
W1.0	Wzrost liczby osób zaangażowanych w działania na rzecz lokalnego dziedzictwa i społeczności lokalnej		osoba	0	500	Ankieta monitorująca, sprawozdanie, badania własne,
		<i>Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych</i>	<i>Jednostkami ary</i>	<i>Stan początkowy 2016 rok</i>	<i>Plan 2023 rok</i>	<i>Źródło danych/sposób pomiaru</i>
W.R. 1.1	Liczba uczestników inicjatyw edukacyjnych, szkoleniowych		osoba	0	100	Wniosek o rozliczenie grantu, listy obecności podczas kursów/szkoleń, badania własne, dokumentacja fotograficzna
W.R. 1.2	Liczba osób biorących udział w imprezach		osoba	0	5000	Wniosek o rozliczenie grantu, listy obecności podczas kursów/szkoleń, badania własne, dokumentacja fotograficzna, dane z gminnych instytucji kultury nt. osób biorących udział w imprezach plenerowych
	Liczba odbiorców publikacji		osoba	0	200	
	Liczba osób korzystających z produktu		osoba	0	100	

	turystycznego							
W.R. 1.3	Liczba osób korzystających z wyposażonych organizacji społecznych, artystycznych, itp.	osoba	0	800	wniosek o rozliczenie grantu, sprawozdanie, protokoły odbioru, badania własne, dokumentacja fotograficzna			
Przedsięwzięcia		Grupy docelowe	Sposób realizacji	Wskaźnik produktu				
				nazwa	Jednostkamiary	Wartość		Źródło danych/sposób pomiaru
						początkowa	końcowa	
P. 1.1.1	Organizacja zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży (w tym grup defaworyzowanych)	dzieci i młodzież, w tym z grup defaworyzowanych	projekt grantowy	Liczba zorganizowanych zajęć, imprez kulturalnych, rekreacyjnych	Liczba szkoleń, warsztatów	0	13	wniosek o rozliczenie grantu, listy obecności podczas kursów/szkoleń, badania własne, dokumentacja fotograficzna
P. 1.1.2	Organizacja spędzenia wolnego czasu, rozwój zainteresowań poprzez integrację społeczności (w tym grup defaworyzowanych)	Dorośli mieszkańcy obszaru LGD, w tym seniorzy	projekt grantowy	Liczba zorganizowanych imprez związanych z pielęgnowaniem lokalnych tradycji	Liczba szkoleń, warsztatów	0	18	wniosek o rozliczenie grantu, listy obecności podczas kursów/szkoleń, badania własne, dokumentacja fotograficzna
P.	Organizacja imprez i wydarzeń	Mieszkańcy obszaru LGD,	konkurs,	Liczba imprez mających na	Liczba imprez	0	9	Ankieta monitorująca, listy obecności podczas

1.2.1	kulturalnych	turyści odwiedzający region		celu integrację społeczną i promocje obszaru				kursów/szkoleń, badania własne, dokumentacja fotograficzna
P. 1.2.2	Wydawanie publikacji, badań i innych przedsięwzięć służących promocji regionu	Mieszkańcy obszaru LGD, turyści odwiedzający region, potencjalni inwestorzy	projekt grantowy, projekt współpracy	Liczba publikacji, badań i innych przedsięwzięć służących promocji regionu	Szt.	0	2	dokumentacja fotograficzna, wnioski o rozliczenie grantu,
P. 1.2.3	Stworzenie produktu turystycznego	Mieszkańcy obszaru LGD, potencjalni turyści	projekt współpracy	Liczba produktów turystycznych	Szt.	0	1	Ankieta monitorująca, dokumentacja fotograficzna
P. 1.3.1	Wyposażenie organizacji społecznych, artystycznych, zespołów folklorystycznych i innych organizacji życia społecznego	Organizacji społeczne, zespoły folklorystyczne, muzyczne, artystyczne, KGW, grupy nieformalne,	projekt grantowy	Liczba wyposażonych organizacji i grup nieformalnych	Szt.	0	13	Ankieta monitorująca, protokoły odbioru, sprawozdanie, dokumentacja fotograficzna

CEL OGÓLNY I: Zachowanie i promowanie lokalnych tradycji, produktów, zwyczajów, dziedzictwa kulturowego, rekreacji oraz wzmacnianie kapitału społecznego.

Uzasadnienie:

Kapitał społeczny: zaangażowani mieszkańcy, aktywnie działające organizacje pozarządowe, inicjatywy obywatelskie, to bardzo istotne elementy nowoczesnego, otwartego społeczeństwa. Na obszarze LGD istnieją grupy mieszkańców – bardziej lub mniej formalizowane - włączające się aktywnie w zarządzanie zasobami swoich środowisk. Aktywnie działają Koła Gospodyń Wiejskich, Ochotnicze Straże Pożarne, Kluby Sportowe, zespoły folklorystyczne, liczne fundacje i stowarzyszenia oraz inne nieformalne grupy mieszkańców włączające się w organizowanie życia mieszkańców LGD. Wśród młodzieży rozwija się ruch oazowy i KSM moderowany przez parafie. Istotnym ogniwem podejmowania decyzji przez samorząd gminny są zebrania wiejskie i rady sołeckie. Jednak w poszczególnych wsiach aktywność mieszkańców jest bardzo zróżnicowana. Młodzież często nie znajduje oferty dla siebie, a sama nie potrafi się zorganizować. Celem jest, więc pobudzenie i większe zaangażowanie społeczności lokalnych w rozwiązywanie problemów własnego środowiska wsi, gminy. Konieczne jest wsparcie takich działań i wskazanie obszarów problemowych, w których to bezpośrednio organizacje mieszkańców będą władne podejmować kluczowe decyzje. Niezbędne jest stworzenie warunków - także materialnych dla działania takich organizacji i wspólnot, wyposażenie obiektów i organizacji w sprzęt, stroje, instrumenty muzyczne itp. Zapewnienie środków na organizację imprez promocyjnych, występów, koncertów, pokazów promujących tradycję i miejscową kulturę. Ważne jest umożliwienie organizacjom pozarządowym korzystania ze sprzętu komputerowego z dostępem do Internetu, możliwości tworzenia własnych stron internetowych. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację celów szczegółowych.

Cel szczegółowy I.1: Zapewnienie form aktywnego spędzenia czasu.

Uzasadnienie:

Wybór tego celu wynika z inicjatywy samych mieszkańców, którzy podczas konsultacji społecznych wielokrotnie zwracali uwagę na problem braku możliwości spędzania wolnego czasu. Biorąc pod uwagę nie tylko walory krajobrazowo-przyrodnicze, występowanie terenów cennych pod względem przyrodniczym, zabytki architektury sakralnej, parkowo-pałacowej, występowanie dużych i zwartych obszarów leśnych, ale i chęć różnych organizacji społecznych, które są zainteresowane zorganizowaniem różnego rodzaju zajęć dla mieszkańców LGD w różnym przedziale wiekowym począwszy od najmłodszych mieszkańców skończywszy na osobach starszych, niepełnosprawnych.

W ramach tego celu społeczność mogła by korzystać z następujących form spędzenia wolnego czasu:

• zajęcia twórcze:

- zajęcia plastyczne (malowanie, rysowanie, modelowanie, prace artystyczne z różnych tworzyw),
- zajęcia z robotyki (tworzenie konstrukcji dotyczących działania podstawowych mechanizmów takich jak koła zębate, przekładnie itp.)
- warsztaty kulinarne
- warsztaty rękodzieła artystycznego
- warsztaty pszczelarskie
- zajęcia muzealne
- spotkania edukacyjno - praktyczne (promowanie wytwarzania i przetwarzania owoców i warzyw w zdrową żywność)
- zajęcia muzyczne (gra na instrumentach, taniec, rytmika, udział w zespole chóru),
  - zajęcia językowe (nauka języków obcych)
  - zajęcia teatralne (recytacja, żywe słowo, lalkarstwo, teatr),
  - zajęcia z majsterkowania ("sprawne ręce")
  - zajęcia modelarskie (lotnicze, astronautyczne, skutnicze, komunikacyjne),
  - zajęcia fotograficzne i filmowe,
  - zajęcia motoryzacyjne,

- zajęcia logopedyczne dla najmłodszych

Zajęcia twórcze wywierają dominujący wpływ na stronę emocjonalną życia mieszkańców i jednostki oraz kształtują poczucie piękna, estetyki, wyrabiają umiejętności manualne.

- **zajęcia przez działalność społeczną (uspołeczniającą),**

Zajęcia uspołeczniające przy odpowiednim ich organizowaniu mogą spełnić swoistą rolę rekreacyjną: udział w samorządzie szkolnym, w radzie grupy klasowej, w pracach społecznie użytecznych, uczestnictwo w różnego rodzaju organizacjach społecznych (związek emerytów i rencistów, związek działkowców, Polski Komitet Pomocy Społecznej, itp.) w organizacji harcerskiej, oazowej, różnego rodzaju sekcjach sportowych, w pomocy innym, w służbie obozowej i kolonijnej.

Taki rodzaj zajęć w przeciwieństwie do innych ukierunkowuje mniej na przyjemność osobistą lub korzyść, a jednostka udzielająca się społecznie oddaje część swojej radości innym widząc w tym dzieleniu się z innymi głęboki sens życia osobistego.

- **zajęcia kulturalno-naukowe (percepcyjne)**

Zajęcia zaś typu kulturalno-rozrywkowego pozwalają jednostce wypoczywać w sposób atrakcyjny w codziennych warunkach, nie wymagając szczególnych urządzeń i pomocy.

Do zajęć, które można zaliczyć do zajęć kulturalno-rozrywkowych należą:

- czytelnictwo (czytelnictwo książek i czasopism, konkursy czytelnicze i literackie, słuchanie bajek i gawęd, opisy wrażeń, przeżyć, wspomnień - także pisanie pamiętników),
- rozrywki umysłowe (konkursy, zagadki, spotkania z ciekawymi ludźmi, zbieractwo np. znaczków, pudełek, ciekawych okazów roślin, kamieni, legend, przedmiotów artystycznych),
- imprezy kulturalne i artystyczne (zbiorowe widowiska, festyny, pikniki, zabawy ludowe, bale, koncerty, występy zespołów artystycznych, pokazy i zawody sportowe),
- życie towarzyskie (spotkania z rówieśnikami, członkami rodziny, znajomymi, zabawy, rozrywki).

- **zajęcia fizyczno-ruchowe (rekreacyjne)**

Z zajęciami fizycznymi wiążą się ściśle zajęcia z zakresu sportu i turystyki:

- zajęcia praktyczne z piłki statkowej, piłki nożnej, koszykówki, tenisa stołowego,
- zajęcia ruchowe ogólnorozwojowe, gimnastyka, aerobic, zumba, NordicWalking, biathlon, marszobiegi na orientację;
- nauka i doskonalenie pływania
- zajęcia edukacyjno-wychowawcze z zakresu sportów obronnych i karate
- warsztaty szachowe
- krótkie wycieczki piesze poza miasto;
- dalsze wycieczki piesze, kilkugodzinne wypady z zaplanowanym wypoczynkiem, ewentualnie przyrządzeniem zabranego ze sobą posiłku;
- biwaki - wędrowki piesze połączone z gotowaniem, ewentualnie z noclegami pod namiotami;
- wycieczki i obozy krajoznawcze dwu i kilkudniowe, dla poznania zabytków dawnych miejscowości;
- wycieczki rowerowe, bliższe i dalsze, w których główną rolę odgrywa rower jako środek poruszania się, a także jego techniczna obsługa (wycieczka taka może mieć także charakter krajoznawczy);
- wycieczki kolejowe i autobusowe - dla poznania miasta, ośrodków, połączone ze zwiedzaniem i poznawaniem zabytków;
- wycieczki o programie typowo ruchowym, sprawnościowym, a także rozrywkowym;
- letnie i zimowe obozy sportowe, językowe;
- turnusy o charakterze profilaktyki zdrowotnej, odchudzającej
- organizacja zawodów, obozów, turniejów i innych spotkań o charakterze sportowym

Obok poznanych walorów turystyka posiadanie praktyczne, gdyż pozwala na wszechstronne wykazanie się i uczenie się - umiejętnością organizowania życia w warunkach nieznanymi, często trudnymi, w których zdajemy egzamin z praktycznych umiejętności i zaradności życiowej. Nie ma jednak jednakowego dla wszystkich modelu dobrego

spędzania wolnego czasu. Każdy powinien starać się odkryć i ukształtować najkorzystniejsze dla siebie, dostosowane do własnych potrzeb indywidualne formy odpoczynku.

Brak pomysłu na zagospodarowanie tego czasu, beczynność i nuda prowadzą między innymi do zabawy kosztem innych, wybryków chuligańskich, gwałcenia reguł współżycia społeczne i zachowań patologicznych.

Każdy ma szansę znalezienia takiej dziedziny aktywności, która mu najbardziej odpowiada. Jest to wszak czas, który może służyć spełnieniu, przynajmniej w pewnym zakresie, marzeń i oczekiwań nie zaspokojonych w nauce szkolnej i życiu codziennym.

Cel szczegółowy I.2: Promocja walorów turystycznych, rekreacyjnych i historycznych regionu

Uzasadnienie:

Wybór tego tematu wynika z przeprowadzonej analizy SWOT i rozmów podczas warsztatów z mieszkańcami. Funkcjonujące na obszarze LGD zespoły folklorystyczne, Koła Gospodyń, OSP, kluby sportowe i inne organizacje społeczne mają w swoich repertuarach spektakle, widowiska i tańce specyficzne dla regionu. Jednak liczba imprez, spotkań na których je prezentują jest niewielka – głównie z powodu braku środków. Koła gospodyń odtwarzają tradycyjne przepisy, potrawy, ale nie upowszechniają tych umiejętności z powodu braku środków finansowych. Młodzieżowe zespoły działające w szkołach, przy instytucjach kultury, w parafiach, co jakiś czas przygotowują spektakle odwołujące się do naszej historii, tradycji i kultury – często o wysokiej wartości artystycznej. Niestety spektakle te – odwołujące się do tradycji najczęściej kończą się na premierze, gdyż brak jest pomysłu i środków na szersze ich upowszechnienie. Działania Gminnych Ośrodków Kultury i Ogrodów działkowych zmierzające do zachowania i promowania lokalnych tradycji, zwyczajów i obyczajów, uprawy owoców i warzyw, wytwarzania zdrowej żywności, produktów, jakkolwiek znaczące, nie są jednak wystarczające i wymagają dodatkowego wsparcia. Brak jest profesjonalnie opracowanych i uaktualnianych stron internetowych propagujących te projekty. A przecież zachowanie i kultywowanie tradycji jest jednym z elementów tworzenia społeczeństwa obywatelskiego przywiązanego do swojego regionu.

Zbudowana infrastruktura, przygotowana oferta musi być prawidłowo wypromowana. Dotychczasowe działania promocyjne prowadzone przez gminy są dalece niewystarczające. Informacja i promocja musi być wielokierunkowa. Będzie dotyczyła całego obszaru LGD wykorzystując dostępne zasoby i środki. Poza informacją na stronach internetowych – często uaktualnianą, konieczne są ulotki, plakaty, gadżety, promocja na targach turystycznych, imprezach organizowanych w Gminach oraz w innych miastach i regionach w obszarze objętym LSR ale i tworzenie takich form promocji aby były dostępne także dla osób niepełnosprawnych np. tablice informacyjne z opisami w alfabecie Braille'a. Konieczne jest nagłośnienie ciekawych imprez w lokalnym radiu prasie i telewizji. Istotne jest zorganizowanie nowych, specyficznych dla naszego obszaru imprez, których projekty będą zaspokajać zróżnicowane gusty – będą interesujące dla „wyczynowców” i dostępne dla przeciętnych, szukających spokoju i wypoczynku osób. Operacje w tym zakresie będą dodatkowo premiowane przy ocenie. Nie bez znaczenia dla tego celu jest także renowacja, digitalizacja oraz tworzenie kopii zbiorów muzealnych do których będą mogli sięgać nasi następcy.

PROJEKT WSPÓŁPRACY

Cel ogólny.

Uatrakcyjnienie obszaru pod względem rekreacyjno- turystycznym, kształtowanie postaw proekologicznych (ograniczone wykorzystanie zasobów kulturowych, przyrodniczych, turystycznych w celu kształtowania potencjału turystycznego obszaru)

Cel szczegółowy

Organizacja produktów turystycznych wykorzystujących zasoby lokalne (Brak kompleksowej oferty turystycznej zbudowanej w oparciu o zasoby kulturowe, kulinarne, turystyczne obszaru.)

Przedsięwzięcie:

Produkt turystyczny - "szlak kulinarno- turystyczny - smak tradycji - częścią bogactwa kulinarnego Podkarpacia”.

Działania:

- wytypowanie miejsc o potencjale kulinarno- turystycznym wytyczenie szlaków.
- oznakowanie/ zagospodarowanie miejsc związanych z kulinariami i atrakcjami turystycznymi, tabliczki z informacjami, drobna infrastruktura np., wiata z ławką, oznakowanie karczmy serwującej potrawy tradycyjne, gospodarstwa agroturystyczne podające posiłki tradycyjne, oznakowanie sieci punktów o potencjale turystycznym, kulinarnym, rolno - spożywczych produktów lokalnych, dziedzictwa lokalnego
- Wprowadzenie potraw tradycyjnych do listy dań karczm, gospodarstw agroturystycznych, restauracji
- wykorzystanie istniejących tras rowerowych lub utworzenie nowych w zależności od możliwości i stanu posiadania poszczególnych LGD,
- Promocja (w tym: publikacje, artykuły, internet np. wspólna strona internetowa "szlak kulinarny ...", artykuły prasowe, mapa kulinarna obszaru, spójny kalendarz imprez, katalog potraw) oraz imprezy i wydarzenia promocyjne.

Budowa przebudowa infrastruktury, zachowanie dziedzictwa, promowanie obszaru (wspólna promocja produktów lub usług) zintegrowanie - dodatkowo w przedsięwzięciach związanych z przedsiębiorczością dodajemy w kartach oceny kryteria, które promują działalność gospodarczą prowadzoną w oparciu o kulinaria, usługi turystyczne, okołoturystyczne, noclegowe, wprowadzanie na rynek produktów rolno spożywczych, sprzedaż bezpośrednia. w kartach premiuje komplementarność z przedsięwzięciem szlak kulinarny (np. piec chlebowy, warsztaty kulinarne, inicjatywy których celem jest zachowanie dziedzictwa kulinarnego, stare przepisy itp.) itp.)

Produkt:

- a) ilość oznakowanych/ zagospodarowanych miejsc o potencjale kulinarno- turystycznym (39 szt.)
- b) ilość publikacji promujących szlak kulinarno-turystyczny (1 szt.)
- c) strona internetowa (1 szt.) działanie wspólne
- d) ilość imprez /wydarzeń promocyjnych- 1
- e) ilość wypromowanych potraw tradycyjnych i produktów rolno spożywczych - 1

Cel szczegółowy I.3: Poprawa wyposażenia organizacji społecznych, artystycznych, zespołów folklorystycznych i innych organizacji życia społecznego.

Uzasadnienie:

Wybór tego tematu wynika z przeprowadzonej analizy SWOT i rozmów podczas warsztatów z mieszkańcami i osobami aktywnie zaangażowanymi w różnego rodzaju organizacje społeczne. Funkcjonujące na terenie LGD świetlice i kluby wymagają doposażenia. To, którym dysponują w znacznej części jest zniszczone, zdekapitalizowane i przestarzałe. Pomimo dużego nakładu środków przeznaczonych w budżetach gmin na doposażenie takich placówek w dalszym ciągu wyposażenia tych pomieszczeń nie wyczerpują potrzeb osób z nich korzystających. Konieczny jest, więc zakup wyposażenia, w tym komputerów z dostępem do sieci internetowej, dokupienia lub wymiany zużytego już sprzętu RTV i AGD, mebli, krzeseł, stolików i wiele innych potrzebnych narzędzi. Prężnie działające biblioteki będące ośrodkami animacji kultury także wymagają dodatkowego wyposażenia. Jak zaznaczono w „Opisie obszaru...” na terenie LGD działa wiele zespołów folklorystycznych, kół gospodyń wiejskich, klubów sportowych. Niektóre powstały lub reaktywowały swoją działalność w ostatnich latach. Zespoły te borykają się z brakiem strojów, instrumentów muzycznych, wyposażenia sportowego, środków na finansowanie bieżącej działalności (opłata instruktora, wyjazdy na przeglądy, występy i konkursy, organizacja imprez i zawodów sportowych o charakterze lokalnym i ogólnopolskim itp.) i dla zapewnienia ciągłości działalności wymagają dofinansowania swoich projektów.

Cel ogólny II.

2.0	CEL OGÓLNY II	Wykorzystanie lokalnych zasobów kulturowych i środowiskowych dla rozwoju turystyki, rekreacji i wypoczynku w obszarze LGD „Siedlisko”					
1.	CELE SZCZEGÓŁOWE	Poprawa stanu infrastruktury publicznej i społecznej					
2.		Poprawa stanu infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, kulturalnej.					
		<i>Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego</i>	<i>Jednostka miary</i>	<i>Stan początkowy 2016 rok</i>	<i>Plan na 2023 rok</i>	<i>Źródło danych/sposób pomiaru</i>	
W.2.0	Wzrost liczby osób korzystającej z nowoczesnej infrastruktury publicznej i społecznej		osoba	0	4000	Ankieta monitorująca, sprawozdanie, badania własne,	
		<i>Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych</i>	<i>Jednostka miary</i>	<i>Stan początkowy 2016 rok</i>	<i>Plan 2023 rok</i>	<i>Źródło danych/sposób pomiaru</i>	
W.R.2.1	Liczba osób korzystających z nowej lub ulepszonej infrastruktury publicznej i społecznej		osoba.	0	900	Ankieta monitorująca, protokoły odbioru, dokumentacja fotograficzna	
W.R.2.2	Liczba osób korzystających z nowej lub ulepszonej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej		osoba.	0	900	Ankieta monitorująca, protokoły odbioru, dokumentacja fotograficzna	
Przedsięwzięcia		Grupy docelowe	Sposób realizacji	Wskaźnik produktu			
				nazwa	Jednostkami	Wartość	Źródło danych/sposób pomiaru
					y	początkowa końcowa	

P. 2.1.1	Budowa, rozbudowa, remont i wyposażenie infrastruktury publicznej i społecznej	Jednostki samorządu finansów publicznych, organizacje pozarządowe	konkurs	Liczba budow anych/rozbudo wywanych, zmodernizowa nych obiektów w tym z wykorzystanie m odnawialnych źródeł energii	Szt.	0	4	Ankieta monitorująca, protokoły odbioru, sprawozdanie, dokumentacja fotograficzna
P. 2.2.2	Budowa, rozbudowa, remont i wyposażenie infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, kulturalnej	Jednostki samorządu finansów publicznych, organizacje pozarządowe, parafie	konkurs	Liczba wybudowany ch/ przebudowany ch/wyremonto wanych lub wyposażonych obiektów pełniących funkcje rekreacyjne lub społeczno-kulturalne	Szt.	0	4	Ankieta monitorująca, protokoły odbioru, sprawozdanie, dokumentacja fotograficzna

CEL OGÓLNYII: Wykorzystanie lokalnych zasobów kulturowych i środowiskowych dla rozwoju turystyki, rekreacji i wypoczynku w obszarze LGD „Siedlisko”

Cel szczegółowy II.1: Poprawa stanu infrastruktury publicznej i społecznej

Uzasadnienie:

Wszystkie Gminy z obszaru LGD dysponują wieloma budynkami publicznymi, domami kultury, remizami strażackimi, które są lub w większym stopniu mogłyby być wykorzystywane przez mieszkańców i organizacje społeczne

Stan techniczny większości tych obiektów jest zadowalający, ale pozostają jeszcze obiekty, które wymagają poprawy. Budynki wymagają remontu, termomodernizacji, wymiany instalacji centralnego ogrzewania, elektrycznej ale często i wymiany pokrycia dachowego z możliwością montażu urządzeń fotowoltaicznych lub częściowej przebudowy. Niezbędne jest urządzenie terenu wokół obiektów, budowa dróg dojazdowych, chodników wraz z infrastrukturą towarzyszącą (oświetlenie), parkingów, placów zabaw, urządzenie terenów zielonych. Istotne jest podłączenie budynków do sieci teleinformatycznej. Niektóre wioski nie dysponują takimi obiektami i tam należałoby je wybudować. W sferze organizacyjnej każdy budynek powinien mieć ustanowionego gospodarza, który na bieżąco będzie nim zarządzał, ustalał harmonogram korzystania z poszczególnych pomieszczeń oraz kalendarz cyklicznych spotkań lub imprez.

Cel szczegółowy II.2: Poprawa stanu infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, kulturalnej.

Uzasadnienie:

Wybór tego celu wynika z rozmów z mieszkańcami podczas konsultacji społecznych oraz ma odzwierciedlenie praktycznie we wszystkich mocnych stron obszaru, popartych większością szans, zwłaszcza, jeżeli weźmie się pod uwagę nie tylko ciekawe ukształtowanie terenu i walory krajobrazowo turystyczne. Stosunkowo duża jest powierzchnia terenów leśnych, bogate i zróżnicowane środowisko przyrodnicze. Kilkanaście zabytków podlega ochronie konserwatorskiej, a kilkanaście obiektów znajduje się w rejestrze wojewódzkiego konserwatora zabytków. Część obszaru znajduje się w strefach chronionego krajobrazu. Gminy wykorzystują te zasoby w niewielkim zakresie. Aby wykorzystać istniejące zasoby i walory krajobrazowe gminy obszaru LGD rozpoczęły budowę infrastruktury turystycznej, sportowej rekreacyjnej, kulturalnej i sakralnej. Niestety jej stan jest w dalszym ciągu niezadowalający, ponadto występują znaczne różnice pomiędzy poszczególnymi miejscowościami. Budowa, rozbudowa i modernizacja tej infrastruktury jest jednym z istotnych zagadnień LSR.

Poszczególne gminy z obszaru LGD podejmują próby wykorzystania w/w zasobów w tym naturalnych zbiorników wodnych, istniejącego basenu, ale działania te są słabo skoordynowane. Brakuje małej infrastruktury turystycznej. Istniejące stadiony sportowe są ubogie w infrastrukturę towarzyszącą, co utrudnia ich wykorzystanie dla prowadzenia imprez i zawodów sportowych. W ramach realizacji LSR pojawia się możliwość kompleksowego podejścia do wykorzystania swoich zasobów dla rozwoju turystyki i wypoczynku – szczególnie weekendowego i popołudniowego, wykorzystując rosnące zainteresowanie społeczności lokalnej takim sposobem spędzania wolnego czasu. Konieczne jest w tym zakresie współdziałanie wszystkich sektorów tworzących LGD. Istotna jest rola gmin w budowaniu infrastruktury i jej promocji, organizacji społecznych w organizowaniu i uczestnictwie w imprezach masowych, sektora gospodarczego w tworzeniu zaplecza dla potencjalnych gości. Turysta odwiedzający ten zakątek nie zabawia tutaj dłużej niż dwa dni i na dodatek celem jego przyjazdu nie jest rekreacja czy turystyka, tylko odwiedzić rodziny. Dla rozwoju turystyki niezbędne staje się zatem podniesienie atrakcyjności turystycznej regionu, co jest nierozdzielnie związane ze stworzeniem produktu zintegrowanego, który tworzą naturalne i kulturowe walory turystyczne, dobra materialne i usługi świadczone turystom (transport, baza noclegowa, gastronomiczna etc.) usługi umożliwiające dojazd do miejsca pobytu, pobyt i powrót do miejsca zamieszkania, usługi świadczone w powiązaniu z walorami turystycznymi (pilotaż, przewodnictwo, imprezy, wypożyczalnia sprzętu etc.). Stymulowanie inwestycji w szeroko rozumianą infrastrukturę turystyczną jest elementem kluczowym dla powstania zintegrowanego produktu turystycznego. Przedstawienie turystyki i rekreacji jako kierunku rozwoju powinno zmobilizować mieszkańców do poszukiwania różnych form działań gospodarczych w tym obszarze.

Istnieją niewykorzystane zdolności do rozwoju rzemiosła, agroturystyki i sprzedaży bezpośredniej produktów rolniczych czy leśnych. Niewykorzystana jest również strefa usług dla osób przyjeżdżających na tereny rekreacyjne.

Wykorzystując istniejące zasoby kulturowe i środowiskowe oraz istniejącą i planowaną do rozbudowy infrastrukturę należy rozwinąć usługi turystyczne i agroturystyczne. Usługi te muszą być szeroko rozumiane. Gminy będą udostępniać swoje obiekty dla organizacji imprez masowych – festiwali, targów, przeglądów, rajdów, ognisk, itp. Szkoły, organizacje społeczne i istniejące lub powstające stowarzyszenia zajmujące się sportem i turystyką muszą być otwarte na klientów, umożliwiając korzystanie z infrastruktury sportowej i organizując ciekawe, przyciągające zainteresowanych uczestników imprezy.

W związku z powyższym planowana jest budowa ścieżek rowerowych spacerowych, tras krosowych, miejsc postoju i wypoczynku, miejsc ogniska i ognisko, czy pikniki rodzinne. Niezbędne są drogi dojazdowe, parkingi. Istotne jest utworzenie punktów informacji, izb pamięci, sal tradycji, powstanie Muzeum Miasta Kolbuszowa. Potrzebna jest mała gastronomia, stałe lub sezonowe punkty sprzedaży artykułów spożywczych (napoje, lody itp.) realizowana wraz z budową infrastruktury.

Realizacja tego celu jest możliwa przywspółdziałaniu samorządów gminnych, małych przedsiębiorstw, gospodarstw agroturystycznych oraz organizacji zajmujących się sportem i turystyką.

Cel ogólny III.

3.0	CEL OGÓLNY III	Podniesienie aktywności gospodarczej na terenie LGD						
1.	CELE SZCZEGÓŁOWE	Tworzenie i rozwój działalności gospodarczej z wykorzystaniem rozwiązań innowacyjnych						
		<i>Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego</i>	<i>Jednostka miary</i>	<i>Stan początkowy 2016 rok</i>	<i>Plan na 2023 rok</i>	<i>Źródło danych/sposób pomiaru</i>		
W3.0	Ograniczenie ubóstwa poprzez stworzenie miejsc pracy		osoba	0	21	Ankieta monitorująca, sprawozdanie, badania własne,		
		<i>Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych</i>	<i>Jednostka miary</i>	<i>Stan początkowy 2016 rok</i>	<i>Plan 2023 rok</i>	<i>Źródło danych/sposób pomiaru</i>		
W.R. 3.1	Liczba utworzonych miejsc pracy		Szt.	0	21	Ankieta monitorująca		
Przedsięwzięcia		Grupy docelowe	Sposób realizacji	Wskaźnik produktu				
				nazwa	Jednostkami	Wartość		Źródło danych/sposób pomiaru
					y	początkowa	końcowa	
P.	Podjęmowanie działalności	Osoby fizyczne, w tym	konkurs	Liczba operacji	Szt.	0	15	Ankieta monitorująca

3.1.1	gospodarczej	grupy defaworyzowane		polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa				
P. 3.1.2	Rozwijanie działalności gospodarczej	Osoby fizyczne, przedsiębiorcy	konkurs	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	Szt.	0	6	Ankieta monitorująca

CEL OGÓLNY III: Podniesienie aktywności gospodarczej na terenie LGD.

Uzasadnienie:

Wybór tego celu został określony na podstawie analizy przeprowadzonej analizy SWOT obszaru oraz rozmów, konsultacji i warsztatów z mieszkańcami gmin objętych LGD „Siedlisko”.

Gminy objęte Lokalną Strategią Rozwoju i ich mieszkańcy nie czerpią dochodów z turystyki tak jak kurorty, czy ośrodki górskie, nadmorskie. Nie są też obszarem, w którym ruch turystyczny w sezonie letnim, jak nad morzem czy zimowym, jak w górach jest na tyle duży, by osiągnąć w tym czasie zyski pozwalające utrzymać się przez cały rok. Oznacza to, że restauracje, kawiarnie itp. lokale muszą się nastawiać nie tylko na turystę zewnętrznego, ale również na mieszkańców tego obszaru, którzy w dni wolne od pracy swój wolny czas mogą poświęcić na rodzinne wyjścia na obiad, deser itp. Wspólne wyjścia całą rodziną wiążą się z wydatkami, które nie należą do grupy pierwszej potrzeby związanych z życiem. Dlatego z nich jest najłatwiej zrezygnować, gdy dochód w rodzinie nie jest zbyt wysoki. Gdy zatem mieszkańców obszaru objętego LSR nie będzie stać na korzystanie z oferty bazy turystycznej, to ośrodki te nie będą miały racji bytu poza sezonem, zaś zyski osiągnąć w trakcie sezonu mogą się okazać nie na tyle wysokie, aby działalność taka mogła utrzymać się przez cały rok. Większe dochody mieszkańców niejednokrotnie pozwalają przeznaczyć ich część na poprawę wyglądu własnego obejścia np. poprzez remonty elewacji budynków, sadzenie ozdobnych krzewów i roślin przed domem, czy wybrukowanie podwórka. Tym samym na poprawę walorów estetycznych, które są ważne dla turysty i mogą wpłynąć na decyzję o jego ponownym przyjeździe. Większa zamożność mieszkańców przyczynia się również do zwiększenia przychodów gmin z podatków czy nawet zmniejszenia wydatków na pomoc społeczną, a zatem możliwość zwiększenia nakładów na poprawę infrastruktury turystycznej, społecznej, promocję, kulturę itp. Z tych powodów w ramach LSR dofinansowywane będą nie tylko przedsięwzięcia biznesowe związane z turystyką, ale również takie, które przyczynią się do ogólnej poprawy sytuacji materialnej mieszkańców obszarów, a w szczególności do tworzenia nowych miejsc pracy. Wybór powyższego celu to również konsekwencja aktywnej odpowiedzi na słabe strony podane w analizie SWOT. Bezrobocie, brak atrakcyjnych ofert pracy oraz innych zapisów w słabych stronach - niewystarczający przyrost miejsc pracy tworzonych przez małe i średnie przedsiębiorstwa, niezadowolająca ilość nowopowstających firm, jak również zapis na pierwszym miejscu zagrożeń; wysokie bezrobocie w powiecie, ucieczka młodych i wykształconych ludzi za granicę, rosnące rozwarstwienie społeczne. Cel ten ma także swoje bezpośrednie odbicie wizji obszaru, gdzie mówi się o lokalnej wytwórczości jako tym elemencie, który przyczyni się do tworzenia nowych miejsc pracy. Dlatego w ramach powyższego realizowany będzie 1 cel szczegółowy i 2 przedsięwzięcia.

Kwota przeznaczona w budżecie LSR na rozpoczęcie działalności gospodarczej wynosi 1 500 000,00 zł. LGD „Siedlisko” założyło sobie, że powstanie 15 nowych firm. Wysokość premii na rozpoczęcie działalności gospodarczej dla 1 wnioskodawcy wynosi 100 000,00.

Cel szczegółowy III.1: Tworzenie i rozwój działalności gospodarczej z wykorzystaniem rozwiązań innowacyjnych

Uzasadnienie:

Pomimo dogodnego położenia obszaru objętego LSR w sąsiedztwie Rzeszowa i Mielca będących dużym rynkiem pracy oraz znacznej liczbie przedsiębiorstw na terenie LGD w dalszym ciągu występuje duży odsetek osób pozostających bez pracy. Duże jest także bezrobocie ukryte w drobnotowarowych gospodarstwach. Często istotnym uzupełnieniem budżetów domowych jest renta bądź emerytura. Dlatego bardzo istotne jest stwarzanie klimatu sprzyjającego poszukiwaniu nowych źródeł dochodu, alternatywnych zajęć dla gospodarstw rolnych, możliwości samo-zatrudnienia. Działania te będą wspierane zarówno bezpośrednio jak też poprzez wskazywanie innych źródeł – programów, z których można uzyskać dofinansowanie dla uruchamianej działalności gospodarczej.

Dla wielu mikroprzedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą w obszarze LGD barierą w rozwinięciu działalności jest brak możliwości sfinansowania przedsięwzięć, problemy biurokratyczne w uzyskaniu stosownych lokalizacji i zezwoleń. Wiele z tych problemów starają się rozwiązywać gminy tworząc opisane wcześniej preferencje, uzbrajając tereny pod działalność gospodarczą. W ramach LSR planowane jest wsparcie dla mikroprzedsiębiorców oraz osób zakładających nowe podmioty gospodarcze, których celem jest stworzenie nowych miejsc pracy. Przy realizacji tego

celu brane będą również pod uwagę innowacyjne formy rozwoju i prowadzenia działalności gospodarczych. Ponieważ środki będące w dyspozycji są niewystarczające więc, istotne będzie również wskazywanie innych dostępnych źródeł finansowania przedsięwzięć gospodarczych o których między innymi będzie można się dowiedzieć podczas realizacji kolejnego celu szczegółowego.

W efekcie długofalowym przedsięwzięciem powinno przyczynić się do ożywienia gospodarczego, do utworzenia nowych miejsc pracy, a także do zatrzymania młodych ludzi na wsi.

Podsumowanie:

Cele ogólne, szczegółowe oraz planowane przedsięwzięcia o których mowa zostały opracowane na podstawie sugestii spostrzeżeń mieszkańców LGD i polegać będą na wsparciu oraz promowaniu innowacyjnych operacji, w szczególności skierowanych do grupy docelowej przedsięwzięcia, którą są osoby poniżej 26 roku życia, 50+, bezrobotni, osoby niepełnosprawne oraz kobiety, bezrobotni w wieku 50+, bezrobotni do 30 roku życia, długotrwale bezrobotni, osoby korzystające z pomocy społecznej, osoby niepełnosprawne. W ramach tego celu wspierane będą projekty zarówno dotyczące infrastruktury edukacyjnej, sportowej i rekreacyjnej, w których wykorzystano innowacyjne rozwiązania stosowane do tej pory na terenie LGD, a także związane ze stosowaniem metod wzmacniania więzi społecznych m.in. poprzez organizację wydarzeń aktywnej edukacji lub rekreacji. Innowacyjne podejście będzie polegało również na zsynchronizowaniu inicjatyw podejmowanych w infrastrukturze, organizacji imprez i wydarzeń kulturalnych, wykorzystania posiadanych zasobów dla rozwoju przedsiębiorczości, szkoleniach i promocji obszaru tak, aby teren LGD był atrakcyjny w ciągu całego roku. Wspierane również będą działania na rzecz przedsiębiorstw, które chcą wdrażać innowacyjne rozwiązania organizacyjne, technologie oraz metody zarządzania przedsiębiorstwami a tym samym tworzyć nowe miejsca pracy.

LGD „Siedlisko” ma świadomość, że nie wszystkie przedsięwzięcia będą możliwe do realizacji, ale dołoży wszelkich starań, aby zasygnalizowane przez społeczność pomysły i nowe propozycje wpisujące się w strategię były zrealizowane w jak największym stopniu w ramach przyznanego LGD budżetu.

VI. SPOSÓB WYBORU I OCENY OPERACJI ORAZ SPOSÓB USTANAWIANIA KRYTERIÓW WYBORU

Realizacja celów zawartych w LSR na lata 2016-2023 przewiduje działania dotyczące następujących typów operacji:

- **OPERACJE REALIZOWANE INDYWIDUALNIE** w ramach wniosków składanych przez beneficjentów innych niż LGD i wybieranych przez organ decyzyjny, a następnie przedkładanych do weryfikacji do Samorządu Województwa,
- **PROJEKTY GRANTOWE,**
- **PROJEKTY WSPÓLPRACY**

Tworząc procedury i kryteria wyboru projektów twórcy LSR dla LGD „Siedlisko” kierowali się dwoma rzeczami. Po pierwsze wymogami wyznaczonymi poprzez odpowiednie akty legislacyjne, które warunkowały chociażby dobór tzw. kryteriów centralnych oraz po drugie ustaleniami, które zostały wypracowane w czasie procesu tworzenia LSR. Te drugie pozwoliły na odpowiedni dobór tzw. kryteriów lokalnych oraz dostosowały procedury do potrzeb przyszłych beneficjentów. Dopiero takie połączenie aktów normatywnych z zapisami wywodzącymi się od samych mieszkańców obszaru daje gwarancję jasnych reguł, a przez to odpowiedniego wykorzystania środków. Procedury przedstawione poniżej opisują powiązanie kryterium z diagnozą obszaru oraz odnoszą się bezpośrednio do wskaźników produktu i rezultatu.

Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru został określony w następujących dokumentach wewnętrznych Stowarzyszenia:

1. **Regulamin Rady Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Siedlisko**
2. **Procedura wyboru i oceny operacji w ramach Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność (LSR) dla Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Siedlisko”**

3. Procedura wyboru i oceny grantobiorców w ramach projektów grantowych wraz z opisem sposobu rozliczania grantów, monitorowania i kontroli dla Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Siedlisko”

Przyjęte procedury są zgodne z:

- przepisami RLKS,
- niedyskryminujące,
- przejrzyste,
- pozwalające uniknąć ryzyka konfliktu interesów (zawierają wzory deklaracji bezstronności),
- określają sposób postępowania w przypadku takiej samej liczby punktów,
- zapewniają stosowanie tych samych kryteriów w całym procesie wyboru w ramach danego naboru,
- określają tryb wniesienia przez wnioskodawców protestu od rozstrzygnięć organu decyzyjnego w sposób zapewniający możliwość skutecznego wniesienia protestu.

Istotnym elementem wyboru jest również rejestr interesów członków Rady prowadzony przez Biuro LGD pozwalający na identyfikację charakteru powiązań z wnioskodawcami i/lub poszczególnymi projektami.

Przez **grupę interesu** należy rozumieć grupę jednostek połączonych więzami wspólnych interesów czy też korzyści oraz osób będących w zależności służbowej, której członkowie mają świadomość istnienia tych więzów, w szczególności:

- 1) **sektor publiczny**: przedstawiciele jednostek sektora finansów publicznych, ich pracowników oraz osoby pełniące funkcje związane z ich reprezentowaniem, w tym osoby pełniące funkcje radnego, sołtysa
- 2) **sektor gospodarczy**: osoby fizyczne i prawne prowadzące działalność gospodarczą, ich pracowników, rolników;

Podczas dokonywania wyboru operacji, konieczne jest:

- 1) zachowanie składu Rady zgodnego z wymaganiami określonymi w art. 32 ust. 2 lit. b rozporządzenia nr 1303/2013 mówiącym o tym, że ani władze publiczne – określone zgodnie z przepisami krajowymi – ani żadna z grup interesu nie posiada więcej niż 49 % praw głosu, lub
- 2) parytetu określonego w art. 34 lit. b rozporządzenia 1303/2013 stanowiącym, że co najmniej 50 % głosów w decyzjach dotyczących wyboru pochodzi od partnerów niebędących instytucjami publicznymi, za wyjątkiem projektów grantowych.

VI.1. Kryterium wyboru wniosków

Etap formalny

Opracowane kryteria mają charakter oceny **wagowo-punktowej** i zawierają szczegółowy opis wyjaśniający sposób oceny wskazujący wymagania, które muszą być konieczne spełnione danego kryterium. Ich zadaniem jest w pierwszej kolejności zweryfikowanie, czy wniosek został ważnie złożony i czy zakres tematyczny operacji zgodny jest z zakresem interwencji przewidzianych w LSR oraz przepisów obowiązujących dla RLKS. Ta grupa kryteriów dotyczy poprawności formalnej wniosków i obejmuje zagadnienia związane z: terminowością, kompletnością i adekwatnością zgłaszanych operacji.

Etap merytoryczny

Wnioski, które przeszły ocenę formalną oceniane będą przede wszystkim pod kątem spójności proponowanego projektu z zapisami zawartymi w Lokalnej Strategii Rozwoju, w tym przede wszystkim z diagnozą obszaru zawartą w Strategii, a także przewidzianymi w dokumencie wskaźnikami produktów i rezultatów. Premiuwane będą ponadto projekty wykorzystujące lokalne potencjały do wyeliminowania zidentyfikowanych problemów. Zakłada się ponadto przyznawanie dodatkowych punktów projektom, które zostały złożone przez osoby z grupy defaworyzowanej i zakładają wykorzystanie większego wkładu własnego beneficjenta, a także zaproponują innowacyjne podejście do rozwiązania zidentyfikowanych problemów.

VI.2. Procedury naboru wniosków

Najważniejsze założenia poszczególnych rozwiązań przedstawione zostały z zachowaniem podziału na typ przewidzianej operacji:

1. OPERACJE REALIZOWANE INDYWIDUALNIE w ramach wniosków składanych przez beneficjentów innych niż LGD

W Procedurze oceny i wyboru operacji w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego PROW 2014-2020 na operacje realizowane przez podmioty inne niż LGD:

A. określono sposób organizacji naborów wniosków: wskazano i opisano sposób ustalania terminu oraz podawania do publicznej wiadomości ogłoszenia o naborze, a także informacje dotyczące terminu i zakresu tematycznego operacji, kryteriów wyboru operacji, minimalnej liczby punktów, będącą warunkiem wyboru operacji, jak również informację o sposobie udostępnienia procedur naboru.	a1.Projekt ogłoszenia o naborze przygotowywany jest przez Zarząd Stowarzyszenia LGD Siedlisko” a2.Wszystkie dokumenty dotyczące sposobu organizacji naboru wniosków dostępne są w Biurze LGD.
B. opisano sposób oraz zasady składania, rejestrowania i wycofywania wniosków,	b1.Wniosek składany jest osobiście w Biurze LGD, b2.Wycofanie wniosku odbywa się przez złożenie pisemnego oświadczenia w Biurze LGD.
C.szczegółowo określono zasady podejmowania decyzji w sprawie wyboru operacji, w tym: → termin, zasady i sposób dokonywania wstępnej weryfikacji wniosków,	c1.Wstępnej weryfikacji wniosków dokonuje Biuro LGD poprzez wypełnienie „Karty oceny wstępnej”, stanowiącej załącznik nr 3 do procedur. Po zakończeniu wstępnej formalnej weryfikacji wniosków, LGD przekazuje złożone wnioski do oceny przez Radę LGD. Wstępna weryfikacja wniosków zatwierdzana jest przez Radę na posiedzeniu wybierającym wnioski do finansowania.

→ zasady oraz sposób wyłączenia członków organu decyzyjnego z oceny i wyboru operacji,

→ termin i zasady przydziału wniosków,

→ określono termin, zasady i sposób dokonywania oceny merytorycznej i wyboru operacji

→ określono szczegółowy sposób informowania o wynikach oceny

c2. Następnie prowadzący posiedzenie Rady udostępnia pozostałym członkom Rady rejestr wniosków jednocześnie wzywając ich do złożenia oświadczenia o bezstronności i poufności oraz wypełnienia rejestru interesów

c3. Prowadzący posiedzenie Rady po zapoznaniu się ze złożonymi Deklaracjami poufności i bezstronności oraz rejestrem interesów, przystępuje z pozostałymi członkami Rady do oceny poszczególnych operacji. Ocena operacji odbywa się poprzez wypełnienie jednej karty oceny operacji wg lokalnych kryteriów wyboru przez Przewodniczącego, który dokonuje prezentacji poszczególnych kryteriów i możliwych do uzyskania punktów, a następnie członkowie Rady głosują nad każdym kryterium przyznając punkty.

c4. Na podstawie zdobytej punktacji Rada wybiera wnioski, które są zgodne z LSR, otrzymały wymagane minimum punktowe oraz mieszczą się w limicie środków z ogłoszenia o naborze. Rada tworzy listę operacji wybranych do finansowania.

c5. Biuro LGD przekazuje Wnioskodawcy na piśmie informację o wyniku oceny zgodności jego operacji z LSR lub wyniku wyboru, w tym oceny w zakresie spełniania przez jego operację kryteriów wyboru operacji wraz z uzasadnieniem oceny i podaniem liczby punktów otrzymanych przez operację,

c6. LGD zamieszcza na swojej stronie internetowej listę operacji w ramach oceny wstępnej, listę operacji ocenionych według lokalnych kryteriów wyboru oraz listę wybranych operacji

2. PROJEKTY GRANTOWE:

W Procedurze wyboru i oceny grantobiorców w ramach projektów grantowych wraz z opisem sposobu rozliczania grantów, monitorowania i kontroli dla Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Siedlisko” w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego PROW 2014-2020:

A.określono sposób organizacji naborów wniosków: wskazano i opisano sposób ustalania terminu oraz podawania do publicznej wiadomości ogłoszenia o naborze, a także informacje dotyczące terminu i zakresu tematycznego operacji, kryteriów wyboru wniosków, minimalnej liczbę punktów, będącą warunkiem wyboru wniosków, jak również informację o sposobie udostępnienia procedur naboru.	a.Ogłoszenie o naborze przygotowuje Zarząd Stowarzyszenia w porozumieniu z Zarządem Województwa
B. opisano sposób oraz zasady składania, rejestrowania i wycofywania wniosków,	b1.Wniosek składany jest osobiście w Biurze LGD, b2. Wycofanie wniosku odbywa się przez złożenie pisemnego oświadczenia w Biurze LGD, b3. Składane wnioski są rejestrowane według kolejności ich wpływu
C.szczegółowo określono zasady podejmowania decyzji w sprawie wyboru operacji, w tym: → termin, zasady i sposób dokonywania wstępnej weryfikacji wniosków, → zasady oraz sposób wyłączenia członków organu decyzyjnego z oceny i wyboru, → a także termin, zasady i sposób dokonywania oceny merytorycznej i wyboru,	c1. Wstępnej weryfikacji wniosków dokonuje Biuro LGD poprzez wypełnienie „Karty oceny wstępnej”, stanowiącej załącznik nr 3 do procedur. Po zakończeniu wstępnej formalnej weryfikacji wniosków, LGD przekazuje złożone wnioski do oceny przez Radę LGD. Wstępna weryfikacja wniosków zatwierdzana jest przez Radę na posiedzeniu wybierającym wnioski do finansowania. c2. Prowadzący posiedzenie Rady po zapoznaniu się ze złożonymi Deklaracjami poufności i bezstronności oraz rejestrem interesów, przystępuje z pozostałymi członkami Rady do oceny poszczególnych wniosków. Ocena odbywa się poprzez wypełnienie jednej karty oceny wg lokalnych kryteriów wyboru przez Prowadzącego posiedzenie, który dokonuje prezentacji poszczególnych kryteriów i możliwych do uzyskania punktów, a następnie członkowie Rady głosują nad każdym kryterium przyznając punkty. c3.Oceny i wyboru Grantobiorców dokonuje Rada

VII. PLAN DZIAŁANIA PRZY WDRAŻANIU LSR

Plan działania i jego realizacja w ramach LSR została zaplanowana w kontekście 3 kluczowych etapów:

- 1 etap: lata 2016-2018
- 2 etap: lata 2019-2021
- 3 etap: lata 2022-2023

Większość operacji planowanych do realizacji, została zaplanowana w 1 i 2 etapie w taki sposób, aby zminimalizować ryzyko związane z osiągnięciem wskaźników przyjętych jako miary sukcesu jej wdrażania.

PLAN DZIAŁANIA Strategii Rozwoju Lokalnego kierowanego przez społeczność LGD „Siedlisko” na lata 2016 - 2023														
CEL OGÓLNY nr 1 Zachowanie i promowanie lokalnych tradycji, produktów, zwyczajów, dziedzictwa kulturowego, rekreacji oraz wzmocnienie kapitału społecznego	Lata	2016-2018			2019-2021			2022-2023			Razem 2016-2023	Program	Pod dzi ała nie/ zak res Pro gra mu	
		Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco				Planowane wsparcie w PLN

Cel szczegółowy 1: Zapewnienie form aktywnego spędzenia czasu													PROW	
<u>Przedsięwzięcie</u> <u>1.1.1</u> Organizacja zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży (w tym grup defaworyzowanych)	Liczba zorganizowanych zajęć, imprez kulturalnych, rekreacyjnych.	31szt	100	130 784,00	0 szt.	0	0	0 szt.	0	0	31 szt	130 784,00		Projekt grantowe
<u>Przedsięwzięcie</u> <u>1.1.2</u> Organizacja spędzenia wolnego czasu, rozwój zainteresowań poprzez integrację społeczności (w tym grup defaworyzowanych)	Liczba zorganizowanych imprez związanych z pielęgnowaniem lokalnych tradycji	13szt	65	109 113,00	7 szt	100	90 000,00	0 szt.	0	0	20 szt	199 113,00		Projekt grantowe
Razem cel szczegółowy 1				239 897,00			90 000,00			0		329 897,00		
Cel szczegółowy 2: Promocja walorów turystycznych, rekreacyjnych i historycznych region													PROW	

<u>Przedsięwzięcie</u> e1.2.1 Organizacja imprez i wydarzeń kulturalnych	Liczba imprez mających na celu integrację społeczną i promocje obszaru	15szt	100	80 995,00	0 szt	0 szt	0	0 szt.	0	0	15szt	80 995,00		Konkurs
<u>Przedsięwzięcie</u> e1.2.2 Wydawnictwa publikacji, badań i innych przedsięwzięć służących promocji regionu	Liczba publikacji, badań i innych przedsięwzięć służących promocji regionu	7kpl.	100	98 417,00 (44 417,00 projekt grantowy + 54 000,00 (projekt współpracy))	0 kpl.	0	0	0 kpl.	0	0	7kpl.	98 417,00		Projekt grantowe Projekt współpracy

Przedsięwzięcie 1.2.3 Stworzenie produktu turystycznego	Liczba produktów turystycznych	1 szt.	100	54 000,00	0 szt.	0	0	0 szt.	0	0	1 szt.	54 000,00		Projekt współpracy
Razem cel szczegółowy 2				233 412,00			0,00			0		233 412,00		
Cel szczegółowy 3: Poprawa wyposażenia organizacji społecznych, artystycznych, zespołów folklorystycznych i innych organizacji życia społecznego													PROW	
Przedsięwzięcie 1.3.1 Wyposażenie organizacji społecznych, artystycznych, zespołów folklorystycznych i innych organizacji życia społecznego	Liczba wyposażonych organizacji i grup nieformalnych	22 szt.	100	191 188,00	0 szt.	0	0	0 szt.	0	0	22 szt.	191 188,00		Projekt grantowy
Razem cel szczegółowy 3				191 188,00			0			0		191 188,00		
Razem cel ogólny 1				664 497,00			90 000,00			0		754 497,00		
CEL OGÓLNY nr2	Lata	2016-2018			2019-2021			2022-2023			Razem 2016-2023	Program	Podzi	

Wykorzysta nie lokalnych zasobów kulturowych i środowiskowych dla rozwoju turystyki, rekreacji i wypoczynku w obszarze LGD „Siedlisko”	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie w PLN		ala nie/ zakres Pro gra mu
Cel szczegółowy 1: Poprawa stanu infrastruktury publicznej i społecznej													PROW	
<u>Przedsięwzięcie 2.1.1</u> Budowa, rozbudowa, remont i wyposażenie infrastruktury publicznej i społecznej.	Liczba budowanych/rozbudowywanych, zmodernizowanych obiektów w tym z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii	4 szt.	100	990 000,00	0 szt.	0	0	0 szt.	0	0	4 szt.	990 000,00		Konkurs
Razem cel szczegółowy 1				990 000,00			0			0	990 000,00			

Cel szczegółowy 2: Poprawa stanu infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, kulturalnej													PROW	
<u>Przedsięwzięcie 2.2.1</u> Budowa, rozbudowa, remont i wyposażenie infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, kulturalnej	Liczba wybudowanych/przebudowanych/wyremontowanych lub wyposażonych obiektów pełniących funkcje rekreacyjne lub społeczno-kulturalne	4 szt.	100	985 500,00	0 szt.	0	0	0 szt.	0	0	4 szt.	985 500,00		Konkurs
Razem cel szczegółowy 2				985 500,00		0			0			985 500,00		
Razem cel ogólny 2				1 975 500,00		0			0			1 975 500,00		
<u>CEL OGÓLNY nr3</u> Podniesienie aktywności gospodarczej na terenie LGD	Lata	2016-2018			2019-2021			2022-2023			Razem 2016-2023		Program	Podziałanie/zakres Pro

	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary			% realizacji wskaźnika narastająco			Planowane wsparcie w PLN			Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie w PLN	PROW	gra mu
		Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN				
Cel szczegółowy 1: Tworzenie i rozwój działalności gospodarczej z wykorzystaniem rozwiązań innowacyjnych												PROW		
<u>Przedsięwzięcie 3.1.1</u> Podjęcie i realizacja działalności gospodarczej	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	10 szt.	67	1 000 000,00	5 szt.	100	500 000,00	0 szt.	0	0	15 szt.	1 500 000,00		Ko nku rs,
<u>Przedsięwzięcie 3.1.2</u> Rozwijanie działalności gospodarczej	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejących przedsiębiorstw	2 szt.	29	600 000,00	5 szt.	100	678 003,00	0 szt.	0	0	7 szt.	1 278 003,00		Ko nku rs,
Razem cel szczegółowy 1				1 600 000,00			1 178 003,00			0		2 778 003,00		
Razem cel ogólny 3				1 600 000,00			1 178 003,00			0		2 778 003,00		

Koszty bieżące i Aktywizacja	Lata	2016-2018			2019-2021			2022-2023			Razem 2016-2023		Program	Podziałanie/zakres Programu
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie w PLN		
Koszty bieżące												PROW		
Liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD	7 szt.	35	384 000,00	7 szt.	70	383 000,00	6 szt.	100	233 000,00	20 szt.	1 000 000,00		Koszty bieżące	
Liczba osobodni szkoleń dla organów LGD	2 szt.	40		2 szt.	80		1 szt.	100		5 szt.				
Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa	40 szt.	40		40 szt.	80		20 szt.	100		100 szt.				
Razem Koszty bieżące			384 000,00			383 000,00			233 000,00		1 000 000,00			
Aktywizacja														

Liczba spotkań informacyjno – konsultacyjnych LGD z mieszkańcami	10 szt.	40	135 000,00	10 szt..	80	135 000,00	4 szt.	100	35 000,00	24 szt.	305 000,00		Aktywizacja
Razem Aktywizacja			135 000,00			135 000,00			35 000,00		305 000,00		
Razem Koszty bieżące i Aktywizacja			519 000,00			518 000,00			268 000,00		1 305 000,00		
Razem LSR			4 956 000,00			1 589 000,00			268 000,00		6 813 000,00		

VIII. OKREŚLENIE BUDŻETU LSR

Projekt Budżetu Lokalnej Strategii Rozwoju kierowanego przez społeczność Lokalnej Grupy Działania „Siedlisko” na lata 2016 - 2023 uwzględnia środki w ramach PROW na lata 2014-2020, które w celu prawidłowego zaplanowania ich wydatkowania w ramach poszczególnych poddziałań przedstawiają się następująco:

BUDŻET LSR	
Zakres wsparcia	Wsparcie finansowe PROW (PLN)
Realizacja LSR (art. 35 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 1303/2013)	5.400.000,00
Współpraca (art. 35 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 1303/2013)	108.000,00
Koszty bieżące (art. 35 ust. 1 lit. d rozporządzenia nr 1303/2013)	1 000 000,00
Aktywizacja (art. 35 ust. 1 lit. e rozporządzenia nr 1303/2013)	305 000,00
Razem	6.813.000,00

Lp.	Nazwa działania	Wsparcie finansowe PROW (PLN)
1.	Podjęmowanie działalności gospodarczej	1 500 000,00
2.	Rozwój przedsiębiorczości	1 278 003,00
3.	Pozostałe operacje	2 056 495,00
4.	Projekty grantowe	565 502,00
5.	Projekt współpracy	108 000,00
6.	Koszty bieżące i aktywizacja	1 305 000,00
	Razem:	6. 813.000,00

Wysokość planowanego wsparcia nie przekracza kwot wynikających z załącznika nr 6 do regulaminu konkursu na wybór LSR.

Projekt budżetu LSR w całości został oparty na założeniach Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju wsi z dnia 24 września 2015 r., które wskazuje, że w przypadku podmiotów sektora finansów publicznych poziom pomocy finansowej z EFRROW (Europejski Fundusz Rozwoju na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich) wynosi maksymalnie 63,63% kosztów kwalifikowanych, a wymagany krajowy wkład środków publicznych, w wysokości co najmniej 36,37 % kosztów kwalifikowanych projektu pochodzi ze środków własnych beneficjenta. Tym samym kwoty określone jako „Wsparcie finansowe PROW” obok pomocy udzielanej beneficjentowi obejmują także krajowy wkład środków publicznych, pochodzący ze środków własnych beneficjentów, będącymi podmiotami sektora finansów publicznych w wysokości zapewniające współfinansowanie wkładu EFRROW.

Poniżej przedstawiono powiązanie budżetu z celami LSR, które mają przyczynić się do zrealizowania wizji, określonej przez mieszkańców LGD w partycypacyjnym procesie tworzenia założeń strategii.

CEL OGÓLNY	BUDŻET NA REALIZACJĘ CELU (PLN)	POWIĄZANIE Z BUDŻETEM
<u>Cel ogólny 1.</u> Zachowanie i promowanie lokalnych tradycji, produktów, zwyczajów, dziedzictwa kulturowego, rekreacji oraz wzmocnienie kapitału społecznego	754 497,00 zł	Kapitał społeczny: zaangażowani mieszkańcy, aktywnie działające organizacje pozarządowe, inicjatywy obywatelskie, to bardzo istotne elementy nowoczesnego, otwartego społeczeństwa. Na obszarze LGD istnieją grupy mieszkańców – bardziej lub mniej sformalizowane - włączające się aktywnie w zarządzanie zasobami swoich środowisk. Aktywnie działają Koła Gospodyń Wiejskich, Ochotnicze Straże Pożarne, Kluby Sportowe, zespoły folklorystyczne liczne fundacje i stowarzyszenia oraz inne nieformalne grupy mieszkańców włączające się w organizowanie życia mieszkańców LGD. Wśród młodzieży rozwija się ruch oazowy i KSM moderowany przez parafie. Istotnym ogniwem podejmowania decyzji przez samorząd gminny są zebrania wiejskie i rady sołeckie. Jednak w poszczególnych wsiach aktywność mieszkańców jest bardzo zróżnicowana. Młodzież często nie znajduje oferty dla siebie, a sama nie potrafi się zorganizować. Celowe jest, więc pobudzenie i większe zaangażowanie społeczności lokalnych w rozwiązywanie problemów własnego środowiska wsi, gminy. Konieczne jest wsparcie takich działań i wskazanie obszarów problemowych, w których to bezpośrednio organizacjom mieszkańców będą władne podejmować kluczowe decyzje. Niezbędne jest stworzenie warunków - także materialnych dla działania takich organizacji i wspólnot, wyposażenie obiektów i organizacji w sprzęt, stroje, instrumenty muzyczne itp. Zapewnienie środków na organizację imprez promocyjnych, występów, koncertów, pokazów promujących tradycję i miejscową kulturę. Ważne jest umożliwienie organizacjom pozarządowym korzystania ze sprzętu komputerowego z dostępem do Internetu, możliwości tworzenia własnych stron internetowych. W ramach budżetu zaliczonego do Celu zrealizowany będzie również projekt współpracy.
<u>Cel ogólny 2.</u> Wykorzystanie lokalnych zasobów kulturowych i środowiskowych dla rozwoju turystyki, rekreacji i wypoczynku w obszarze LGD „Siedlisko”	1 975 500,00 zł	Dziedzictwo lokalne i zasoby społeczno-gospodarcze, zgodnie z diagnozą LSR stanowią duży potencjał rozwojowy w kontekście rozwoju oferty czasu wolnego i rekreacji. Ma to szczególne znaczenia dla mieszkańców, którzy jak wskazują przeprowadzone badanie wyraźnie poszukują (potrzebują) rozszerzenia oferty, dla realizacji której niezbędna jest realizacja wielu inwestycji podnoszących jakość istniejącej infrastruktury lub budowy nowych obiektów. Działania te stanowią bezpośrednie przełożenie na jakość życia mieszkańców obszaru LGD „Siedlisko”. Dodatkowo planowane działania są istotne, ze względu na bliskość Rzeszowa, Mielca czy Tarnobrzegu jako metropolii, której mieszkańcy poszukują interesujących miejsc poza miastem dla rekreacji, co sprzężone będzie z możliwością rozwoju branży turystycznej i usługowej, a w konsekwencji przyczynić się ma do zwiększenia liczby miejsc pracy.
<u>Cel ogólny 3.</u> Podniesienie aktywności gospodarczej na terenie LGD	2 778 003,00 zł	Gminy objęte LSR i ich mieszkańcy nie czerpią dochodów z turystyki tak jak kurorty, czy ośrodki górskie, nadmorskie. Nie są też obszarem, w którym ruch turystyczny w sezonie letnim, jak nad morzem czy zimowym, jak w górach jest na tyle duży, by osiągnąć w tym czasie zyski pozwalające utrzymać się przez cały rok. Oznacza to, że restauracje, kawiarnie itp. lokale muszą się nastawiać nie tylko na turystę zewnętrznego, ale również na mieszkańców tego obszaru, którzy w dni wolne od pracy swój wolny czas mogą poświęcić na rodzinne wyjścia na obiad, deser itp. Wspólne wyjścia całą rodziną wiążą się z wydatkami, które nie należą do grupy pierwszej potrzeby

		związanych z życiem. Dlatego z nich jest najłatwiej zrezygnować, gdy dochód w rodzinie nie jest zbyt wysoki. Gdy zatem mieszkańców obszaru objętego LSR nie będzie stać na korzystanie z oferty bazy turystycznej, to ośrodki te nie będą miały racji bytu poza sezonem, zaś zyski osiągnięte w trakcie sezonu mogą się okazać nie na tyle wysokie, aby działalność taka mogła utrzymać się przez cały rok. Większe dochody mieszkańców niejednokrotnie pozwalają przeznaczyć ich część na poprawę wyglądu własnego obejścia np. poprzez remonty elewacji budynków, sadzenie ozdobnych krzewów i roślin przed domem, czy wybrukowanie podwórka. Tym samym na poprawę walorów estetycznych, które są ważne dla turysty i mogą wpłynąć na decyzję o jego ponownym przyjeździe. Większa zamożność mieszkańców przyczynia się również do zwiększenia przychodów gmin z podatków czy nawet zmniejszenia wydatków na pomoc społeczną, a zatem możliwość zwiększenia nakładów na poprawę infrastruktury turystycznej, społecznej, promocję, kulturę itp. Z tych powodów w ramach LSR dofinansowywane będą nie tylko przedsięwzięcia biznesowe związane z turystyką, ale również takie, które przyczynią się do ogólnej poprawy sytuacji materialnej mieszkańców obszarów, a w szczególności do tworzenia nowych miejsc pracy. Wybór powyższego celu to również konsekwencja aktywnej odpowiedzi na słabe strony podane w analizie SWOT. Bezrobocie, brak atrakcyjnych ofert pracy oraz innych zapisów w słabych stronach - niewystarczający przyrost miejsc pracy tworzonych przez małe i średnie przedsiębiorstwa, niezadowolająca ilość nowopowstających firm, jak również zapis na pierwszym miejscu zagrożeń; wysokie bezrobocie w powiecie, ucieczka młodych i wykształconych ludzi za granicę, rosnące rozwarstwienie społeczne. Cel ten ma także swoje bezpośrednie odbicie w wizji obszaru, gdzie mówi się o lokalnej wytwórczości jako tym elemencie, który przyczyni się do tworzenia nowych miejsc pracy. Dlatego w ramach powyższego realizowane będzie 1 cel szczegółowy i 2 przedsięwzięcia.
Koszty bieżące	1 000 000, 00	Koszty bieżące związane z zarządzaniem wdrażania LSR obejmują koszty administracyjne (niezbędne do funkcjonowania biura w tym: koszty usług telefonicznych i Internetu, najem lokalu, zakup materiałów biurowych itp.), koszty zatrudnienia pracowników, koszty szkoleń pracowników i organów LGD, koszty finansowe związane z monitorowaniem i ewaluacją strategii.
Aktywizacja	305 000,00	Informacja nt głównych założeń LSR przekazywana będzie poprzez aktywizację Lokalnych Liderów podczas wyjazdów studyjnych czy spotkań informacyjno-konsultacyjnych.
Razem LSR	6 813 000,00	

IX. PLAN KOMUNIKACJI

Za wdrażanie i aktualizację LSR odpowiada Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Siedlisko”. Wdrażanie LSR będzie odbywać się z jak najszerszym udziałem członków i partnerów LGD oraz społeczności obszaru objętego LSR, zgodnie z ideą, która mówi o aktywizowaniu lokalnej społeczności i zachęcaniu jej do angażowania się na rzecz rozwoju lokalnego. W ramach wdrażania LSR przewiduje się podjęcie szeregu działań promocyjno-informacyjnych

prowadzonych przez LGD, mających na celu jak najlepsze dotarcie do możliwie największej grupy mieszkańców obszaru LSR.

W celu zaangażowania do procesu wdrożeniowego szerokiego spektrum partnerów społecznych i gospodarczych, jak również zachowania jawności funkcjonowania, a przede wszystkim podejmowania decyzji LGD, realizowane będą działania związane z:

1. Systematycznym aktualizowaniem strony Internetowej, na której przedstawiane będą informacje o: obszarze objętym LSR, realizacji i wdrażaniu LSR oraz działalności LGD;
2. Prowadzeniem współpracy z lokalnymi i regionalnymi mediami w celu informowania o realizacji i wdrażaniu LSR oraz bieżącej działalności LGD;
3. Organizowaniem w każdej z gmin wchodzących w skład LGD, spotkań z mieszkańcami w celu przedstawienia informacji nt. realizacji i wdrażania LSR oraz bieżącej działalności LGD, przy organizowanych w gminach członkowskich spotkaniach informacyjnych / szkoleniach lokalnych liderów. Dla zapewnienia w nich wysokiej frekwencji zaproszenia na spotkania będą: publikowane w Internecie, na tablicach ogłoszeń w gminach, poprzez kontakt telefoniczny i e-mailowy z osobami zainteresowanymi, na podstawie kart udzielonego doradztwa, prowadzonych przez biuro LGD.
4. Udziałem przedstawicieli LGD w festynach gminnych, na których promowana będzie LSR.
5. Zamieszczaniem ogłoszeń i innych materiałów promocyjnych na tablicach informacyjnych: w Biurze LGD, urzędach gmin wchodzących w skład LGD.

Za cały proces informowania o wdrażaniu LSR odpowiadało będzie Biuro LGD, które w godzinach pracy będzie stanowiło dodatkowo punkt informacyjno-konsultacyjny, dostępny dla wszystkich mieszkańców obszaru LSR. Biuro LGD będzie odpowiedzialne za dbałość o aktualność i systematyczność przekazywanych informacji. Pracownicy Biura LGD będą udzielać bezpłatnych porad beneficjentom, związanych z projektowaniem operacji lub przygotowaniem wniosku o przyznanie pomocy.

W procesie wdrażania LSR uwzględniono również działania mające na celu aktywizowanie i motywowanie mieszkańców obszaru do wzięcia udziału w procesie wdrażania LSR, dlatego zaplanowano organizację cyklicznych imprez, spotkań, warsztatów, które oprócz walorów integracyjnych i szkoleniowych, przyczynią się do usprawnienia całego procesu informowania o wdrażaniu LSR.

W celu zapewnienia szerokiego, powszechnego i systematycznego udziału społeczności lokalnej w procesie aktualizacji Lokalnej Strategii Rozwoju, w każdej z gmin tworzących LGD, prowadzone będą badania ankietowe, punkt konsultacyjny w biurze LGD oraz możliwości zgłoszenia propozycji i uwag drogą e-mailową na adres Biura LGD.

Dla zapewnienia adekwatności konsultacji do zakresu aktualizacji, uczestnicy spotkań mogą być dobierani w zależności od jego tematu, posiadanych kompetencji, kwalifikacji i wiedzy. I tak w celu oceny skuteczności realizowanych przedsięwzięć, konsultacje prowadzone będą zarówno z członkami poszczególnych ciał statutowych Stowarzyszenia, jak i mieszkańcami obszaru LGD. W przypadku oceny prawidłowości funkcjonowania LGD spotkania prowadzone będą przede wszystkim z członkami Zarządu Stowarzyszenia oraz właściwego ciała statutowego. W szczególnych wypadkach w proces ten mogą zostać włączeni eksperci zewnętrzni.

Bardzo ważnym elementem przy wdrażaniu Lokalnej Strategii Rozwoju jest jak najszersze włączenie mieszkańców LGD do aktywnego uczestniczenia w jej realizacji. Szczególną uwagę należy poświęcić na dotarcie z informacją do osób z grupy defaworyzowanej, którzy są priorytetem w realizacji LSR. Do promocji Lokalnej Strategii Rozwoju oraz poinformowania mieszkańców i organizacji, działających na jej obszarze oraz o możliwościach przedstawiania projektów dla realizacji wykorzystane zostaną następujące środki oraz nośniki promocji i informacji:

1. Plakaty, wkładki, ulotki
2. Ogłoszenia w siedzibach instytucji publicznych (urzędy, Domy Kultury itp.)
3. Gazety o zasięgu lokalnym, media elektroniczne: strony internetowe Gmin, strona internetowa Stowarzyszenia;

Ze względu na niezwykle istotną pozycję zarówno organów LGD jak i biura w procesie wdrażania LSR, przez cały okres realizacji projektu wzmocnione będą struktury organizacyjne LGD poprzez:

- Właściwe wyposażenie infrastrukturalne Biura LGD,
- Szkolenie personelu biura i organów LGD,
- Wzmocnianie sieci przepływu informacji pomiędzy lokalnymi podmiotami.

IX.1. Działania komunikacyjne, zakładane wskaźniki oraz planowane efekty

Cel komunikacji	Nazwa działania komunikacyjnego	Adresaci działania komunikacyjnego (grupy docelowe)	Środki przekazu	termin	Wskaźnik	Planowane efekty
Poinformowanie potencjalnych wnioskodawców o celach i głównych założeniach LSR oraz o zasadach przyznawania dofinansowania w ramach wdrażanej LSR oraz wzmocnienie wizerunku LGD, jako kompetentnej skutecznej organizacji wspierającej rozwój obszarów wiejskich i aktywizującej społeczność lokalną	KAMPANIA INFORMACYJNA nt. głównych założeń LSR oraz informacyjno-promocyjna o LGD „Siedlisko”	• społeczność lokalna, • instytucje publiczne, • organizacje pozarządowe, • przedsiębiorcy, • grupy defaworyzowane • grupy nieformalne	Wysłanie min. 50 e-mail	2016	30 szt.	• dotarcie do co najmniej 1000 osób z informacjami o LSR, • podniesienie poziomu wiedzy mieszkańców o głównych założeniach LSR (na podstawie wyników ankiet po spotkaniach), • ukazanie LGD jako organizacji aktywizującej lokalną społeczność
				2019	20 szt.	
			Zamieszczenie 2 artykułów na stronie internetowej LGD oraz 4 gmin należących do LGD	2016	1 komplet	
				2018	1 komplet	
			Organizacja punktu informacyjnego podczas imprez na terenie LGD (dla co najmniej min. 10 uczestników imprezy)	2016	1 szt.	
				2017	1 szt.	
				2018	1 szt.	
				2020	1 szt.	
Ogłoszenia, ulotki, informacje na tablicach ogłoszeń – w sumie min. 500 szt.	2016	83 szt.				
	2017	500 szt.				
Opublikowanie artykułu w prasie lokalnej	2016	1 szt.				
Poinformowanie potencjalnych wnioskodawców o zasadach oceniania i wyboru operacji przez LGD oraz przekazanie informacji o kryteriach wyboru poszczególnych typów operacji	KAMPANIA INFORMACYJNA nt. zasad oceniania i wyboru operacji przez LGD	• społeczność lokalna, • instytucje publiczne, • organizacje pozarządowe, • przedsiębiorcy, • grupy defaworyzowane • grupy nieformalne	Wysłanie min. 30 e-mail	2016	15 szt.	• dotarcie do co najmniej 200 osób z informacjami o kryteriach wyboru operacji, • podniesienie poziomu wiedzy potencjalnych beneficjentów (na podstawie wyników ankiet)
				2019	15 szt.	
			Zamieszczenie 2 artykułów na stronie internetowej LGD oraz 4 Gmin należących do LGD	2016	1 komplet	
				2018	1 komplet	
			Organizacja 2 spotkań informacyjno-	2016	1 szt.	

			konsultacyjnych (dla co najmniej 10 osób)	2018	1 szt.	<i>po spotkaniach),</i>
			Opublikowanie artykułu w lokalnej prasie	2016	1 szt.	
			Informacje na tablicach ogłoszeń LGD oraz 4 Gmin należących do LGD	2017	1 komplet	
Poinformowanie potencjalnych wnioskodawców o warunkach realizacji i rozliczania poszczególnych typów operacji	INFORMACJA o warunkach i sposobie realizacji i rozliczania projektów	• społeczność lokalna, • instytucje publiczne, • organizacje pozarządowe, • przedsiębiorcy, • grupy defaworyzowane • grupy nieformalne	Organizacja punktu konsultacyjnego w biurze LGD dla co najmniej 10 osób	2016	1 szt.	podniesienie poziomu wiedzy potencjalnych beneficjentów <i>(na podstawie wyników ankiet po spotkaniach),</i>
				2019	1 szt.	
			Organizacja spotkania szkoleniowo-doradczych dla co najmniej 10 osób	2018	1 szt.	
			Informacje na tablicach ogłoszeń LGD oraz 4 Gmin należących do LGD	2017	1 komplet	
Poinformowanie potencjalnych wnioskodawców i odbiorców działań o możliwościach włączenia się do realizowanych projektów	INFORMACJA o: możliwości włączenia się do realizowanych projektów	• społeczność lokalna, • instytucje publiczne, • organizacje pozarządowe, • przedsiębiorcy, • grupy defaworyzowane • grupy nieformalne	Dotarcie z informacją do 15 osób objętych wsparciem PUP oraz OPS	2017	15 osób	Podniesienie poziomu wiedzy wśród osób z grupy defaworyzowanej o propozycjach zawartych w LSR
			Wysłanie min. 50 e-mail		50 szt.	
			Informacje na tablicach ogłoszeń w Biurze LGD, PUP oraz OPS		1 komplet	
Poinformowanie potencjalnych wnioskodawców projektów dot. przedsiębiorczości o możliwościach samozatrudnienia i objęciu działaniem kwalifikacyjnym w ramach	INFORMACJA o: możliwości samozatrudnienia,	• przedsiębiorcy, • grupy defaworyzowane	Zamieszczenie 2 artykułów na stronie internetowej LGD oraz 4 Gmin należących do LGD	2016	1 komplet	• zwiększenie liczby przedstawicieli grup defaworyzowanych w realizowanych projektach, • zwiększenie
				2019	1 komplet	
			Opublikowanie artykułu w lokalnej prasie	2016	1 szt.	

realizowanych projektów.			Organizacja spotkania szkoleniowo-doradczych dla co najmniej 10 osób	2016	1 szt.	liczby projektów realizowanych w ramach celu ogólnego 3(<i>tym samym zwiększenie wskaźnika zatrudnienia</i>)
			Informacje na tablicach ogłoszeń LGD oraz 4 Gmin należących do LGD	2016	1 komplet	
Poinformowanie lokalnej społeczności o przykładach zrealizowanych projektów w ramach PROW 2014-2020	KAMPANIA INFORMACYJNA o: projektach zrealizowanych i w trakcie realizacji	• społeczność lokalna, • instytucje publiczne, • organizacje pozarządowe, • przedsiębiorcy, • grupy defaworyzowane • grupy nieformalne	Zamieszczenie 2 artykułów na stronie internetowej LGD oraz 4 Gmin należących do LGD	2018	1 komplet	• dotarcie do co najmniej 200 osób z przykładami zrealizowanych projektów, • podniesienie poziomu wiedzy mieszkańców (<i>o efektach realizacji LSR</i>),
				2020	1 komplet	
			Opublikowanie artykułu w lokalnej prasie	2018	1 szt.	
Poinformowanie lokalnej społeczności o efektywności wdrażania LSR	KAMPANIA INFORMACYJNA dot. wdrażania LSR	• społeczność lokalna, • instytucje publiczne, • organizacje pozarządowe, • przedsiębiorcy, • grupy defaworyzowane • grupy nieformalne	Zamieszczenie 4 artykułów na stronie internetowej LGD oraz 4 Gmin należących do LGD	2020	1 komplet	• dotarcie do co najmniej 100 osób z przykładami zrealizowanych projektów, • podniesienie poziomu wiedzy mieszkańców (<i>o efektach realizacji LSR</i>),
				2021	1 komplet	
				2022	1 komplet	
				2023	1 komplet	
Prezentacja dobrych praktyk projektów zrealizowanych na obszarach wiejskich w ramach PROW 2014-2020	KAMPANIA informacyjna nt. dobrych praktyk	• społeczność lokalna, • instytucje publiczne, • organizacje pozarządowe, • przedsiębiorcy, • grupy defaworyzowane • grupy nieformalne • biuro LGD	Wyjazdy studyjne	2019-2023	2 szt.	Wymiana dobrych praktyk oraz doświadczeń z przedstawicielami innego LGD, a także pokazanie korzyści z PROW 2014-2020, a tym samym członkostwa Polski w UE. Grupa 2 x 30 osób, łącznie 60 osób.

IX.2. Analiza efektywności zastosowanych działań komunikacyjnych i środków przekazu

Środki przekazu oraz działania zastosowane w planie komunikacji podlegać będą cyklicznym badaniom przynoszących efektów oraz – związanej z nimi – racjonalności budżetowej. Dodatkowo większość zaplanowanych narzędzi komunikacji przewiduje otrzymanie informacji zwrotnej lub aktywny udział mieszkańców. W przypadku stwierdzenia, że któreś z działań komunikacyjnych nie przynosi pożądanych efektów, przewiduje się zastosowanie planu naprawczego. Polegać on będzie na modyfikacji dotychczasowych praktyk komunikacyjnych lub zastąpieniu ich nowymi, które w ocenie LGD przyniosą najbardziej efektywny poziom osiągnięcia wyznaczonych celów.

IX.3. Opis wniosków /opinii zebranych podczas działań komunikacyjnych

Przedstawiony plan komunikacji przewiduje działania dotyczące zbierania informacji o funkcjonowaniu LGD oraz poziomu zadowolenia z realizacji LSR. W przypadku stwierdzenia niezadowolenia z metod wdrażania LSR oraz nieprzychylności wobec braku działań podejmowanych przez LGD konieczne będzie wdrożenie środków zaradczych (organizacja spotkań przedstawicieli LGD z mieszkańcami i beneficjentami, badania ankietowe, przyjmowanie bezpośrednio w Biurze LGD). Przed wprowadzeniem każdej modyfikacji w ramach planu naprawczego przewiduje się zarówno poinformowanie odbiorców planu komunikacyjnego (za pomocą e-maili, stron internetowych oraz tablicach ogłoszeń), jak i konsultowanie propozycji z mieszkańcami, beneficjentami oraz grupami docelowymi – za pomocą ankiet oraz jeżeli zajdzie taka potrzeba to podczas otwartych spotkań konsultacyjnych. Po zebraniu opinii i wysłuchaniu uwag, LGD będzie zobowiązana odnieść się do otrzymanych informacji zwrotnych, przygotowanie propozycji zmian zawartych w aktualizacji LSR oraz ponowne skonsultowanie ich (tymi samymi metodami) ze społecznością lokalną.

X. ZINTEGROWANIE PRZEDSIĘWZIĘĆ LUB OPERACJI PLANOWANYCH PRZEZ LGD W RAMACH LSR

W LSR przyjęto trzy cele ogólne. Tak sformułowane cele ogólne określają przyszły wizerunek społeczno-gospodarczy obszaru działania Lokalnej Grupy Działania, jaki powinien zostać osiągnięty w wyniku realizacji niniejszej Strategii.

Przy planowaniu przedsięwzięć twórcom dokumentu przyświecała idea podejścia zintegrowanego. Tylko, bowiem w sytuacji, gdy współdziałają ze sobą różne elementy można mówić o trwałym efekcie działań. Zintegrowany charakter strategii oznacza specyficzne podejście do rozwiązywania problemów poprzez wielosektorowe działania w sferze społecznej, gospodarczej i publicznej.

W przypadku LGD „Siedlisko” taka integracja i współdziałanie niewątpliwie występują. Analizując cele i planowane działania, wyraźnie daje się zauważyć, że każdy z sektorów pozostaje w efekcie korelacji z innymi, wzajemnie się one uzupełniają. Zarówno inwestycje w człowieka, jak i materialne wzajemnie na siebie oddziałują. Cele i przedsięwzięcia zostały skonstruowane w ten sposób, że każdy z przedstawicieli sektorów wchodzących w skład LGD ma możliwość realizacji projektów. Dotyczy to każdego z obszarów priorytetowych, np. turystyka i rekreacja aktywizować będzie do działania zarówno gminy, jak i przedsiębiorców. Występuje łączenie różnych form działalności w przedsięwzięcia zależne i powiązane, uzupełniające się. Grupy docelowe, do których będzie skierowana pomoc pochodząca z wdrażania LSR również obejmują podmioty pochodzące z każdego rodzaju partnerstwa. Na realizacji celów, a przez to na rozwoju obszaru skorzystają, bowiem wszyscy. Zarówno przedsiębiorcy i potencjalni przedsiębiorcy, którzy będą mogli uzyskać dotacje na rozpoczęcie i rozwój swojej działalności, organizacje pozarządowe i grupy nieformalne, osoby prywatne – dla których rozwój obszaru będzie warunkował poziom życia oraz sektor publiczny (samorządy), które poprzez uzyskane wsparcie podniosą jakość świadczonych usług, a przez realizowane inwestycje dołożą „swoją cegiełkę” do budowania pozytywnego wizerunku regionu i zmniejszenia bezrobocia.

Planowane do realizacji przedsięwzięcia wykorzystują również zasoby obszaru objętego niniejszą LSR np.: zaplanowane działania na rzecz rozwoju turystyki bazują na przyrodniczej atrakcyjności obszaru, kulturze i historii, tradycyjnych potrawach kulinarnych. Ważny jest również fakt, że często będzie miała miejsce sytuacja, gdy planowane przedsięwzięcia będą realizowane przez podmioty z tego samego sektora, ale z różnych działów gospodarki.

Reasumując, należy stwierdzić, że podejście zintegrowane do planowanych przedsięwzięć jest bardzo szerokie. Dotyczy zarówno celów, przedsięwzięć, operacji, jak i związków między różnymi podmiotami uczestniczącymi w ich realizacji. Uwzględnia również w doskonały sposób specyfikę obszaru objętego LSR, jego zasoby lokalne i tożsamość tworząc, tak potrzebny do końcowego sukcesu, efekt synergii.

Przedsięwzięcia i projekty realizowane w ramach celów szczegółowych Lokalnej Strategii Rozwoju Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Siedlisko” są zgodne z obowiązującymi *strategiami gmin wchodzących w skład LGD*. Ponadto jest ona uzupełnieniem w stosunku do innych dokumentów planistycznych, a szczególnie dwóch celów *Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego do roku 2020*.

Cel 1. „Rozwijanie przewag regionu w oparciu o kreatywne specjalizacje jako przejaw budowania konkurencyjności krajowej i międzynarodowej”

Cel 2. „Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego jako czynników: innowacyjności regionu oraz poprawy poziomu życia mieszkańców”

z głównym celem *Strategii w województwie podkarpackim na lata 2007-2020* „Podniesienie krajowej i międzynarodowej konkurencyjności gospodarki regionu poprzez wzrost jej innowacyjności, a tym samym efektywności, która stworzy warunki do zwiększenia zatrudnienia, oraz wzrostu dochodów i poziomu życia ludności”, a także z osiami priorytetów wskazanych w *Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020*, a mianowicie:

Priorytet 1. „Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka”

Priorytet 4. „Ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego”

Priorytet 7 „Regionalny rynek pracy”

Priorytet 8 „Integracja społeczna”

Komplementarność działań Strategii stanowiąc uzupełnienie powyższych Programów przyczyni się do zharmonizowanego, kompleksowego i zrównoważonego rozwoju obszaru działania LGD

XI. MONITORING I EWALUACJA

Monitoring oznacza systematyczne i ciągłe zbieranie, analizę i wykorzystywanie informacji o przebiegu wdrażania LSR na potrzeby zarządzania oraz bieżącego podejmowania decyzji.

Ewaluacja jest natomiast działaniem analitycznym działaniem analityczne, mające na celu dostarczenie informacji na temat skuteczności podjętych celów i przedsięwzięć

Dysponowanie wiedzą na temat postępów osiągniętych kierunków interwencji oraz zdolność do reagowania na pojawiające się różnice pomiędzy przyjętymi założeniami a uzyskiwanymi efektami realizacji kluczowych zadań jest podstawą skutecznego wdrażania działań służących osiągnięciu celów Strategii Rozwoju Kierowanego przez Społeczność na lata 2016-2023.

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego Przez Społeczność Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Siedlisko” określa kierunki rozwoju obszaru objętego działaniem w długoterminowym horyzoncie czasowym. Osiągnięcie założonych w Strategii celów, stanowi podstawowy warunek pełnej jej realizacji, dlatego ważnym i niezbędnym procesem towarzyszącym jej wdrażaniu jest systematyczna ewaluacja. Uzyskanie danych na temat przebiegu i efektów wdrażania LSR będzie możliwe dzięki bieżącemu (corocznemu) monitorowaniu przez Radę oraz Zarząd LGD (w sprawozdaniach rocznych).

Monitoring i ewaluacja prowadzona będzie na trzech poziomach:

- poziom **ORGANIZACYJNY**
- poziom **MERYTORYCZNY**
- poziom **SPOŁECZNY**

POZIOM ORGANIZACYJNY - weryfikacji podlegał będzie m.in. harmonogram działań, budżet oraz wskaźniki realizacji LSR, na podstawie zdefiniowanych wskaźników finansowych, wskaźników produktu, rezultatu i oddziaływania dla poszczególnych działań założonych do realizacji w ramach LSR. Informacje gromadzone będą w biurze

Stowarzyszenia LGD „Siedlisko” w oparciu o wnioski złożone przez beneficjentów, dokumenty własne, dostępne informacje z Instytucji Wdrażającej oraz Instytucji Płatniczej, ankiety monitorujące składane przez Beneficjentów oraz notatki z wizyt kontrolnych pracowników biura lub członków Zarządu wraz z dokumentacją fotograficzną z planowanego działania. Na ich podstawie Zarząd składać będzie raz w roku sprawozdanie Walnemu Zebraniu Członków Stowarzyszenia.

Organem pomocniczym obok Komisji Rewizyjnej w procesie kontroli działalności stowarzyszenie jest Biuro LGD, które wykonuje czynności techniczne związane z procesem monitoringu.

Założono, że w ramach realizacji LSR obowiązywać będą sprawozdania z realizacji LSR, służące bieżącemu monitorowaniu procesu wdrażania strategii. Sprawozdania te, obejmujące zakres rzeczowo-finansowy wdrażania LSR w danym roku kalendarzowym, będą przedstawiane na Walnym Zebraniu Członków.

W ramach monitorowania wdrażania LSR stworzony system ma zapewnić dostęp do następujących informacji:

- Wartości wskaźników monitoringowych, umożliwiających ocenę zaawansowania realizacji LSR;
- Dane finansowe dotyczące wydatkowanych środków, w tym stanu puli środków w różnych działaniach;
- Dane dotyczące nieprawidłowości przy realizacji operacji;
- Dane o przeprowadzeniu oceny przed rozpoczęciem wdrażania LSR;
- Oceny bieżącej i po zakończeniu realizacji;
- Dane dotyczące liczby operacji zatwierdzonych, realizowanych, zamkniętych oraz wielkości otrzymanej pomocy finansowej.

Wykorzystanie wyników monitorowania LSR we wdrażaniu LSR będzie polegało na podejmowaniu działań związanych z aktualizacją strategii, zgodnie z wnioskami i rekomendacjami wynikającymi z procesu monitorowania, w szczególności przed ogłoszeniem kolejnego naboru wniosków w ramach realizacji LSR i poprawnego wyliczenia limitu środków do ogłoszenia. Aktualizacja będzie mogła być dokonana w każdym czasie, stosowanie do wyników monitorowania. Pracami nad aktualizacją będzie kierował Prezes Zarządu. Aktualizacja strategii będzie podejmowana we współpracy z Walnym Zebraniem Członków. Wynikające z tego procesu zmiany w strategii będą przyjmowane uchwałą przez Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia.

Niezależnie od aktualizacji LSR przeprowadzanej w celu jej dostosowania do wniosków i rekomendacji wynikających z procesu monitorowania, konieczne będzie bieżące dostosowywanie LSR do zmieniających się przepisów programowych oraz do wytycznych Instytucji Zarządzającej. Zmiany takie dokonywane będą poprzez Walne Zebranie Członków w formie uchwały.

Głównym celem ewaluacji jest sprawdzenie skuteczności prowadzonych działań, zapobieganie niepowodzeniom przy realizacji poszczególnych przedsięwzięć oraz promowanie osiągniętych sukcesów. Ewaluacja realizacji Strategii będzie więc polegać na okresowej ocenie następujących wskaźników:

- Stopnia realizacji celów głównych i celów szczegółowych LSR,
- Osiągnięcia poziomu efektów rzeczowych poszczególnych przedsięwzięć,
- Poziomu wkładu finansowego i organizacyjnego poszczególnych partnerów w stosunku do wkładu założonego w Strategii,
- Oceny barier finansowych i poza-finansowych,
- Oceny pomocy zewnętrznej (wysokość, terminowość, trudności z pozyskiwaniem środków finansowych),
- Prawdopodobieństwa przyjętych na wstępie założeń,
- Uwarunkowań zewnętrznych oraz ich zmiany.

Najważniejszym zadaniem prowadzonej ewaluacji jest mierzenie stopnia realizacji celów ogólnych i szczegółowych LSR. Jako narzędzie służy *Ankieta monitorująca postęp realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Siedlisko”*. Jest to dokument składany do Biura Stowarzyszenia przez beneficjentów działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” w ramach PROW 2014-2020 po zakończeniu realizacji operacji i otrzymaniu płatności ostatecznej od jednostki płatniczej. Pozwoli on monitorować poziom założonych celów LSR dając odpowiedź na pytanie, który cel został osiągnięty w wyniku realizacji operacji w jakim stopniu oraz czy powstała wartość dodana projektu, która wynika z przebiegu i realizacji operacji. Dla mierzenia poziomu realizacji

pozostałych celów określonych w matrycy logicznej LSR zakłada się inne źródła weryfikacji danych (ankiety wśród mieszkańców, badania ewaluacyjne, dane z PUP etc.).

Dodatkowo wprowadzenie procesu ewaluacji Strategii zapewnia rozwiązanie problemu dezaktualizacji założeń dokumentu wynikających ze zmieniających się warunków funkcjonowania otoczenia LGD, prawodawstwa i innych czynników mogących deformować zasadność podejmowanych działań w ramach dokumentu. Ocena Strategii będzie jednak wymagać wprowadzenia działań monitoringowych, które stanowią podstawowe źródło informacji wyjściowych dla procesu ewaluacji. Tak więc, monitoring będzie stanowić bieżące badanie procesu wdrażania planowanych do realizacji przedsięwzięć przypisanych celom, natomiast ewaluacja obejmie ocenę wykonania sformułowanego celu ogólnego i celów szczegółowych oraz stopnia realizacji całej Strategii.

Realizacja LSR poddawana będzie ewaluacji bieżącej i okresowej: ex- ante oraz ex - post.

POZIOM MERYTORYCZNY- główną rolę odgrywa tu Zarząd LGD, który będzie wsparciem merytorycznym dla Biura LGD. Jego zadaniem jest przede wszystkim nadzór nad zadaniami monitorującymi o organizacyjno-technicznymi prowadzonymi przez Biuro.

POZIOM SPOŁECZNY – wzmacnia spójność i integralność społeczną na obszarze LGD, a także upowszechnia zapisy LSR wśród mieszkańców przez co zwiększa pozyskiwanie beneficjentów do realizacji zdefiniowanych w niej kierunków działań i inwestycji.

Głównym adresatem zapisów dokumentu są mieszkańcy gmin obszaru LGD oraz potencjalni partnerzy oraz beneficjenci, a w szczególności:

- Władze gminne, radni, pracownicy urzędów gmin z obszaru LGD i jednostek gminnych,
- organizacje pozarządowe, grupy nieformalne i inicjatywy społeczne,
- przedsiębiorcy, przedstawiciele sektora gospodarczego, instytucje otoczenia biznesu, instytucje szkoleniowe z regionu,
- mieszkańcy, w tym przedstawiciele grup defaworyzowanych.

Zaplanowane w LSR działania dotyczące monitoringu i ewaluacji (w tym przede wszystkim metody zbierania oraz analizy i oceny danych) zostały rozpisane w ujęciu tabelarycznym.

MONITORING – proces realizacji:

Elementy poddane badaniu	Wykonawca badania	Źródła danych i metody ich zbierania	Czas i okres dokonywania pomiaru	Analiza i ocena danych
stopień realizacji celów, przedsięwzięć oraz wskaźników LSR	Biuro LGD	• ankiety beneficjentów, • sprawozdania beneficjentów, • rejestr danych LGD	ocena roczna (okres objęty pomiarem: rok poprzedzający)	stopień realizacji wskaźników oraz zgodność osiągniętych wskaźników z planem działania
budżet LGD	Biuro LGD	• rejestr danych LGD	ocena roczna (okres objęty pomiarem: rok poprzedzający)	Stopień wykorzystania środków finansowych w odniesieniu do środków zakontraktowanych
zasięg działań komunikacyjnych	Biuro LGD	• listy obecności ze spotkań informacyjno-konsultacyjnych organizowanych przez LGD, • ankiety wypełnione przez beneficjentów,	ocena roczna (okres objęty pomiarem: rok poprzedzający)	Skuteczność przekazywania/ uzyskiwania informacji na temat działalności LGD.
poziom doradztwa świadczonego przez pracowników	Biuro LGD	• anonimowe ankiety od beneficjentów dotyczące poziomu świadczonego doradztwa	ocena roczna (okres objęty pomiarem: rok poprzedzający)	Ocena pracy pracowników, sposób przekazywania istotnych informacji potencjalnym beneficjentom, pomoc w

Biura LGD				rozwiązywaniu problemów, efektywność świadczonego doradztwa
jakość przedsięwzięć dotyczących animacji lokalnej	Biuro LGD	- ankiety ze spotkań informacyjno-konsultacyjnych, - ankiety monitorujące przedsięwzięcia związane z animacją lokalną,	ocena roczna (okres objęty pomiarem: rok poprzedzający)	Ocena pracy pracowników, sposób przekazywania istotnych informacji potencjalnym beneficjentom, pomoc w rozwiązywaniu problemów,
działalność organów stowarzyszenia	Biuro LGD	- rejestr danych LGD, - rejestr współpracy	ocena roczna (dokonywana w pierwszym kwartale roku kolejnego)	ocena działalności organów stowarzyszenia
poziom współpracy z innymi organizacjami i podmiotami, w ramach zaplanowanych projektów współpracy	Biuro LGD	rejestr współpracy	ocena roczna (dokonywana w pierwszym kwartale roku kolejnego)	ocena współpracy z innymi organizacjami i podmiotami, w tym stopień realizacji zaplanowanych projektów współpracy

EWALUACJA – proces realizacji.

Elementy poddane badaniu	Wykonawca badania	Źródła danych i metody ich zbierania	Czas i okres dokonywania pomiaru	Analiza i ocena danych
stopień realizacji celów, przedsięwzięć oraz wskaźników LSR	Zarząd	- ankiety beneficjentów, - sprawozdania beneficjentów, - rejestr danych LGD, - sprawozdania roczne Biura LGD.	ocena roczna (dokonywana w pierwszym kwartale roku kolejnego)	Skuteczność: Ocena celowości i trafności założeń realizowanych w ramach LSR. Określenie stopnia realizacji poszczególnych celów. Użyteczność: Określenie stopnia zaspokojenia potrzeb beneficjentów w wyniku osiągnięcia rezultatów podejmowanych przedsięwzięć.
harmonogram rzeczowo-finansowy LSR	Zarząd	- rejestr danych LGD, - sprawozdanie roczne Biura LGD.	ocena roczna (dokonywana w pierwszym kwartale roku kolejnego)	Ocena zgodności ogłaszanych i realizowanych projektów z harmonogramem określonym w LSR
budżet LSR	Zarząd	- rejestr danych LGD, - sprawozdanie kwartalne Biura LGD.	ocena roczna (dokonywana w pierwszym kwartale roku kolejnego)	Ocena zgodności i wysokości wydatkowania środków finansowych z przyznanego budżetu na poszczególne przedsięwzięcia
skuteczność promocji i aktywizacji społeczności	Zarząd	- ankiety wypełnione przez beneficjentów, - sprawozdanie kwartalne Biura LGD.	ocena roczna (dokonywana w pierwszym kwartale roku)	Skuteczność: Ocena skuteczności promocji LGD oraz działań wdrażanych w ramach LSR, mierzona, jako

lokalnej			kolejnego)	liczba osób, które uzyskały informację na temat LGD oraz skuteczność animacji społeczności.
działalność LGD (pracownicy i funkcjonowanie biura)	Zarząd	• badania ankietowe, opinie beneficjentów, • rozmowy z mieszkańcami podczas otwartych spotkań konsultacyjnych • wywiady z wnioskodawcami, • wywiady z przedstawicielami Zarządu i Rady LGD,	ocena roczna (dokonywana w pierwszym kwartale roku kolejnego)	Efektywność: ocena poprawności działalności prowadzonej przez LGD Skuteczność: realizowanych zadań w odniesieniu do założeń LSR oraz poniesionych nakładów)

XII. STRATEGICZNA OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego Przez Społeczność to dokument, na podstawie którego realizowane projekty mogą potencjalnie znacząco wpływać na środowisko oraz będą wymagały, na etapie projektowania, poddania ich treści strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko. Przedmiotowe przepisy uzależniają, jednakże konieczność przeprowadzenia takiej oceny od indywidualnej zawartości dokumentu oraz zewnętrznych uwarunkowań jego realizacji. Przesłanką obowiązkowo kwalifikującą projekt strategii do tego typu oceny jest stwierdzone ryzyko wystąpienia znaczącego negatywnego oddziaływania na środowisko, w tym na obszary Natura 2000 w związku z realizacją zaplanowanych w nim przedsięwzięć.

Wniosek do REGIONALNEJ DYREKCJI OCHRONY ŚRODOWISKA

W odniesieniu do art. 47 i 49 oraz art. 57 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 ze zm.), Lokalna Grupa Działania „Siedlisko” zwróciła się w dniu **25.11.2015 r. (znak pisma LGD-S/44/2015)** do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Rzeszowie z prośbą o stwierdzenie czy istnieje konieczność przeprowadzenia **strategicznej oceny oddziaływania na środowisko** do projektu tworzonej Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego Przez Społeczność na lata 2016-2022 dla obszaru LGD „Siedlisko”.

Analiza oddziaływania LSR na środowisko przeprowadzona przez Zarząd LGD „Siedlisko”:

Podstawowym celem przeprowadzonej prognozy była ocena skutków oddziaływania na środowisko działań proponowanych w Lokalnej Strategii Rozwoju opracowanej dla Lokalnej Grupy Działania "Siedlisko" oraz ustalenie, czy przyjęte cele i kierunki działań gwarantują bezpieczeństwo środowiska przyrodniczego oraz sprzyjają jego ochronie i zrównoważonemu rozwojowi.

Przeprowadzona ocena pozwoliła na identyfikację możliwych do określenia skutków środowiskowych spowodowanych realizacją w przyszłości postanowień Strategii oraz określiła, czy istnieje prawdopodobieństwo powstania w przyszłości konfliktów i zagrożeń w środowisku.

W wyniku przeprowadzonej analizy stwierdzono, iż żaden z planowanych do realizacji celów nie kwalifikuje się do kategorii przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, określonych w § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 roku w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. nr 213, poz. 1397 ze zm.).

Z przeprowadzonej oceny wynika, że zamierzenia Strategii będą mieć potencjalnie korzystny lub neutralny wpływ na poszczególne komponenty środowiska.

Realizacja Strategii w głównej mierze wpłynie pozytywnie na:

- klimat i powietrze – ze względu na działania wykorzystujące odnawialne źródła energii,
- lokalny krajobraz – ze względu na poprawę przestrzeni publicznej obszaru LGD,
- mieszkańców – ze względu na realizację przedsięwzięć mających na celu poprawę jakości życia i rozwoju społeczności lokalnej, w tym turystyki i agroturystyki,
- dobra przyrodnicze i zabytki – ze względu na poprawę ich stanu technicznego i estetyki.

Zauważyć należy, że realizacja Strategii może się wiązać z pracami remontowo-budowlanymi i ziemnymi, które mogą okresowo być uciążliwe dla środowiska naturalnego i ludzi. Dużo zależy od zastosowanych rozwiązań i sposobu prowadzenia inwestycji. Na etapie prowadzenia robót budowlanych w prawie wszystkich zadaniach inwestycyjnych może w pewnym stopniu oddziaływać na środowisko, jednak nie powinno to być oddziaływanie znaczące.

Negatywne oddziaływania, związane z emisją gazów i pyłów do atmosfery oraz emisją hałasu, będą miały charakter chwilowy i nie wpłyną w znaczący sposób na pogorszenie się stanu środowiska. Oddziaływania te mogą mieć znacznie ograniczone poprzez przestrzeganie podstawowych zasad dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy oraz jakości wykonywanych robót budowlanych.

Ważnym jest, że Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego Przez Społeczność dla Lokalnej Grupy Działania "Siedlisko" ma bardzo ogólny charakter i stanowi pierwszy etap w całym procesie planistycznym. W Strategii zasygnalizowano konieczność podjęcia umówionych działań, a ich konkretyzacja co do lokalizacji, szczegółowego zakresu przedsięwzięcia, czy konkretnych rozwiązań technicznych nastąpi w kolejnych etapach procesu planowania, jakimi są np. decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.

Stopień ogólności zapisów niniejszej Strategii jest ważną przesłanką utrudniającą, a wręcz uniemożliwiającą sporządzenie precyzyjnej prognozy oddziaływania na środowisko - realna prognoza musi bowiem uwzględniać nie tylko rodzaj działalności, które zamierza się realizować, ale również charakter poszczególnych aspektów środowiska w miejscu, gdzie przedsięwzięcie ma być zrealizowane.

Decyzja REGIONALNEJ DYREKCJI OCHRONY ŚRODOWISKA

Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska (RDOŚ) w odpowiedzi na w/w pismo LGD „Siedlisko” w sprawie odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla LSR ***oceniła pozytywnie przedmiotowy projekt dokumentu LSR dla LGD „Siedlisko”***. W uzasadnieniu swojej decyzji RDOŚ zaznacza również, iż wymienione w rozpatrywanym dokumencie działania stanowią jedynie wstępną koncepcję, których skonkretyzowanie nastąpi stosownie do etapu ich realizacji. Uwzględniając również dużą ogólność ustaleń dokumentu dla późniejszych ewentualnych realizacji, brak jest możliwości odniesienia się do ich usytuowania, rodzaju i skali, w kontekście sprzeczności z innymi dokumentami, prawdopodobieństwa wystąpienia negatywnych oddziaływań oraz prawdopodobieństwa oddziaływań skumulowanych i trans granicznych, czy też możliwości wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska RDOŚ uznała, ***iż realizacja postanowień dokumentu, będzie miała pozytywny wpływ na stan środowiska. W związku z czym nie ma podstaw do stwierdzenia konieczności poddania procedurze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla analizowanego dokumentu Lokalna Strategia Działania w okresie programowania 2014 – 2020 obejmująca gminy: Kolbuszowa, Majdan Królewski, Raniżów i Dzikowiec.***

RDOŚ zwraca również uwagę na fakt, że odstąpienie od sporządzenia prognozy oddziaływania na środowisko nie upoważnia do zaniechania przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięć na środowisko oraz obszar Natura 2000, w tym rozpatrzenia alternatywnych lokalizacji inwestycji i wariantowania rozwiązań technologicznych.

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania (LGD) „Siedlisko”

Biuro LGD

ul. Kościuszki 6, lokal 2/4
36-100 Kolbuszowa
woj. podkarpackie

tel/fax 17 22 71 449

biuro@lgdsiedlisko.kolbuszowa.pl

www.lgdsiedlisko.kolbuszowa.pl

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie.
LSR opracowana przez Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Siedlisko”.
LSR finansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020:
Działanie 19. Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER.